

Economische en Sociale Kroniek

VAN

NEDERLAND, DE OVERZEESCHE
GEWESTEN EN HET BUITENLAND

SAMENGESTELD DOOR HET

CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

UITGAVE VAN N.V. DRUKKERIJ ALBANI

NIEUWE MOLSTRAAT 20

'S-GRAVENHAGE

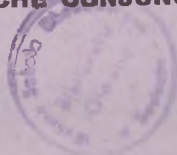
AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN.

(Het overnemen van berichten, cijfers en grafieken uit deze publicatie is echter toegestaan met duidelijke bronvermelding).

INHOUD.

HOOFDSTUKKEN	Neder-land	Nederl. Indië.	Suri-name	Cura-gao	Internationaal en Buitenland	Grafieken.
	biz.	biz.			biz.	biz.
Algemeene toestand	2	38	45		1	
Voortbrenging. Verbruik. Voorraden.						
Bedrijfstoestand en arbeidsmarkt	3				47	
Voortbrenging en verbruik	7	40	45		50	
Bedrijfsorganisatie en -concentratie	9				51	
Coöperatie	10					
Landbouwvraagstuk.	10				53	
Handel en Verkeer	13	41	45	46	56	
Prijzen. Kosten van levensonderhoud	18	42			61	
Financiewezen.						
Geld- en Credietwezen	19	43			62	
Openbare financiën	19	43	46	46	62	
Arbeidstoestanden. Sociale zorg.						
Werkloosheid en werkloosheidsverzekering. Arbeidsbemiddeling. Werkverschaffing. Binnen- en buitenlandse trek. Vakopleiding en leerlingwezen	24	43	46		67	24
Werkstakingen en uitsluitingen. Bemiddeling en arbitrage	28				71	
Arbeidsvoorwaarden	30	44		46	72	
Organisatie van werkgevers en werknemers	32	44			74	
Arbeidersbescherming	33	44			76	
Arbeidersverzekering	34				78	
Bevolking. Gezondheidswezen. Volkshuisvesting.						
Gezondheidswezen	34					
Volkshuisvesting	35					

Bijvoegsels: 1. **ECONOMISCHE en SOCIALE KALENDER** over het 1e kwartaal 1935.
 2. **DE NEDERLANDSCHE CONJUNCTUUR**, Mei 1935.

01627

UITGAVE VAN DE N.V. DRUKKERIJ ALBANI

NIEUWE MOLSTRAAT 20 - 'S-GRAVENHAGE

MAANDSTATISTIEK VAN DEN IN- UIT- EN DOORVOER

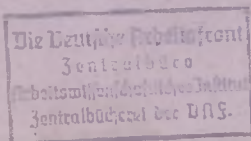
Bewerkt door het Centraal Bureau v. d. Statistiek

ABONNEMENTSPRIJS

Per jaargang franco huis f 9,25 voor het binnenland en f 10,75 voor het buitenland.

LOSSE EXEMPLAREN

Per aflevering franco huis f 0,95 voor het binnenland en f 1,10 voor het buitenland.

2 B 1895

nos. 174/179 - D-57

Economische en Sociale Kroniek van Nederland, de Overzeesche Gewesten en het Buitenland.

Samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek,
Afdeling voor Sociaal-economische Statistiek.

AUTEURSRECHT VOORBEHOUDEN.

(Het overnemen van mededeelingen en cijfers uit deze publicatie is echter toegestaan met duidelijke bronvermelding.)

EERSTE KWARTAAL 1935. *)

DE ALGEMEENE TOESTAND.

De eerste maanden van 1935 gaven toenemende onzekerheid op monetair gebied te zien. Het pond sterling onderging een aanzienlijke koersdaling en op het eind van Maart zag de Belgische Regeering zich genoopt, tot een devaluatie van den Belga over te gaan. Aanvallen op de valuta's der overige goudlanden konden worden afgeslagen, maar de groote financieele moeilijkheden, waaronder de Fransche Regeering gebukt gaat, vormen een voortdurende bedreiging van het goudblok.

De internationale handel kwijnt nog steeds: ondanks verklaringen ten gunste van terugkeer tot meer normale verhoudingen nemen de belemmeringen eerder toe dan af, vooral in verband met de steeds meer op den voorgrond tredende neiging om het goederenverkeer bilateraal te regelen en de handelsbalans telkens van land tot land sluitend te maken, o. a. door middel van clearingverdragen; ook komt er nog geen einde aan de contingentteeringen, waardoor de landen hun eigen economische positie trachten te beschermen.

De werkloosheid, hoewel in verschillende landen veel minder hevig dan op het diepst van de crisis, blijft aanzienlijk, ook daar, waar de productie een groot deel van den achteruitgang sinds 1929 heeft ingehaald.

Een belangrijk element in de ontwrichting der economische verhoudingen moet stellig worden gezien in het industrialisatieproces, dat in tot dusver agrarische landen aan den gang is.

In het laatst van 1934 was er in de Vereenigde Staten weer een opleving te zien; in het bijzonder waren omzetten en prijzen gestegen; er was echter nog slechts geringe vraag naar krediet. De strijd om de economische politiek der Regeering en de voortdurende onzekerheid omtrent de toekomst van die politiek — die door de jongste beslissing van het Hooggerechtshof aanzienlijk is toegenomen — zijn aan een rustige ontwikkeling der conjunctuur uiteraard niet bevorderlijk.

Duitschland lijdt nog steeds onder de schaarschte aan buitenlandsche betaalmiddelen, waardoor het gedwongen is, den invoer, ook van grondstoffen voor de nijverheid, tot het uiterste te beperken. Het betrekkelijk hooge prijspeil en de contingentteering in het buitenland belemmeren den Duitschen uitvoer.

*) Daar de verhoudingen op velerlei gebied zich snel ontwikkelen, zijn de mededeelingen niet streng beperkt tot het hier vermelde tijdvak, maar hebben zij voor een deel reeds betrekking op het loopende kwartaal. Daartegenover staat, dat in sommige gevallen — en dit geldt uiteraard vooral de Overzeesche Gewesten van het Rijk — het opnemen van recente gegevens niet mogelijk was, zoodat de mededeelingen dan op een vroeger tijdvak betrekking hebben.

De handelsbalans was in de laatste maanden weer overwegend passief (April gaf weer een iets gunstiger verhouding). De productie-index is — na seizoen-correctie — sinds het voorjaar van 1934 niet meer gestegen. Voor de consumptie-goederen was er zelfs de laatste maanden een daling, die gecompenseerd wordt door een stijging ten aanzien van de productiegoederen, in het bijzonder van de kapitaalgoederen — waarvan de productie in de crisis ook het meest was achteruitgegaan. In het eerste kwartaal van 1935 zette de Regeering een krachtige actie tot renteverlaging in. In denzelfden tijd ging zij over tot het plaatsen van een gedwongen leening van 500 miljoen Mark à 4½ pCt.

De stagnatie in de conjunctuuropleving, die de London and Cambridge Economic Service in het najaar van 1934 voor Groot-Britannië voorspelde, is, voor zoover de nijverheid betreft, geleidelijk ingetreden. Wel is de uitvoer, vooral van fabrikaten, gestegen, waardoor de handelsbalans minder passief geworden is. Men hoopt dat de conjunctuuropleving een nieuwe stimulans zal vinden in het omvangrijke woningbouwprogram, waartoe de Regeering den stoot gegeven heeft.

Eindeloze moeilijkheden ondervindt Frankrijk, vooral in verband met de aanzienlijke tekorten op de begroting. Dit heeft geleid tot een heftigen strijd om de volmachten, welke de Regeering meende noodig te hebben, om door een krachtige deflatie den franc te redden.

De steeds moeilijker positie, waarin België geraakte, voornamelijk als gevolg van den afnemenden uitvoer, ondermijnde het vertrouwen in den Belga. De groote goudonttrekkingen, die daarvan in den loop van Maart het gevolg waren, leidden de Regeering er toe, tot devaluatie over te gaan. De nieuwe koers werd begin April op 72 pCt. gefixeerd.

Zwitserland trachtte door een uitgebreid plan van werkverschaffing en steunverleening de crisis te overwinnen; het plan werd echter bij plebisceit verworpen.

Italië verscherpte de contingenteering, o.m. ook voor grondstoffen. De arbeidsmarkt vertoonde er eenige verbetering.

In Zweden hield de verlevendiging op de binnenlandsche markt aan; de uitvoer vertoonde echter in de laatste maanden geen nieuwe stijging.

Van de landen buiten Europa schijnt de conjunctuuropleving in Japan geleidelijk tot staan te komen. De handelsbalans is weer ongunstiger geworden, doordat de invoer meer gestegen is dan de uitvoer; de uitvoer van fabrikaten verminderde zelfs. In Zuid Amerika treft men over het algemeen stijgende conjunctuur aan, voor een deel als gevolg van de droogte, die in 1934 op het noordelijk halfrond heerschte, de zilverpolitiek der Vereenigde Staten en de restrictie, die laatstgenoemd land ten aanzien van den katoenaanplant toepast.

Eenige verlichting van den economischen druk ondervindt ook Nederlandsch Indië, waar de krachtige restrictie ten aanzien van sommige exportproducten haar uitwerking niet heeft gemist. Overigens baart ook hier o. a. de toestand der landsmiddelen voortdurend nog groote zorg.

NEDERLAND.

Algemeene toestand.

De eerste maanden van 1935 brachten voor Nederland geen verlichting. De werkloosheid was in bijna alle bedrijfstakken grooter dan in de overeenkomstige maanden van 1934. De invoer van grondstoffen voor de nijverheid was in het afgelopen kwartaal lager dan in elk van de kwartalen der twee voorafgaande jaren. In het bijzonder geldt dit voor de industrieën die productiegoederen voortbrengen; voor de consumptiegoederen steeg over het algemeen de grondstoffeninvoer, zonder dat dit in de cijfers betreffende de arbeidsmarkt tot uiting kwam; hetgeen niet wegneemt, dat er voor afzonderlijke ondernemingen wel soms verbetering kwam.

Voor den landbouw was de weersgesteldheid in het eerste kwartaal van dit jaar gunstig, het prijsverloop der producten was daarentegen onbevredigend. Herziening van de dikwijls zware hypotheekvoorwaarden had in het bijzonder de aandacht der Regeering. Voor de veeteelt trad geen verbetering in, de moeilijkheden voor den tuinbouw namen eerder toe dan af.

Bij de zeevisscherij waren de besommingen der stoomtrawlers, ondanks de vrij veel grootere vangsten, gemiddeld nog weer iets lager dan verleden jaar. Ook voor de trawlvisscherij met motorvaartuigen bleven de

Die Deutsche Arbeitsfront
Zentralbüro
Arbeitswissenschaftliches Institut
Zentralbücherei der DAF

ZB 1895

gemiddelde financiële uitkomsten beneden die van 1934, hoewel de motorkustvisschers hierop meestentijds een gunstige uitzondering maakten.

De markten van verschillende goederen ondervonden den nadeeligen invloed van de belemmeringen in den handel met Duitschland, de koersschommelingen van het pond sterling en de onzekerheid omtrent de Belga. Hier en daar was in de eerste twee maanden een opleving te bespeuren, gedeeltelijk onder invloed van vraag uit de Vereenigde Staten; in Maart ging deze meestal weer verloren.

Onder invloed van de contingentteerings- en clearingpolitiek — zoo in binnen- als buitenland — daalden in- en uitvoer wederom, het invoersaldo nam gedurende de laatste maanden, zoowel absoluut als in verhouding tot het geheele handelsvolume, weer toe.

In den toestand van het scheepvaartbedrijf kwam geen noemenswaardige verandering.

De groothandelsprijzen vertoonden een geringe neiging tot dalen.

De loonen ondergingen over het algemeen nog verdere verlaging. De kosten van levensonderhoud van arbeidersgezinnen te Amsterdam en 's-Gravenhage daalden weer iets en stonden in Maart 1935 3½ pCt. beneden Maart 1934.

De koersen van aandelen stonden lager dan in het begin van 1934, hoewel er in vergelijking met het laatste kwartaal van dat jaar een geringe verbetering viel waar te nemen. Op de kapitaalmarkt ging weinig om. De geldmarkt was gedurende het eerste kwartaal wederom zeer ruim; in April en Mei zag de Nederlandsche Bank zich echter tengevolge van belangrijke goudonttrekkingen genoopt tot aanzienlijke discontoverhooging, tengevolge waarvan ook particulier disconto en prolongatierente opliepen.

VOORTBRENGING. VERBRUIK. VOORRADEN.

Bedrijfstoestand en arbeidsmarkt. Algemeene toestand nog steeds zeer gedrukt.

Aanwijzingen nopens verlichting van den crisisdruk op de nijverheid waren er ook in het eerste kwartaal van 1935 nauwelijks. De aanpassing aan in menig opzicht zoo geheel andere verhoudingen gaat langzaam en veroorzaakt groote moeilijkheden. Wel brengt de onvermijdelijke herziening in de oriëntering onzer nijverheid — die voor het verlies van buitenlandsche markten gedeeltelijke compensatie moet zoeken in het binnenland (voor zoover niet soms nieuwe afzetgebieden worden gevonden) — hier en daar wát bedrijvigheid. Maar de prijzen der producten laten dikwijls bijna geen winstmarge, indien al niet met verlies moet worden gewerkt. De werkloosheid was wederom grooter dan een jaar geleden. Dit heeft weer een ongunstigen invloed op de koopkracht, die ook buiten de arbeidersklasse sterk gedaald is. Voor de nijverheid leidt dit er o.a. toe, dat de vraag zich steeds meer richt naar de goedkoopste artikelen.

De uitvoer van fabrikaten bleef in het afgelopen kwartaal op een laag peil, dat geen noemenswaardig verschil vertoonde met dat van een jaar geleden, al blijkt uit eenige stijging van het indexcijfer van den uitvoer van eenige belangrijke nijverheidsvoortbrengselen, dat hier en daar nog wel vergrooting van buitenlandschen afzet mogelijk was. De invoer van fabrikaten, hoewel, gedeeltelijk als gevolg van de contingentteering, minder dan verleden jaar, werd toch nog veelal als een ernstige concurrentie van onze binnenlandsche nijverheid gevoeld. De invoer van grondstoffen voor de nijverheid, in het bijzonder voor zoover zij de vervaardiging van productiemiddelen betrof, was zeer gering. De devaluatie van den Belga op het eind van het kwartaal schiep voor het Nederlandsche bedrijfsleven weer tal van moeilijkheden.

Ordering, sancering, verlaging van kosten ter vergrooting van het concurrentievermogen tegenover het buitenland, vermeerdering van de werkgelegenheid, o.a. door snellere uitgifte van werken uit het 60-miljoen-plan, stonden dan ook in het middelpunt der belangstelling.

Treden wij in enkele bijzonderheden voor eenige industrieën ¹⁾ dan kan voor den grooten scheepsbouw weliswaar worden gewezen op aan een aantal ondernemingen ten deel gevallen orders (w.o. uit Rusland), maar de voldoening hierover wordt getemperd door mededeelingen over de prijzen,

¹⁾ Het overzicht, waarin uitvoeriger mededeelingen zijn opgenomen en waarin ook veel meer branches worden besproken dan in deze Kroniek, is opgenomen in de Mei-aflevering van het Maandschrift.

waaruit o.a. blijkt, dat het bemachtigen van een deel dezer orders slechts mogelijk was door steun van overheidswege. Bovendien stond de eind Maart blijkens Lloyd's Register in aanbouw zijnde tonnage ($\pm 60\,000$ bruto register-ton als totaal van 31 zeeschepen) nog altijd in een bedroevende verhouding tot die van vroegere jaren (b.v. eind 1929 $\pm 232\,000$ t en 52 schepen), terwijl daarnaast tevens de berichten over het reparatiewerk, al was dit met ondernemingsgewijze verschillen tijdelijk wel eens toenemend, nog van een over het geheel ver van goeden gang van zaken getuigden. Daarbij bleef ook wat speciaal den kleinen scheepsbouw betreft de toestand zorgelijk, ofschoon er tegenover gevallen van stationnaire of nog toegenomen slapte toch ook wel van een vermeerdering der werkgelegenheid voorkwamen. Door het Werkfonds waren tot 16 Maart voor den bouw van 16 motorkustvaartuigen garanties verstrekt voor tweede hypotheeken voor f 103 500 te zamen.

Uiteraard waren ook voor de machinefabricage bovenbedoelde orders aan den scheepsbouw, waarvoor de machines hier te lande gemaakt worden, niet van belang ontbloeit. Verder vielen ook wel allerlei andere orders aan deze branche ten deel. Doch tegenover ondernemingen, welke zich door een zekere vermeerdering van bedrijvigheid kenmerkten, stonden te veel andere met stationnaire of toegenomen slapte om dit kwartaal in het algemeen als een periode van verbetering te karakteriseeren. Daarbij bleven klachten over de door buitenlandsche en onderlinge concurrentie vaak slechte prijzen niet achterwege. Soortgelijke klachten versomberden eveneens den indruk, welke men verkrijgt voor ijzergieterijen en constructiewerkplaatsen, voor welke branches het algemeene beeld nog rijkelijk teekenen vertoonde van een ongezonde verhouding tusschen de orders en de productiecapaciteit, al is hier en daar min of meer toeneming van werk niet uitgebleven. Zoo werkten b.v., voor een deel mede door orders voor den bruggenbouw, in een 6-tal rapporteerende constructiewerkplaatsen eind Maart 130 man meer dan een jaar geleden, maar daartegenover stond menig geval, dat de slapte stationnair bleef of nog toenam (w.o. b.v. een bedrijf, waar eind Maart ruim 200 man minder werkten dan een jaar geleden). Bij het hoogovenbedrijf is de productie van ruwijzer tegen het eind van het kwartaal eenigszins ingekrompen. De afzet verminderde door opnieuw toegenomen belemmeringen op sommige exportmarkten, terwijl het prijsniveau een verdere daling onderging als gevolg van scherper geworden concurrentie (in welk verband men ook reeds wees op den invloed der devaluatie in België). In het grootbedrijf der gloeilampen- en radioindustrie is de personeelsterkte wel iets verminderd (n.l. van $\pm 15\,000$ eind December tot $\pm 14\,500$ eind Maart j.l.), maar zij stak toch nog gunstig af bij die van de laatste jaren (n.l. eind Maart 1934 en 1933 resp. $\pm 13\,300$ en $10\,770$).

In de katoenindustrie bleef de toestand over het algemeen zeer onbevredigend, waarmede niet gezegd is dat hij overal stabiel was. Zoo kwamen uit de spinnerijen (of afdelingen hiervan) berichten van eenige opleving, maar werkten andere met vrijwel stationnair of nog verder ingekrompen bedrijf. Ofschoon ook sommige der weverijen een iets grooter, hoewel nog altijd beperkt deel der capaciteit konden benutten (wat meer personeel en — of — inbedrijfstelling van meer machines), was hier toch meerendeels een achteruitgaande tendens vast te stellen, al kwam dit niet overal in een toeneming der reeds belangrijke werkloosheid (ook wel stilstand) tot uiting. Men wees daarbij op de teleurstellende vraag voor export en den achteruitgang van den binnenlandschen afzet door vermindering van koopkracht. Geklaagd werd nog steeds over de zeer slechte, deels nog meer verliesgevende prijzen dan verleden jaar (zeer scherpe onderlinge concurrentie). Terwijl in een belangrijk deel der wolindustrie de werkgelegenheid bevredigend of tamelijk gunstig was, liet deze anderdeels min of meer te wenschen over. Zoo ondervonden te Tilburg de dekenweverijen en de wollengarens spinnerijen slapte (inkorting werktijd, hier en daar ontslag; iets ongunstiger dan verleden jaar), welke voor eerstgenoemde v.n.l. aan het seizoen en groote binnenlandsche concurrentie werd geweten; de in laatstgenoemde geconstateerde sterke vermindering der vraag hield mede verband met scherpe buitenlandse concurrentie. In de wollenstoffenweverijen was daarentegen normaal werk, met hier en daar eenige seizoendrukke, en was de toestand ten slotte vrijwel als in 1934. De financieele resultaten werden door de sterk gedrukte prijzen ongunstiger dan verleden jaar genoemd. In een 38-tal ondernemingen in genoemde plaats

bedroeg het totaal aantal gewerkte uren (in duizendtallen) in de eerste week der maanden Januari t/m April 1935 resp. 234, 248, 221 en 220 tegen resp. 250, 259, 240 en 207 in de overeenkomstige van 1934. De over het algemeen reeds tegen het eind van 1934 ingetreden slapte (o.m. verscherpte concurrentie) in de kunstzijde-industrie leidde tot een aanmerkelijke productiebeperking: inkrimping van personeel en, althans voor een belangrijk deel dezer industrie, verkorting van werktijden. De totale personeelsterkte van een 2-tal ondernemingen was eind Maart \pm 540 kleiner dan eind December en \pm 900 kleiner dan eind Maart 1934. In de confectie-industrie heerschte eind Maart over het algemeen matige slapte (min of meer ingekrompen bedrijf) wat heeren- en kinderkleding betreft, al sluit dit niet uit dat er in deze branches verschillende fabrieken waren met vrijwel voldoende werk of drukte. Wat dameskleding aangaat, luidden de berichten uit een oogpunt van werkgelegenheid overwegend bevredigend, al constateerde men deels nog slapte en werkloosheid. Uitgezonderd in laatstgenoemde branche was de toestand over het algemeen ongunstiger dan verleden jaar. Naast klachten over scherpe of toenemende concurrentie en (of) onbevredigende prijzen, werden — voor eenige fabrieken — moeilijkheden gemeld in zoover deze de voor den aanmaak van goedkope kleding benodigde stoffen niet in voldoende mate konden verkrijgen (daardoor zeer ongeregeld werk en beperkte bezetting).

In de schoenindustrie bedroeg, volgens opgave van een groot aantal fabrieken, het aantal man-uren in de eerste week van Januari, Februari, Maart en April 1935 resp. 271 000, 322 000, 341 000 en 336 000. Hoewel deze cijfers op een verruiming van de werkgelegenheid wijzen (gevolg van het seizoen), was deze voor den tijd van het jaar toch over het algemeen onvoldoende, zoodat vele fabrieken nog met — deels sterk — ingekrompen bedrijf werkten, terwijl sommige verslagen van verdere inkrimping (ontslag) melding maakten. Vergeleken bij verleden jaar noemden maar enkele berichtgevers den toestand thans beter, verreweg de meeste slechter. Behalve aan de voor velen afgenomen koopkracht werd deze ongunstige gang van zaken door sommigen gedeeltelijk ook aan de voor het bedrijf slechte weersgesteldheid toegeschreven. Klachten kwamen in over nog lagere prijzen dan een jaar geleden. Intusschen was de invoer van schoeisel (contingenteering ongewijzigd verlengd tot 1 Mei 1936) niet onbelangrijk kleiner dan in het 1e kwartaal van 1934. Bij de chemische industrie bleef zich over het geheel de ongunst der tijden nog rijkelijk afspiegelen, al vielen tegenover de gevallen van een stationnair en of ongunstiger geworden gang van zaken ook wel eenige van verbetering te vermelden. Zoo constateerde men bij de zinkwit- en lithoponefabricage in den loop van het kwartaal een aanmerkelijke opleving van den binnenlandschen afzet door de getroffen maatregelen (instelling van een specifiek invoerrecht 1 Maart, voorafgegaan door contingenteering van den invoer sinds 1 Februari). De personeelsterkte nam toe, al bleef zij nog vrij wat beneden die van eind Maart 1934 en bedroeg zij weinig meer dan de helft op hetzelfde tijdstip in 1931. Ten aanzien van de oliëfabricage valt te wijzen op den levendiger export (althans van vele oliën, w. o. lijnolie) dan in het 1e kwartaal van 1934. Tegelijkertijd was de invoer van veekoeken (voor welke de sinds 1 Augustus 1934 gewijzigde contingenteering en het toen ingestelde vaste monopolierecht van f 1,50 per 100 kg gehandhaafd bleven, behoudens dat dit laatste in de 2e helft van Maart werd vervangen door een wisselende en ook niet meer voor alle soorten koeken steeds gelijke heffing) sterk verminderd. In overeenstemming met een en ander vestigden de rapporten den indruk van een overwegend vlotteren gang van zaken dan een jaar geleden, welke ook tot uitdrukking kwam in een betere werkgelegenheid in verschillende ondernemingen. Dit neemt niet weg, dat in een deel der verslagen toch ook minder opgewekte mededeelingen (w. o. ook over voorgekomen ontslag van werkrachten) geenszins achterwege bleven, zooals men in het uitvoeriger overzicht nader geschetst kan vinden.

In de diamantindustrie was de toestand, niet het minst als gevolg van de hevige buitenlandse, vooral Deutsche, loonconcurrentie nog zeer ongunstig. Wel kwam de werkgelegenheid met eenige schommeling op een minder laag peil dan eind December, doch gemiddeld over het geheele kwartaal genomen stak het aantal werkende leden der organisaties (1 312) ongunstig af bij dat in het vorige kwartaal (1 595) en in het 1e kwartaal 1934 (1 545). Voor de typografische vakken als geheel genomen (wat niet uitsluit, dat

een aantal ondernemingen wel eens meer werk kreeg en dat gevallen van tijdelijke drukte zich voordeden) bracht dit kwartaal een voortzetting van den verleden jaar reeds moeilijken gang van zaken. Onder invloed van den heerschenden werkhonger neemt de onderlinge concurrentie hoe langer hoe meer toe. Daarbij speelt, naar werd opgemerkt, vooral een rol de strijd tussehen het zgn. vrije bedrijf (nl. de buiten de Federatie van werkgeversorganisatiën in het boekdrukkersbedrijf georganiseerde en de niet georganiseerde ondernemingen) en de ondernemingen aangesloten bij voormelde Federatie, voor welke een minimum-prijstarief geldt (wat intusschen prijsonderbiedingen niet zou uitsluiten). Het h o u w b e d r i j f vertoonde minder activiteit dan verleden jaar, hetgeen te meer een ongunstige factor is wegens den terugslag, welke verscheidene met deze branche nauw samenhangende fabrieken ondervinden.

In den toestand onzer kolenindustrie — zorgvol als deze nu reeds langeren tijd achtereen is door de te beperkte afzetmogelijkheid bij zeer onbevredigende prijsverhoudingen — heeft ook dit kwartaal geenszins een wending gebracht waardoor de gestadige vermindering der werkgelegenheid tot staan kon komen. Op 1 April bedroeg de totale bezetting (excl. de arbeiders in de nevenbedrijven) 27 631 man, d. i. ruim 450 minder dan op 1 Januari jl. en bijna 8 750 minder dan op 1 April 1931. Desondanks moesten ter beperking van de productie toch nog talrijke verzuimdagen worden ingelegd, vooral bij de particuliere mijnen, maar toch ook bij de Staatsmijnen meer dan tot dusver het geval was.

Voor de v e e n d e r i j is ten aanzien van met de hand gestoken fabrieksturf weder een soortgelijke steunregeling getroffen als in 1934. Door de Nederl. Turfcentrale wordt naar bepaalde regelen een totaalproductie van maximum 232 000 dagwerken onder de aangesloten producenten verdeeld. De leveringen moeten gaan via het in den loop van het kwartaal gestichte verkoopbureau, waarin de afzet is gecentraliseerd en dat de markt systematisch kan bewerken met uitschakeling van de onderlinge concurrentie der verveners. De afzet in dit kwartaal (bij den aanvang waarvan nog 17 100 dagwerk voorradig was, w. o. 4 100 van het product 1933 en vorige jaren, waarvoor geen toeslag gegeven wordt) liet volgens verschillende verslagen veel te wenschen over, al werd deels ook wel opgemerkt dat er — het jaargetijde en de malaise in turfverbruikende industrieën in aanmerking genomen — nog wel behoorlijk werd verscheept. Over het algemeen was in de veenderij eind Maart nog slechts hier en daar de campagne reeds aangevangen. Hiertoe droegen in niet geringe mate bij de ongunstige omstandigheden voor de haardbrandturfveenderij (grootte voorraden en zeer slechte prijzen), waar ook strubbelingen over verlaging van de loonen, enz. niet zijn uitgebleven, in welk verband er ten aanzien van de industrieturfveenderij op valt te wijzen dat voor de aangeslotenen bij de Turfcentrale de bepaling geldt, dat dezelfde loonen als in de vorige campagne moeten worden betaald.

Voor den l a n d b o u w was de weersgesteldheid in het eerste kwartaal van dien aard, dat de stand der meeste gewassen gunstig bleef. Weliswaar hebben de nachtvorsten in het begin van Maart den groei der wintergranen eenigermate geremd, doch in verband met den toch reeds weelderigen stand van laatstgenoemde kon dit verschijnsel bezwaarlijk van ongunstigen aard worden genoemd. De voorjaarswerkzaamheden hadden dooreengenomen een gunstig verloop. De prijsbeweging voor de meeste akkerbouwgewassen was echter niet bevredigend. Belangrijke producten als rogge, gerst en vooral consumptie-aardappelen daalden nl. in prijs, terwijl de prijsverbetering van vlas en lijnzaad, welke Januari en Februari brachten, in Maart geen stand hield. Wat de v e e t e e l t betreft, was het niet van belang ontbloomt dat het grasland eind Maart een minder gunstigen stand vertoonde (nachtvorsten in Maart met een daarop volgende periode van betrekkelijk tragen groei). Het indexcijfer voor de groep vee-teeltproducten onderging in dit kwartaal slechts een kleinen achteruitgang. Dit vindt minder zijn oorzaak in het constant blijven der prijzen dan wel in de daling van de basiscijfers. De prijzen van boter, consumptiemelk en eieren zijn b. v. in Maart vrij sterk gedaald, doch de achteruitgang van het basiscijfer heeft tot gevolg gehad, dat deze daling in het indexcijfer niet tot uiting kwam. De prijs van rundvleesch is in dit kwartaal geleidelijk afgebrokkeld, die van varkensvleesch echter langzaam gestegen.

De economische positie van het t u i n b o u w b e d r i j f bleef zeer moeilijk. De stand der warmoezerijgewassen was normaal, doch de prijzen voor de vroege

producten waren wederom lager dan in het 1e kwartaal van het vorige jaar. Bij toenmaals vergeleken is de export van verse groenten afgenomen met 17 pCt. naar de hoeveelheid en met niet minder dan 24 pCt. naar de waarde. Vooral voor komkommers en vroege sla was het prijsverloop zeer ongunstig.

Aan de zeevisscherij namen minder vaartuigen deel dan verleden jaar, hoewel het verschil in Maart slechts zeer gering was. De stoomtrawlvisscherij gal, niettegenstaande de vrij veel ruimere vangsten, gemiddeld nog weer iets lagere besommingen dan verleden jaar. Ook voor de trawlvisscherij met motorvaartuigen waren de gemiddelde financieele resultaten over het geheel genomen iets ongunstiger dan toen, zij het dat zij voor de motorkustvisschers gedurende het grootste deel van het kwartaal thans iets beter waren. Voor de drijfnetvisscherij op haring waren, in tegenstelling met andere jaren, in Januari en Februari nog verschillende stoom- en motorloggers in bedrijf, welke v.n.l. een belangrijke hoeveelheid verse haring aanvoerden.

Bij de in uitvoering zijnde Zuiderezerwerken waren, afgezien van de in den Wieringermeer werkzame, eind Maart 1935 slechts 241 arbeiders betrokken tegen 543 op hetzelfde tijdstip van 1934.

Voortbrenging en verbruik. Toenemende teekenen van achteruitgang der productie. De loop van enkele consumptie-eijfers. Stand der landbouwgewassen. Enkele oogsteijfers over 1934.

Evenals in 1934 verfoonden de beschikbare gegevens omtrent de voortbrenging in het eerste kwartaal van 1935 bewegingen van uiteenlopend karakter. Men krijgt echter den indruk, dat ditmaal de veranderingen in ongunstigen zin de overhand hadden en de voortbrenging in het algemeen eerder af- dan toenam. Het volgende moge dit verduidelijken.

Voor eenige belangrijke factoren was voortzetting van een reeds eerder geconstateerden achteruitgang waar te nemen, o.a. voor het indexcijfer van het invoersaldo van grondstoffen voor de productiemiddelenindustrieën, dat de in de tweede helft van 1934 ingetreden daling vervolgde en 21 pCt. lager stond dan een jaar tevoren. De werkloosheid in de industrie nam ten opzichte van het vierde kwartaal van 1934 in sterker mate toe dan het seizoen zou doen verwachten en stond gemiddeld 6 punten (20 pCt.) hooger dan in het eerste trimester van 1934. Deze vermindering van de werkgelegenheid was — na uitschakeling van de gewone seizoenbeweging — in meerdere of mindere mate in bijna alle industrieën waar te nemen. Een uitzondering vormden slechts de drukkersbedrijven, de kleedingindustrie, de tabaksnijverheid en de lederindustrie. In laatstgenoemd bedrijf nam de werkloosheid zelfs iets af (met 5 punten). De aflevering van gas voor openbare voorziening bleef terugloopen (13 pCt. beneden het eerste kwartaal van 1934). De uitvoer van tuinbouwproducten, welke in 1934 — na aanvankelijk herstel in het eerste kwartaal — verderen achteruitgang vertoonde, bereikte in het eerste kwartaal van 1935 een nieuw laagtepunt (24 pCt. beneden het eerste kwartaal van 1934 en 8 pCt. beneden dat van 1933).

In verschillende andere gevallen maakte verbetering plaats voor achteruitgang. Het indexcijfer van den uitvoer van fabrikaten, dat zich in den loop van 1934 was gaan herstellen uit een langdurige inziinking, liep opnieuw terug (met 15 pCt. tegenover het voorafgaande kwartaal, d.i. meer dan het seizoen zou doen verwachten), het bleef echter nog 11 pCt. boven den lagen stand van een jaar tevoren. De geringe vooruitgang van productie en verbruik van steenkolen veranderde in een sterke daling (van resp. 7 en 16 pCt. tegenover het eerste kwartaal van 1934). Voor den tevoren toenemenden uitvoer van bunkerolen en bunkerolie werd de tegen het einde van het vorige jaar ingetreden kentering gevolgd door achteruitgang, ofschoon beide gegevens toch nog hooger waren dan een jaar tevoren (resp. + 14 en + 10 pCt.). De aflevering van gas aan de industrie liep, na flinken vooruitgang in het vorige jaar, thans iets terug, doch bleef nog 22 pCt. hooger dan in het eerste trimester van 1934.

Eenige verbetering tegenover het voorafgaande kwartaal trad in voor het indexcijfer van het invoersaldo van grondstoffen voor verbruiksgoederenindustrieën (+ 16 pCt.) en het bedrag der gehouden aanbestedingen (+ 11 pCt.). In beide gevallen is deze verandering echter vrijwel geheel gevolg van het seizoen en bleef de stand nog ten achter bij een jaar tevoren (resp. met 2 en 14 pCt.).

(Gunstiger teekenen deden zich o.a. voor bij den scheepshouw, waar, na aar-

zeling in het voorafgaande kwartaal, eenige vooruitgang bleef aanhouden. Eind Maart 1935 stond 25 pCt. meer in aanbouw dan een kwartaal tevoren, terwijl het — weliswaar lage — peil van 1934 met 7 pCt. werd overtroffen.

Aangaande de ontwikkeling van het verbruik van enkele artikelen zijn de volgende cijfers te vermelden.

	Binnenlandsch verbruik.															
	kw. gem. 1931.	kw. gem. 1932.	1e kw. 1933.	2e kw. 1933.	3e kw. 1933.	4e kw. 1933.	kw. gem. 1933.	1e kw. 1934.	2e kw. 1934.	3e kw. 1934.	4e kw. 1934.	kw. gem. 1934.	1e kw. 1935.	kw. gem. 1935.		
Suiker	×	1000 t	59	59	44	56	79 6)	41 6)	55	44	49 8)	58 8)	55	52	50	18
Boter 1)	"	"	14 1/2	16	*	*	*	*	12	*	*	*	*	12	*	*
Boter 1) (onvolledig) 2).	"	"	*	*	10,2	10,1	10,1	9,9	10,1	9,3	10,3	10,2	9,8	9,9	9,7	3,5
Margarine 3)	"	"	16,4	14,1	13,6 2)	15,2 2)	14,5 2)	14,6 2)	14,4 2)	14,3 2)	14,3 2)	14,7 2)	14,4 2)	14,4 2)	13,6 2)	4,3 2)
Kaas	"	"	12,3	11,2	*	*	*	*	14,8	*	*	*	*	14,3	*	*
Tarwebloem en meel, ingeslagen i/d bakkerijen 4) × milj. kg	"	"	*	130	121	119	134	134	127	135	139	142	142	140	134	45
Sinaasappelen × milj. kg. bruto.	"	"	13,9	16,0	28,7	34,9	8,8	4,6	19,2	20,4	21,9	4,3	5,4	13,0	28,4	12,4
Citroenen	"	"	1,6	1,7	2,1	2,2	1,6	1,5	1,9	1,8	1,8	1,6	1,5	1,7	1,9	0,7
Bananen	"	"	7,9	9,7	7,7	8,4	8,6	5,4	7,5	6,1	8,0	8,6	8,0	7,7	8,0	3,3
Koffie (ongebraad)	"	"	9,1	11,5	*	*	*	*	10,6	*	*	*	*	7,2	*	*
Thee	"	"	2,9	3,3	1,5 5)	2,1 5)	2,7	3,1 10)	2,3	1,8 10)	1,9 9)	3,3 9)	2,5	2,4	2,6	0,8
Bier	"	"	×	1000 hl.	506	439	*	*	391	*	*	*	*	364	*	*
Sigaron	"	"	×	1000 stuks.	342	339	333	349	362	366 7)	352	374 7)	348 7)	359	347	357
Sigaretten	"	"	888	914	920	950	1061	983 7)	979	905 7)	1 064 7)	1 092	925	982	951	272
Tabak (rook- en pruim-) × milj. kg.	"	"	3,1	3,2	3,1	3,2	2,9	3,6 7)	3,2	3,2 7)	2,0 7)	2,6	2,3	2,6	2,5	1,0
Runderen (goedgemaakt voor binnenlandsch verbruik) × 1000 stuks.	"	"	84	104	118	117	119	168 11)	130 11)	140 11)	97 11)	90 11)	148 11)	119 11)	139 11)	*
Kalveren (idem)	"	"	109	149	243	200	123	113	170	224	209	128	160	180	299	*
Varkens (idem)	"	"	540	558	482	366	323	498	417	458	365	346	556	429	414	*

1) Zonder de boter, welke met margarine is vermengd.

2) Ontleend aan gegevens van de Crisis-Zuivelcentrale.

3) Incl. de bijgemengde boter. Inbegrepen is de onvermengde margarine voor behoeftigen o.d. en van Juli 1933 af de rituele en plantaardige onvermengde margarine (te voren ± 5 000 kg per week).

4) Gegevens van de Meelcentrale.

5) Invloed van de verhooging van het invoerrecht op 1 Januari 1933.

6) Invloed van de op 16 October 1933 ingevoerde Crisisheffing op suiker.

7) " " " accijnsverhoging op 1 Maart 1934.

8) " " " accijnsverlaging op 1 Juli 1934.

9) " " " verlaging van het invoerrecht op 1 Juli 1934.

10) " " " invoering van de omzetbelasting op 1 Januari 1934.

11) Incl. de voor de Regering ingeblikte runderen. Met behulp van de cijfers van productie en aflevering van het Regeeringsvleesch in blik, vindt men voor de aantallen runderen, waarvan het vleesch in consumptie gebruikt is resp. ongeveer 122 000 in het 4e kwartaal van 1933, 119 000 als kwartaalgemiddelde voor 1933, en vervolgens 119 000, 96 000, 97 000, 103 000 en 104 000 als kwartaalgemiddelde voor 1934. Voor het eerste kwartaal van 1935 is deze correctie nog niet bekend.

Het verbruik van suiker onderging eenige daling, welke echter vrijwel overeenkomt met de gewone seizoenverandering; het verbruik handhaafde zich dus op het ten opzichte van vorige jaren lage niveau. Het verbruik van tabak liep terug tot ± 10 pCt. beneden het gemiddelde cijfer over 1934. Voor sigaren en sigaretten, waarvan de stijging van het verbruik in 1934 tot staan scheen te zijn gekomen, trad weder vooruitgang in. Het verbruik van margarine liep na een periode van stabiliteit opnieuw terug en bleef 5 pCt. bij een jaar geleden achter. De inslag van tarwe door de bakkerijen vertoonde na aanhoudende stijging eenige kentering. Het verbruik van sinaasappelen en citroenen vertoonde eenig herstel na daling. Voor boter, thee en bananen bleef het verbruik vrij constant.

Betreffende den landbouw kan het volgende worden medegedeeld.

De ontwikkeling der wintergewassen ¹⁾ was, onder invloed van den zachten winter in het algemeen gunstig, o.a. bleek de stand van tarwe en rogge op 18 April 1935 met resp. 4 en 6 punten uit te komen boven dien, welke in de laatste 10 jaren in April werd bereikt.

Omtrent de oogsten ²⁾ van 1934 publiceert de Directie van den Landbouw o.a. de volgende cijfers.

		Opbrengst van den oogst.			
		gem. 1928/1932.	1933.	1934.	
Tarwe	×	1 000 hl . . .	2 754	5 488	6 461
Rogge	"	1 000 " . . .	5 621	5 578	7 079
Gerst	"	1 000 " . . .	1 839	803	1 571
Haver	"	1 000 " . . .	6 937	6 312	6 249
Consumptie-aardappelen	"	1 000 " . . .	37 290	35 002	31 340
Fabrieks-aardappelen	"	1 000 " . . .	14 483	9 892	12 235
Suikerbieten	"	1 000 ton . . .	1 834	1 948	1 786

De oogst van tarwe nam in dezelfde mate toe als in 1933 (met ± 18 pCt.) en vertoonde tegenover de gemiddelde opbrengst in 1928/1932 een stijging van

1) Nederl. Staatscourant, 29 April 1935, no. 82.

2) Nederl. Staatscourant, 27 Mei 1935, no. 102.

135 pCt. Ook de oogsten van rogge en gerst zijn gestegen, voor het laatstgenoemde gewas volgde deze stijging op een sedert 1930 aanhoudende vermindering. Van de overige hier vermelde gewassen bleven de opbrengsten beneden die van 1933 en die, welke gemiddeld in 1928/1932 werden verkregen. Het laatstbedoelde verschil bedroeg voor consumptie- zoowel als voor fabrieksaard-appelen 16 pCt.

Bedrijfsorganisatie en -concentratie. De S.D.A.P. bepleit instelling van bedrijfsschappen. Textielconventie geteekend. Ordening in het wasscherijbedrijf. Verbod van vestiging van nieuwe bioscopen. Prijsregeling in het hotel-, café- en restaurantbedrijf. Overeenkomst tusschen patroons, handelaren en architecten in het bouwbedrijf.

Op het Paascongres der S.D.A.P. werd een resolutie aangenomen, waarin met het oog op de voortdurende uitbreiding der Overheidsbemoeiing op economisch en sociaal gebied en een eventueele democratische ordening van het economische leven de instelling wordt verdedigd van nieuwe staatsorganen, ¹⁾ in den vorm van bedrijfsschappen, waarin naast vertegenwoordigers van ondernemers en werknemers vertegenwoordigers van het algemeen belang en, waar noodig, van de verbruikers zitting hebben. Deze bedrijfsschappen zullen wettelijk verleende ordenende bevoegdheid moeten hebben; de verordeningen der nieuwe organen zullen onderworpen zijn aan toezicht van het hooger gezag. Samenstelling, bevoegdheid en werkwijze der bedrijfsschappen moeten zoodanig worden geregeld, dat ruimte blijft voor een economisch en commercieel beheer van de tot een bedrijfsschap behorende ondernemingen en voor voldoende zelfstandigheid der leiding dezer ondernemingen. Bedrijfsschappen en gesocialiseerde bedrijven moeten door instelling van een Centralen Economischen Raad in onderling verband worden gebracht. De instelling van deze nieuwe organen beschouwt men als een middel tot verbetering der democratische staatsinrichting en als een gewichtigen stap op den weg naar ordening van het economische leven door socialisatie. ²⁾

Wederom kan melding gemaakt worden van pogingen der bedrijfsgenooten in eenige takken van bedrijf om tot onderlinge samenwerking te komen.

Op 4 Maart j.l. is de Nederlandsche Textielconventie geteekend. Terwijl de, volgens de projecten der N.T.C. (als z.g. parallel-kartel) opgezette Wollenstoffen-Conventie reeds een jaar werkt, is nu ook in de katoenindustrie een z.g. conditie-kartel gesloten met het doel te geraken tot een uniforme en rationeele regeling der verkoopsvoorwaarden. Men hoopt hierdoor verbetering te brengen in vele bestaande misstanden als het versnipperde binnenkomen van vaak kleine orders, welke een stootsgewijze productie met zich brengen, willekeurige annuleringen van orders en veel te langdurige credieten aan afnemers, welke de productiekosten verhoogen en een te zware bezetting van den detailhandel tot gevolg hebben, wat wederom een te dure distributie met zich brengt. De conventie zal een centraal bureau oprichten, dat belast zal worden met de contrôle op het naleven van de onderlinge overeenkomst. Bij de conventie is reeds 97 pCt. van den bedrijfstak aangesloten.

Steunende op de door de samenwerkende bonden in het wasscherijbedrijf verleende machtiging, heeft een saneeringscommissie, in 1933 benoemd, besloten dit bedrijf voorloopig „af te sluiten”. Hiertoe is samenwerking verkregen met installateurs en leveranciers van het bedrijf. Een termijn, gedurende welken geen nieuwe bedrijven gevestigd mogen worden, werd niet vastgesteld. Men verwacht dat door het afvallen van bestaande bedrijven het totaal aantal zal verminderen en daardoor de gemiddelde omzet zal toenemen. Deze saneeringsactie strekt zich niet uit tot prijsafspraken.

Krachtens een besluit van den Nederlandschen Bioscoopbond van Februari j.l. is het, voorloopig tot 31 December 1935, den leden verboden om nieuwe zaken te gaan exploiteeren, tenzij deze gevestigd zijn in gemeenten, waarin nog geen bioscoop aanwezig is, en tenzij de nieuwe zaken minstens 5 km van de naastbijliggende bioscoop zijn verwijderd. Ook zullen nieuwe leden alleen op deze voorwaarden toegelaten worden. In bepaalde gevallen kan het Hoofdbestuur van den bond aan de leden dispensatie van dit verbod verleen. Bovendien is het den leden van den bond verboden films te verhuren aan hen, die geen lid zijn of niet op een daartoe opgemaakte lijst vermeld staan. Aan een studiec commissie is opgedragen advies uit te brengen over de na 1935 te nemen maatregelen.

1) Maandschrift, 1931, afl. 9, blz. 1298.

2) Voorult, 23 April 1935.

Door den Nederlandschen Bond van werkgevers in hotel-, restaurant-, café- en aanverwante bedrijven is een prijsregeling opgesteld voor de voornaamste consumpties en het logies. Getracht wordt om medewerking te verkrijgen van andere belanghebbende organisaties om algemeene doorvoering van deze regeling te kunnen bewerkstelligen.

Te Apeldoorn is een z.g. driehoeksovereenkomst gesloten tusschen patroons, handelaren en architecten in het bouwbedrijf. Deze vorm van overeenkomst is de eerste in zijn soort in Nederland en heeft meer speciaal ten doel de beunhazerij te bestrijden. Gesticht wordt een Algemeene Commissie voor de Bouwvakbelangen, waarin de drie groepen gelijkwaardig vertegenwoordigd zijn. Door die organisatie worden lijsten opgesteld van „erkende” patroons, handelaren en bouwkundigen, welke door de groepen moeten worden goedgekeurd. De drie groepen vormen een gesloten bedrijf in zooverre, dat zij uitsluitend van elkaars hulp gebruik zullen maken. Wanneer een erkend persoon of erkende firma tegen de gestelde regels handelt of anderszins het bedrijf bemoeilijkt, kan hij voor bepaalden tijd op een verbodslĳst geplaatst worden en wordt dan met een niet-erkend persoon of firma gelijk gesteld. Bij minder zware overtredingen kan boete worden opgelegd door een in te stellen landelijke commissie. ³⁾

Coöperatie. Weinig verandering in het aantal van de in het Handelsregister ingeschreven coöperatieve vereenigingen. Groei van de „Handelskamer”.

Blijkens de statistiek van de in het Handelsregister ingeschreven coöperatieve vereenigingen ¹⁾ was het aantal dezer coöperaties op 1 Januari j.l. (3 223) vrijwel gelijk aan dat van een jaar tevoren (3 210). Zooals ook in vroegere jaren vormen de coöperaties in den landbouw, met inbegrip van de boerenleenbanken, de grootste groep, n.l. op 1 Januari 1935 ± 70 pCt. van het totale aantal.

Het jaarverslag 1934 van de Coöperatieve Groothandelsvereeniging „De Handelskamer” leert, dat de omzet dezer instelling (f 22,4 miljoen) wederom, hoewel niet meer in zoo sterke mate als het jaar tevoren, gestegen is. Stelt men den omzet in 1929 = 100, dan zijn de verhoudingscijfers voor de volgende jaren respectievelijk 99, 95, 101, 117 en 123. De aangesloten verbruikcoöperaties koopen steeds meer bij haar eigen groothandelsinstelling; in verhouding tot de waarde der totale inkoopbedroeg de waarde van de bij de Handelskamer ingekochte goederen in 1924 gemiddeld per coöperatie 39 pCt. tegen 54 pCt. in 1930 en 81 pCt. in 1934. De reeks eigen productiebedrijven werd in 1934 uitgebreid met een cacao-, chocolade- en suikerwerkfabriek.

Landbouwvraagstuk. Maatregelen in het belang van den tuinbouw en de aardappelteelt.

Beperking rundveestapel. Streven naar meer gelijkmatige melkproductie over het jaar. Mengpercentage van boter in margarine verhoogd. Minder afzet van varkens wegens clearingmoeilijkheden met Duitschland. Monopolieheffing op uitvoer eieren naar Duitschland. Denkbeelden van den Bond „Landbouw en Maatschappij” omtrent loonend maken akkerbouw. Kon. Besluiten tot bescherming van hypotheekboeren. Gelden voor voortzetting inpoldering Zuiderzee voorloopig van begroeting geschrapt. Wetsontwerp pachtregeling.

In geen enkelen tak van de agrarische bedrijven trok in het afgelopen kwartaal de ongunstige toestand zoo sterk de aandacht als in den tuinbouw. Nieuwe door het buitenland toegepaste tariefverhoogingen en vooral de betalingsmoeilijkheden met Duitschland, waardoor het onmogelijk was de overeengekomen contingenten daarheen uit te voeren, maakten den toestand voor de tuinders uiterst moeilijk. De R.-K. Boeren- en Tuindersstand ³⁾ schatte het verlies in de laatste drie jaren door de tuinders geleden, op f 20 miljoen, waardoor hun financiële weerstand tot een minimum was gedaald. Door het beschikbaar stellen van kleinere en grootere bedragen uit het Landbouwcrisisfonds ⁴⁾ trachtte de Regeering in den ergsten nood te voorzien, doch zij zag zich tevens genoodzaakt voor 1935 de met groenten te betelen oppervlakte opnieuw in te perken. Bij de vaststelling van het beperkingspercentage gold de overweging, dat grootere bedrijven eerder in staat zouden zijn zich op de teelt van landbouwgewassen toe te leggen. ⁵⁾ Ter verbetering van de

¹⁾ De Aannemer, 1 Maart 1935.

²⁾ Maandschrift, 1935, aflevering 4, blz. 527.

³⁾ No. 21, 21 Februari 1935.

⁴⁾ Ned. Staatscouranten nos. 26 en 68, 1935.

⁵⁾ De Tuinderij, nos. 3 en 17, resp. 18 Januari en 26 April 1935.

clearingrekening met Duitschland ging de Regeering op 1 April over tot de instelling van een uitvoermonopolie. De uitvoer van groenten en fruit naar Duitschland wordt beperkt, teneinde het in totaal door ons te vorderen bedrag zooveel mogelijk te houden binnen het tusschen beide landen overeengekomen betalingscontingent. Het voor den uitvoer van genoemde producten bestemde bedrag zou in het 2e kwartaal 1935 slechts ongeveer half zoo groot zijn als in de overeenkomstige periode van 1934. ¹⁾ Ten behoeve van de exporteurs van fruit, warmoezerijgewassen en vroege aardappelen naar Duitschland is een crediet van f 5 miljoen beschikbaar gesteld tegen een disconto van 4 pCt. per jaar. Als regel wordt het crediet verleend tot het tijdstip, waarop de vordering door het Nederlandsche Clearing Instituut is uitbetaald. ²⁾

Met het uitkeeren van steunbedragen aan bollen telers die in het belang van saneering van het bedrijf in 1934 bij de Sierteeltcentrale bollen inleverden, werd met ingang van 1 Mei j.l. een aanvang gemaakt. ³⁾

Aan de boomkweekers is in Februari j.l. crisissteun toegezegd tot een totaal bedrag van hoogstens f 225 000,— voor het uit het bedrijf nemen van boomkwekerijproducten. Per ha als boomkwekerijgrond geregistreerden bodem zal het steunbedrag als regel \pm f 100,— bedragen; voor enkele gemeenten, als Aalsmeer, Boskoop, Gouda, is het bedrag hooger gesteld, ruim f 319,— per ha. De oppervlakten, beteeld met vruchtboomen en rozen komen voor de steunuitkeering niet in aanmerking. ⁴⁾

Om na te gaan, of de hier te lande geteelde suikerbieten mogelijk voor andere doeleinden zouden kunnen worden aangewend dan voor suikerbereiding, stelde de Regeering in Maart een commissie in. Zij zal onderzoeken, of het onder de huidige omstandigheden economisch verantwoord is, uit suikerbieten alcohol te bereiden. ⁵⁾

De teelt van fabrieks aardappelen zal in 1935 niet uitgebreid mogen worden boven den totalen omvang voor 1934 toegestaan, wat voor elk bedrijf, dat voor dezen uitpoot vergunning ontvangt, neerkomt op 62 pCt. van den normalen uitpoot. ⁶⁾ Ter bestrijding van de wratziekte der aardappelen is een ontwerp van wet aanhangig gemaakt, waarbij de Regeering gemachtigd wordt den verbouw van voor deze ziekte vatbare aardappelsoorten te verbieden, of slechts voorwaardelijk toe te staan. ⁷⁾ Aanleiding tot het treffen van dezen maatregel waren de belemmeringen door het buitenland in den weg gelegd aan den invoer van deze aardappelsoorten zelf en van andere producten, als bloembollen en boomkwekerijproducten, in de nabijheid van bedoelde aardappelen geteeld. De Regeering besloot van de eventueel verleende machtiging geen gebruik te zullen maken vóór 1936.

Bij de teeltregeling voor rundvee voor 1935 is in tegenstelling met die voor 1934 bij de toewijzing der kalveren ook rekening gehouden met het aantal ha grasland bij den veehouder in gebruik, het aantal zijner melkkoeien en de mate, waarin hij gesteunde gewassen teelt. Voor de verschillende provincies loopt de mate van teeltbeperking uiteen: in de uitgesproken zeeleiprovincies wordt het sterkst beperkt, tot resp. 70 en 75 pCt. van den omvang van 1934, en ook in Noord-Brabant en Gelderland, waar veel gelegenheid is om grasland te scheuren, wordt een sterke beperking toegepast, resp. 25 en 20 pCt. Voor Zuid-Holland en Utrecht daarentegen, waar — evenals in Noord-Holland — veel uitgesproken weidegebieden voorkomen, heeft de beperking weinig of geen betekenis. Het aan laatstgenoemde provincie toegewezen percentage is zelfs 10 pCt. hooger dan in 1934. De gemiddelde beperking over het geheele land bedraagt 14 pCt.

De consumptiemelkregeling voor 1935/36 beoogt naast prijsregeling beperking van de productie en betere verdeling daarvan over de verschillende maanden van het jaar door het enigszins op peil houden van de winterproductie en beperking van de productie in de maanden April en Mei. Zoo noodig zal de Regeering maatregelen treffen om deze meer gelijkmatige voortbrenging te bevorderen. Gemiddeld over het geheele jaar zal de hoeveelheid melk, waarover steun verleend wordt, 11 pCt. kleiner zijn dan in 1934/35,

1) Ned. Staatscourant no. 63 1935; De Tuinderij nos. 12, 14 en 18, resp. van 22 Maart, 5 April en 3 Mei 1935.

2) Ned. Staatscourant, no. 76, 1935.

3) Hollandsch Landbouwweekblad, no. 15, 12 April 1935.

4) Ned. Staatscourant, no. 30, 1935.

5) Ned. Staatscourant, no. 61, 1935.

6) De R.-K. Boeren- en Tuindersstand, no. 24, 14 Maart 1935.

7) Wetsontwerp 257 van 11 Januari 1935.

doch de beperking wordt gedifferentieerd toegepast, b.v. sterker in de akkerbouw- en gemengde bedrijven dan in de speciale veeveelbedrijven; veel minder in de kleine dan wel in de grootere bedrijven. Om de melkverwerking in brood te bevorderen is bepaald, dat de melk aan bakkerijen geleverd mag worden tegen den prijs van industrieel te verwerken melk.

De Regeering vond in den lagen melkprijs aanleiding — mede in verband met den belangrijken invoer van eiwitrijk veevoeder — als haar voornemen te kennen te geven, de zuivelproducenten te verplichten een zeker percentage van de ter verwerking aangeboden melk aan de veehouders terug te leveren in den vorm van ondermelk voor veevoeding. De prijzen der ondermelk zouden door de Overheid worden vastgesteld, en varieren naar de onderscheiden groepen zuivelproducenten en naar de gebieden, waar de fabrieken gelegen zijn. ¹⁾ Teneinde de ondermelk vooral in den staltijd te kunnen gebruiken, zou deze volgens den Heer Ir. C. J. de Wit te Raalte ²⁾ tot melkpoeder moeten worden ingedroogd. Ook van verschillende andere zijden werd gewezen op het belang van het gebruik van ondermelk of -poeder als veevoeder. De Regeering werkte tot de verwezenlijking van dit doel mee, door in Mei verschillende soorten visch- en beendermeel aan te wijzen als crisisproducten en den invoer ervan te monopoliseeren ³⁾, terwijl de Nederlandsche Zuivel Centrale gemachtigd werd een hoeveelheid van 5 miljoen kg magere melkpoeder aan te koopen, welke voor pluimvee- en varkenshouders beschikbaar zal worden gesteld tegen matige prijzen.

Eveneens in het belang van bezuiniging op den invoer van veevoeder wordt van vele zijden gewezen op het belang van de teelt der noodige voederwassen in eigen bedrijf. De Binnenlandsche Landbouwvoorlichtingsdienst leidde verschillende bedrijfsproeven, waarbij werd nagegaan, in hoeverre door intensief gebruik van den bodem en rationeele voeding op den aankoop van krachtvoeder, dat grootendeels geïmporteerd wordt, kan worden bespaard. Het Nationaal Comité voor Voederbouw neemt reeds gedurende een 6-tal jaren proeven op hetzelfde gebied. ⁴⁾

Voor vrij groote hoeveelheden boter (\pm 700 000 kg) werd voor het eerst sinds tal van jaren in Maart en April j.l. plaatsing gevonden in de Vereenigde Staten, waar door de groote droogte in den zomer van 1934 de veestapel sterk is ingekrompen. ⁵⁾ Het mengpercentage van boter in margarine werd met ingang van 6 Mei verhoogd van 15 op 25. ⁶⁾

De clearingsmoeilijkheden met Duitschland, de grootste afnemer van zware varkens, hebben de gelegenheid voor afzet steeds meer beperkt. Reeds heeft de Centrale sinds begin April j.l. een aanvang moeten maken met geleidelijke uitsmelting van een deel harer groote voorraden ingevroren varkens. De verkregen reuzel is uitsluitend voor uitvoer bestemd. Voor 1935 is het aantal toe te wijzen biggenmerken beperkt tot 2,2 miljoen, tegen 2,52 miljoen in 1934.

Op den uitvoer van eieren naar Duitschland, waarheen ongeveer $\frac{3}{4}$ van onzen eierexport gaat, stelde de Regeering in Januari j.l. een monopolieheffing in. De Regeering achtte deze regeling noodzakelijk in verband met de verhouding tusschen de prijzen in ons land en die in Duitschland, waar zij zooveel hooger zijn, dat de exporteurs buitensporige winsten zouden maken. De opbrengst van de uitvoerheffingen zal aan de pluimveehouderij ten goede komen.

Een nieuw systeem van landbouwerisispolitiek wordt gepropageerd door den Nationalen Bond Landbouw en Maatschappij ⁷⁾, waarbij wordt uitgegaan van het beginsel, dat het allereerst noodig is, den akkerbouw weer loonend te maken. Het voortbrengen van dierlijke producten — dat, veelal met ingevoerde voedermiddelen, in hoofdzaak voor export geschiedt — zou zoo beperkt moeten worden, dat voor deze producten afzet gevonden kan worden tegen prijzen, hoog genoeg om het gebruik van hier te lande geteelde voedermiddelen mogelijk te maken. De invoerrechten op alle landbouwproducten en op met die producten in concurrentie tredende artikelen (vetten,

1) Ned. Staatscourant, no. 63, 1935; Officieel Orgaan van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond, no. 14, 3 April 1935.

2) Rapport over het gebruik van ondermelkpoeder als veevoeder in verband met het huidige ondermelkvraagstuk.

3) Ned. Staatscourant, no. 91, 1935.

4) De R.-K. Boeren- en Tuindersstand, no. 24, 14 Maart 1935.

5) Officieel Orgaan van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond, no. 13, 27 Maart 1935.

6) Ministerieele beschikking van 29 April 1935.

7) Brochure no. 6 van genoemden Bond.

veevoeders) zouden zóó hoog moeten zijn, dat de exploitatie van onzen bodem automatisch loonend zou worden. Uit de opbrengst dier invoerrechten zou o.m. de veehouderij gesteund moeten worden. De landbouwers zouden volgens Landbouw en Maatschappij bij dit systeem meer vrijheid van bedrijfsvoering genieten; de administratie der crisismaatregelen zou er eenvoudiger door worden, daar allerlei contrólemaatregelen met het oog op productiebeperking zouden kunnen vervallen. Verschillende leden van de volksvertegenwoordiging verdedigden het systeem of drongen aan op nader onderzoek. De Regeering bracht echter als bezwaar tegen het stelsel in, dat voor het grootste deel der bevolking het leven er duurder door zou worden; ook achtte zij een daling der administratiekosten niet waarschijnlijk.

Ter bescherming van de hypotheekboeren is op 12 Maart j.l. ¹⁾ een regeling ingegaan, waarbij de hypothecaire schuldenaar, wiens landelijk eigendom met executie, of die met een faillissementsaanvraag wordt bedreigd, zich tot den betrokken Minister kan wenden met het verzoek te willen beslissen, dat de toekomstige gebruikers van het eigendom, waarop de hypotheekschuld rust, niet zullen worden toegelaten als georganiseerden tot crisisorganisaties, of dat — indien zij reeds toegelaten zijn — hun toelating zal worden ingetrokken. Dit zou medebrengen, dat de nieuwe gebruikers van den grond van de landbouwsteunmaatregelen zouden worden uitgesloten, waardoor het onderpand vrijwel onverkoopbaar zou worden. Bovenbedoelde verzoekschriften zullen worden behandeld door een Hypotheek-Commissie. ²⁾

Bij de installatie daarvan legde de Minister er den nadruk op, dat de nieuwe maatregelen slechts met de grootste voorzichtigheid toegepast mogen worden. Zij zijn slechts als een voorloopige oplossing van het vraagstuk van den hypothecairen schuldenlast bedoeld; reeds werd op 29 Mei een ontwerp-Landbouw-Hypotheekwet ingediend.

In het belang van voorbereidende maatregelen voor de Noord-Oostelijke inpoldering had de Regeering op de ontwerp-begroting van het Zuiderzeefonds 1935 een bedrag van f 2 miljoen uitgetrokken. Deze post werd echter later teruggenomen in afwachting van den uitslag der bemoeiingen ter verbetering van 's Rijks financiën. De Regeering gaf bij de behandeling der ontwerp-begroting van het Zuiderzeefonds in de Tweede Kamer echter uitdrukkelijk te kennen, dat zij doordrongen was van de groote belangen bij de voortzetting der inpoldering betrokken.

Van de Wieringermeergronden wordt \pm 11 000 ha voorloopig door den Staat geëxploiteerd. Op grond van de in het algemeen niet ongunstige bedrijfsresultaten van deze gronden is een aanvang gemaakt met de uitgifte aan particuliere grondgebruikers van perceelen, waarvan verwacht mag worden, dat de exploitatie geen te groot risico zal meebrengen. Aan het einde van het 4e kwartaal 1934 had de Regeering aan 39 pachters ruim 1 260 ha grond uitgegeven in ondernemingen, varieerend in grootte van 20—54 ha met de mogelijkheid de oppervlakten uit te breiden in het tweede pachtjaar. De pacht-prijzen liepen uiteen naar de soorten bedrijven van f 25,— tot f 50,— in het eerste en f 50,— tot f 75,— in het 6e pachtjaar. De pachtvoorwaarden bevatten het beginsel van verdeling van het economisch risico (mobiel pachtstelsel). ³⁾ De Regeering denkt in 1935 2 500 ha grond voor uitgifte beschikbaar te stellen, waarbij ook gedacht wordt aan de stichting van kleinere bedrijven, ter grootte van 7 à 10 ha.

Op 23 Mei is ingediend een wetsontwerp tot nieuwe regeling van de pacht.

HANDEL EN VERKEER.

Daling van den in- en uitvoer naar gewicht en naar waarde, dekkingspercentage gelijk gebleven. Invoer beïnvloed door contingenteerings- en clearingpolitiek. Aanzienlijke daling der invoerwaarde van fabrikaten. Vele nieuwe contingenteringen ingesteld en bestaande voortgezet. Vaststelling van betalingscontingenten voor den uitvoer naar Duitsland en regeling van compensatietransacties. Overeenkomsten met Roemenië en België; regeling van het handelsverkeer met Sovjet-Rusland. Richtlijnen van den Koninklijken Nederlandschen Middenstandsbond en aanneming van een resolutie omtrent de te voeren middenstandspolitiek. Seizoensdaling van het goederenverkeer in alle havens; havenverkeer van Rotterdam levendiger dan een

¹⁾ Staatsbladen nos. 107 en 108, 1935.

²⁾ Zie voor nadere toelichting Maandschrift, afl. 3, 1935, blz. 413.

³⁾ Driemaandelijksch Bericht betreffende de Zuiderzeewerken, Januari 1935.

jaar geleden. De positie der Nederlandsche havens verzwakt tengevolge van Belgische devaluatie. Verkoop van een aantal schepen naar het buitenland. Daling van het goederenvervoer der spoorwegen. Richtlijnen voor de toekomstige verkeerspolitiek.

	Invoer.	Uitvoer.	Saldo- invoer.	Percentage v/d waarde v/d invoer, gedekt door uitvoer.			
				Invoer.	Uitvoer.	Saldo- invoer.	invoer, gedekt door uitvoer.
	Bruto-gewicht × 1000 kg.			Waarde × f 1000.			
1e kw. 1934 . . .	5 536 190	3 212 196	2 323 994	275 881	167 813	108 068	60,83
4e kw. 1934 . . .	5 654 736	3 211 011	2 343 725	260 145	177 460	72 685	70,94
1e kw. 1935 . . .	4 660 838	2 948 108	1 712 730	225 954	159 651	66 303	70,66

De contingententeerings- en clearingpolitiek drukt steeds meer haar stempel op de handelsbeweging; hieraan is dan ook in de eerste plaats de sterke daling van den invoer toe te schrijven. Zooals uit bovenstaand staatje blijkt, waren de cijfers van in- en uitvoer niet alleen ten opzichte van het voorgaande kwartaal gedaald, doch zij stonden ook belangrijk beneden die van het overeenkomstige kwartaal van het vorige jaar.

Het invoersaldo bedroeg in het eerste kwartaal f 66 miljoen tegen f 73 miljoen in het voorgaande kwartaal en f 108 miljoen in het eerste kwartaal van 1934. Het percentage van den invoer gedekt door uitvoer bleef met 70,66 vrijwel gelijk aan dat van het 4e kwartaal 1934; het was echter belangrijk hooger dan in het eerste kwartaal van 1934, hetgeen in hoofdzaak het gevolg was van de sterke daling der invoerwaarde.

De waarde van den uitvoer, welke tegenover het voorgaande kwartaal sterk gedaald was, bedroeg niet veel minder dan die in het eerste kwartaal van 1934. Aangezien het gewicht vrij belangrijk lager was dan in het vorige jaar, is bij den uitvoer een stijging van de gemiddelde waarde te constateeren.

	Fabrikaten.				Fabrikaten.		
	Invoer.	Voedings- middelen en dranken.	Andere fabrikaten.	Totaal.	Voedings- middelen en dranken.	Andere fabrikaten.	Totaal.
		Bruto-gewicht × 1000 kg.			Waarde × f 1000.		
1e kwartaal 1934		149 809	1 092 168	1 241 477	9 729	192 096	141 825
4e kwartaal 1934		94 469	989 275	1 083 744	6 933	108 781	115 714
1e kwartaal 1935		90 836	966 930	1 057 766	5 743	101 166	106 909
Uitvoer.							
1e kwartaal 1934		151 441	644 482	795 923	26 633	65 398	92 031
4e kwartaal 1934		244 181	592 217	836 398	27 694	76 846	104 540
1e kwartaal 1935		156 933	635 050	791 983	24 389	68 911	93 300

Bij vergelijking van het eerste kwartaal van 1935 met dat van het vorige jaar blijkt, dat de invoerwaarde der fabrikaten, voor zoover geen levensmiddelen zijnde, f 31 miljoen minder bedroeg. Bij de voedingsmiddelen en dranken beliep de teruggang f 4 miljoen, zoodat op een totale invoerdaling van f 50 miljoen niet minder dan f 35 miljoen voor rekening van de fabrikaten kwam. Het oploopen van de exportwaarde der fabrikaten tegen het einde van 1934 is niet doorgegaan in het overzichtskwartaal; de waarde der uitgevoerde fabrikaten is echter met f 93 miljoen nog iets hooger dan die in het eerste kwartaal van 1934, hetgeen alleen moet worden toegeschreven aan den grooteren uitvoer van andere fabrikaten dan voedingsmiddelen en dranken.

Onderstaande cijfers geven over den uitvoer van enkele belangrijke artikelen een iets meer gedetailleerd beeld.

	Uitvoer van enkele voorname producten der Nederl. industrie (in mill. gld.).				
	Katoenen manufacturen.	Kunstzijden garens.	Radio- artikelen.	Metaaldraad gloeilampen.	Margarine.
1e kwartaal 1934	2,7	4,4	8,1	1,8	0,7
4e kwartaal 1934	5,4	3,6	16,6	1,8	0,5
1e kwartaal 1935	3,8	3,6	9,3	1,4	0,4

De uitvoer van katoenen manufacturen, waarvan de waarde in 1934 steeds was gestegen, vertoonde in het eerste kwartaal een sterke daling. Het in dit kwartaal bereikte peil van f 3,8 miljoen ligt echter nog belangrijk boven dat van begin 1934. Het cijfer van radioartikelen toonde evenals een jaar geleden een scherp teruggang van het laatste kwartaal op het eerste kwartaal van het nieuwe jaar, in welke daling het afloopen van het winterseizoen tot uitdrukking kwam. De exportwaarde van kunstzijden garens bleef gelijk aan die van het voorgaande kwartaal, terwijl de overige der bovenstaande producten een geringe daling vertoonden.

Hieronder treft men de in- en uitvoercijfers voor de ten opzichte van den Nederlandschen handel voornaamste zes landen aan.

	in mill. gld.	Duitsch-land.	België-Luxemb.	Groot-Britannië.	Frankrijk.	V. S. v. Amerika.	Ned.-Indië.
Invoer.	1e kwartaal 1934.	88	29	27	12	19	13
	4e kwartaal 1934.	66	25	23	12	17	14
	1e kwartaal 1935.	56	24	21	11	16	11
Uitvoer.	1e kwartaal 1934.	41	23	30	14	6	6
	4e kwartaal 1934.	36	22	29	16	5	8
	1e kwartaal 1935.	33	18	30	13	7	7
Saldo. 1)	1e kwartaal 1934.	— 47	— 6	+ 3	+ 2	— 13	— 7
	4e kwartaal 1934.	— 30	— 3	+ 6	+ 4	— 12	— 6
	1e kwartaal 1935.	— 23	— 6	+ 9	+ 2	— 9	— 4
	1) + uitvoersaldo.	— invoersaldo.					

Zooals blijkt uit bovenstaand overzicht is de waarde van den invoer uit elk der genoemde landen gedaald, zowel ten opzichte van het 1e als van het 4e kwartaal van 1934. Van de totale invoerdaling van f 24 miljoen tegenover laatstgenoemd kwartaal kwam een zeer voornaam deel voor rekening van Duitschland, welks import in ons land met f 10 miljoen was teruggelopen. De daling van de uitvoerwaarde was minder algemeen. Tegenover een min of meer belangrijken teruggang van den export naar vier der bovenstaande landen staat een geringe toeneming ten opzichte van Groot-Britannië en de Vereenigde Staten. Ook de afnemng van het invoersaldo was in hoofdzaak het gevolg van de handelsbeweging met Duitschland. Het invoersaldo uit dit land nam door een sterkeren teruggang van den invoer dan van den uitvoer af van f 30 miljoen in het 4e kwartaal van 1934 tot f 23 miljoen in het eerste kwartaal van 1935.

De Minister van Economische Zaken wees begin Maart bij de behandeling van de begrooting van zijn departement op het feit, dat in vele gevallen contingentteering een uitstekend middel geweest is voor reserveering van de binnenlandsche markt, zoodat sedert 1932 het aandeel der nationale industrie in de Nederlandsche consumptie sterk is gestegen. Echter blijft de noodzakelijkheid bestaan tot het importeeren van zekere grondstoffen, welke niet door het land zelf worden voortgebracht.

De bestaande contingentteeringen werden aangevuld met een reeks nieuwe, waarvan het meerendeel voor den tijd van 3 en 4 maanden. Hiervan zij genoemd de contingentteering van den invoer van linoleum tot 40 pCt., papier en papierwaren tot 100 pCt., kunstzijden garens tot 80 pCt., en meubelen tot 30 pCt. van het gewicht en wat deze laatste betreft tot 20 pCt. der waarde. Een aantal bestaande contingentteeringen werd ongewijzigd verlengd, waarvan vele voor den tijd van 12 maanden; de contingentteering van elektrische stofzuigers, welke per 1 April afliep, werd stopgezet. In verband met de contingentteering van steenkool en stikstofhoudende meststoffen (50 pCt.) werd einde Februari de Commissie voor de steenkolencontingenteering geïnstalleerd.

Vele contingentteeringen werden in gewijzigden vorm voortgezet. Zoo werd de invoerregeling van lint, band en veters beperkt tot die artikelen, welke ook hier te lande worden vervaardigd, zoodat de zijden en kunstzijden artikelen thans buiten de beperking vallen. Voor den invoer van vleesch werd onderscheid gemaakt tusschen vier groepen, waarbij de basisjaren voor de vaststelling van het contingent verschillend zijn. De vaste monopolieheffing van f 1,50 per 100 kg voor veekoeken werd vervangen door een wisselende heffing, waarbij de importeurs in de gelegenheid worden gesteld, importen voor lateren termijn te fixeeren.

Met ingang van 1 Maart werd de heffing van een bijzonder invoerrecht op zinkwit, lithopoon en andere met zink bereide witte verfstoffen ingesteld, waardoor men een verhoogden afzet van het binnenlandsche product hoopt te bereiken. Voorloopig werd in afwachting van de inwerking treding van dit invoerrecht de invoer van deze producten gecontingenteerd om abnormalen invoer tegen te gaan.

Begin Januari werd bekend gemaakt, dat voor den import van gecontingenteerde goederen uit Engeland de verdragsperiode voor dit land voortaan zal worden onderverdeeld in toewijzingsperioden. Hetgeen in deze perioden door de importeurs van de hun toekomende contingenten niet is verbruikt, is voor de betrokkenen verloren en zal weer ter beschikking van den import worden gesteld.

Half Maart werden in verband met den toegenomen achterstand in de

clearing met Duitschland „betalingscontingenten” vastgesteld, waardoor de uitvoer naar dit land werd gereduceerd; met den seizoensuitvoer van den landbouw werd zooveel mogelijk rekening gehouden. Door een nadere regeling van compensatietransacties werd echter de mogelijkheid geschapen tot uitbreiding van het handelsverkeer met Duitschland buiten de betalingscontingenten om. Volgens publicatie van het Nederlandsche Clearinginstituut kan de goedkeuring verkregen worden voor compensatietransacties tusschen exporteurs, die Nederlandsche of Indische producten boven de betalingscontingenten naar Duitschland willen leveren, en importeurs die goederen uit dit land willen betrekken, waarbij dan deze invoeren „zusätzlich” moeten zijn en in waarde aanzienlijk meer moeten bedragen dan de daartegenover staande exporten. Deze transacties zijn gebaseerd op het feit, dat voor exporten naar Duitschland een zoodanig hooge prijs te maken valt, dat de exporteurs bereid zijn een premie te betalen aan importeurs, die hierdoor in staat worden gesteld goederen uit Duitschland te betrekken, welke zij anders wegens den te hoogen prijs niet zouden kunnen betalen.

Op 10 Februari kwam een handelsovereenkomst met Roemenië tot stand, volgens welke het goederenverkeer geregeld zal worden in overeenstemming met de betalingsmogelijkheden. De vereffening van vorderingen zal slechts plaats kunnen vinden door betaling over de in te stellen clearing, terwijl de export naar Roemenië afhankelijk zal zijn van het verkrijgen van een exportcertificaat dat afgegeven wordt door het Crisis-Uitvoer-Bureau naarmate de noodige gelden op de clearingrekening aanwezig zijn. De uitvoering van dit verdrag werd vooreerst ten zeerste bemoeilijkt door in Roemenië getroffen beperkende maatregelen inzake den buitenlandschen handel.

Een maand later werd na langdurige onderhandelingen een handelsovereenkomst met België gesloten. De uitvoer van steenkolen naar België is daarbij vastgesteld op ten hoogste ongeveer 60 000 ton per maand tegen een gemiddeld contingent van 61 000 ton in 1934. Deze beperking werd gecompenseerd door een overeenkomstige verlaging van den Belgischen kolenexport naar Nederland. Voor den afzet van Nederlandsche land- en tuinbouwproducten werden regelingen getroffen, welke eenerzijds een verhooging, anderzijds een beter gebruik van de exportmogelijkheden veroorloven; hiertegenover zal Nederland een bepaalde hoeveelheid witlof uit België importeerden tegen verlaagd tarief. Tenslotte werd een regeling getroffen voor den wederzijdschen afzet van industriele producten. De overeenkomst zal tot 31 Januari 1936 van kracht zijn en tusschentijds opzegbaar zijn ingeval zich onverwachte moeilijkheden voordoen.

In afwachting van de totstandkoming van een handelsverdrag met Zuid-Afrika, werd een voorloopige handels- en scheepvaartovereenkomst met dit land gesloten, waarbij van beide zijden meestbegunstiging ten aanzien van handel en scheepvaart werd verleend. Ook met Denemarken werd een voorloopige schikking getroffen, aangezien het oude verdrag was afgelopen en nog geen overeenstemming omtrent een nieuw te sluiten verdrag kon bereikt worden. In verband met de ingrijpende invoerbeperking in Italië werd met dit land overeengekomen, dat de Nederlandsche uitvoer tot 30 April 1935 zou plaats vinden tot een hoeveelheid als werd ingevoerd in de overeenkomstige periode van het vorige jaar. Deze regeling is later verlengd tot 30 Juni.

Onderhandelingen te Moskou, gevoerd door gedelegeerden van het Comité voor den handel met Sovjet-Rusland, hadden tot resultaat dat met dit land een regeling werd getroffen ter bevordering van het wederzijdsch handelsverkeer. Overeenstemming werd bereikt omtrent de betalingscondities, bij den aankoop van Nederlandsche goederen in acht te nemen, omtrent den vorm der wissels en omtrent arbitrage ingeval van meeningsverschillen; voorts zullen in de Russische havens de voorkeur-tarieven worden toegepast. Het Comité verklaarde, dat voor een aantal fabrikaten van de metaal-industrie en enkele andere Nederlandsche en Indische producten de mogelijkheid van export naar Sovjet-Rusland geschapen is.

In het einde April ingediende „Bezuinigingsontwerp” werd voorgesteld de kosten van oetooiaanvragen te verlagen en het wettelijk maximum hiervoor terug te brengen op f 50, teneinde het indienen van aanvragen te stimuleeren. Verder werd voorgesteld de op handel en nijverheid drukkende jaarlijksche bijdragen aan het Handelsregister te verlagen; het ligt in de bedoeling vanaf 1. Januari 1936 deze bijdragen te halveeren. In verband hiermede achtte de

Regeering het noodig, het aantal Kamers van Koophandel aanzienlijk te verminderen.

Het bestuur van den Koninklijken Nederlandschen Middenstandsbond heeft naar aanleiding van een op het in September gehouden Nationaal Middenstandscongres ontvangen opdracht richtlijnen opgesteld voor de toekomstige middenstandspolitiek. In deze richtlijnen wordt de wenschelijkheid te kennen gegeven om in overeenstemming met de algemeene aanpassingspolitiek der Regeering te komen tot een stelselmatige aanpassing van de middenstandsbedrijven aan den gewijzigden economischen toestand. Hiertoe zal moeten worden gestreefd naar een zuiniger bedrijfsvoering, een meer sobere levenswijze der middenstanders en een behoorlijke administratie, terwijl de oneerlijke concurrentie zooveel mogelijk moet worden bestreden.

Een intensieve samenwerking van alle middenstandsgroepen zal noodig zijn, om na overweging in welke mate een eventueele overheidsbemoeiing gewenscht is, op uitvoeringsmaatregelen aan te dringen. Het denkbeeld der publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie wordt verworpen als in strijd met het algemeen belang en de belangen van den middenstand; ook het wetsontwerp inzake verbindend-verklaring en onverbindend-verklaring van ondernemers-overeenkomsten, wordt niet bevorderlijk geacht voor het middenstandsbedrijf, hetwelk zich het best zal kunnen ontwikkelen bij geordende vrijheid.

Na bestudeering van bovengenoemde richtlijnen werd op een in April gehouden vergadering van den Bondsraad een resolutie aangenomen inhoudende de volgende punten: 1e het verwezenlijken op korten termijn van de invoering van vestigingseischen, waaraan de ondernemer in winkel- en ambachtsbedrijf heeft te voldoen, met name: voldoende algemeene ontwikkeling en vakbekwaamheid, keunis van administratie en bedrijfsvoering en genoegzaam eigen aandeel in de financieele risico's; 2e verzet tegen het streven naar invoering van een spertijd (vestigingsverbod); 3e bevordering van reële concurrentiemethoden met betrekking tot middenstandsbedrijf, grootwinkelbedrijf en verbruikscoöperatie, met vermindering van wederzijdsche protectionistische maatregelen; 4e gelijkstelling op belastinggebied van het middenstandsbedrijf met concurrerende bedrijfvormen.

Het buitenlandsch goederenverkeer vertoonde voor alle Nederlandsche havens een lichte daling, welke meestal in den aanvang van het jaar voorkomt. De inhoud der binnengekomen schepen was voor Rotterdam gedaald, terwijl dit cijfer voor Amsterdam iets is toegenomen. Wanneer men de cijfers van het buitenlandsch goederenverkeer en van de binnengekomen schepen vergelijkt met die van het overeenkomstige kwartaal van het vorige jaar, dan blijkt dat het havenverkeer van Rotterdam levendiger is geworden, terwijl dat van Amsterdam eerder iets terugliep.

Jaren	1932.				1933.				1934.				1935.
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.
Kwartalen	Buitenlandsche goederen verkeer in miljoenen tonnen:												
Alle havens	14,05	15,44	15,35	16,68	15,22	16,27	18,43	17,07	16,77	20,12	20,40	19,86	18,79
Rotterdam	8,28	8,67	8,46	9,20	8,83	9,12	10,45	10,11	9,90	12,51	12,23	12,41	12,83
Amsterdam	1,79	1,59	1,58	1,75	1,78	1,58	1,84	1,87	1,89	1,87	1,88	1,98	1,82
	Inhoud binnengekomen schepen in miljoenen tonnen:												
Rotterdam	3,55	3,87	3,63	3,90	3,51	3,73	4,07	4,01	4,06	4,40	4,49*	4,85*	4,53*
Amsterdam	1,22	1,21	1,10	1,21	1,16	1,09	1,12	1,26	1,15	1,15	1,20	1,14	1,15

* inclusief Pernis — Vondelingenplaat, geannexeerd 1 Mei 1934.

Reeds sinds langen tijd werd gewezen op de nadeelige gevolgen van de in ons land gevoerde economische politiek op de Rotterdamsche havenbedrijven. Ook de concurrentie van Antwerpen, o.a. door het stelsel der Rijnvaartpremies, heeft tengevolge gehad dat een belangrijk deel van het vervoer van ijzer en staal, kolen en ertsen, over Antwerpen werd geleid. Door de devaluatie in België vond een overeenkomstige verlaging der Belgische haventarieven plaats, waardoor de positie der Nederlandsche havens wederom werd verzwakt.

Door de Rotterdamsche Kamer van Koophandel werd, om te komen tot herstel van het evenwicht, aangedrongen op tijdelijke verleening van restitutie op de Rijksloodsgelden, tijdelijke invoering van Rijnvaartpremies voor over Nederlandsche havens te transportceeren goederen, en het beschikbaar stellen van middelen tot het geven van een valuta-compensatie in den vorm van een restitutie o.a. op de haven- en kadegelden.

Hieronder volgt een overzicht van het aantal opgelegde zeeschepen, toebehoorend aan leden van de Nederlandsche Reedersvereniging, welke ongeveer 98 pCt. van de geheele Nederlandsche koopvaardijvloot bestrijkt.

In het jaarverslag der Nederlandsche Reedersvereniging werd er op gewezen, dat reeds verscheidene jaren de aanbouw van nieuwe schepen is uitgebleven, waardoor vernieuwing van de vloot voor vele reederijen een nijpend vraagstuk is gaan vormen en zelfs bepaalde diensten binnen enkele jaren zullen moeten worden opgeheven omdat deze zonder moderne schepen niet in stand kunnen worden gehouden. Verder verdient het vermelding, dat een groot aantal schepen naar het buitenland werd verkocht; de trampvaart verminderde den laatsten tijd door verkoop van vrachtschepen naar Rusland. Het aantal opgelegde schepen ondervond in het eerste kwartaal een sterke stijging.

De ontwikkeling van het goederenverkeer op de spoorwegen komt tot uitdrukking in onderstaande cijfers.

Jaren	Goederenvervoer op de spoorwegen.												
	1932.				1933.				1934.				1935.
Kwartalen	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.
Opbrengst in mill. gulden	15,44	16,88	15,27	15,76	13,90	13,15	12,95	14,93	12,71	11,91	12,27	12,12	10,07
Goederenvervoer 9 voorn. stations 1 000 ton	1 136	1 032	1 014	1 083	1 065	1 014	1 067	1 240	1 086	1 009	923	927	

* Voorloopig cijfer voor wat de laatste beide maanden betreft; het definitieve cijfer is doorgaans per maand f 200 000 (0,20 millioen) hooger, zoodat het definitieve kwartaalcijfer op f 10,47 mill. kan gesteld worden.

De ontvangsten van het geheele Nederlandsche goederenverkeer zijn na de daling in het voorgaande kwartaal verder teruggelopen, gedeeltelijk als gevolg van de normale slapte in het verkeer gedurende de eerste maanden van het jaar. Genoemde ontvangsten zijn evenals de omvang van het goederenverkeer der voornaamste stations op een lager niveau gekomen in vergelijking met het begin van het jaar. De Nederlandsche Spoorwegen trachten in verband met het door de verkeersvermindering ontstane tekort, verbetering in den toestand te brengen door uiterste soberheid in alle takken van dienst, door electricificatie, invoering van Dieseltractie, opheffing van baanvakken die te groote verliezen opleveren e.d.

Bij de bespreking van de begrooting van het Verkeersfonds in de Tweede Kamer gaf de Regeering o.a. de volgende richtlijnen aan voor de toekomstige verkeerspolitiek: het streven om het geheele verkeer als een eenheid te beschouwen; het tegengaan van de toeneming van het particuliere verkeer ten koste van de spoorwegen in streken met groote verkeersdichtheid, — terwijl het verliesgevend verkeer in streken met geringe verkeersdichtheid voor de spoorwegen blijft —; ten slotte het concessioneeren van concurrerende vervoermiddelen, waarbij voor het verkeer op den weg geen monopolies verleend zullen worden.

PRIJZEN, KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD.

In hoofdzaak dalende bewegingen. De kosten van levensonderhoud weder gedaald tot het laagste punt van 1933. Huur van arbeiderswoningen onveranderd.

Zooals onderstaande tabel aantoont, daalden de groothandelsprijzen van Januari op Maart met 4 pCt.

Groothandelsprijzen.

1913 = 100.

	Algemeen indexcijfer.						Indexcijfer voedingsmiddelen.					
	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Jan.	131	105	84	75	79	78	134	108	88	79	85	83
Febr.	126	104	83	74	80	77	127	106	87	78	85	82
Maart.	122	103	82	72	79	75	121	105	86	74	84	80
April.	122	102	80	71	79	76	121	105	86	72	84	80
Mei	118	102	79	72	77		116	106	86	72	81	
Juni	118	100	78	73	76		119	103	86	72	81	
Juli	115	97	76	73	77		118	101	81	73	82	
Aug.	114	94	75	73	78		117	98	79	74	84	
Sept.	112	91	76	75	77		115	95	79	78	84	
Oct.	111	89	77	76	77		116	93	82	80	84	
Nov.	110	89	77	76	77		114	93	83	81	83	
Dec.	107	85	76	77	78		111	89	81	82	83	
Het jaar.	117	97	79	74	78		119	101	84	76	83	

Dit is iets meer dan de normale seizoensbeweging, welke laatste zich voordoet b.v. bij eieren en melk. Er was ook een prijsdaling bij kaas, gerst, hooi, rundvleesch, peper en thee. Bij hooi en rundvleesch betreft dit bewegingen

bepaald door de nationale markt, bij peper en thee was er sprake van wereldmarkt-tendenties: de peperprijzen bevinden zich na de speculatieve hausse nog steeds in krachtig dalende lijn. Voor de theeprijzen vergelijkte men de afdeeling Buitenland van deze Kroniek.

Een duidelijke stijging vertoonden petroleum en zilver, in navolging van de wereldmarkt, terwijl voorts o.a. varkensvleesch een duidelijk herstel te zien geeft. De boterprijzen die slechts een geringe stijging gedurende de wintermaanden hebben vertoond, staan op een zeer laag peil.

De kosten van levensonderhoud hebben hun daling van het afgelopen jaar voortgezet en zijn thans weer (zie tabel) op het laagste punt

Kosten van levensonderhoud.

Amsterdam.						's-Gravenhage.					
(excl. belastingen.)						(incl. belastingen.)					
Oct. 1923—Sept. 1924 = 100.						1921 = 100.					
Arbeidersgezinnen.						Arbeidersgezinnen.					
	1931	1932	1933	1934	1935		1931	1932	1933	1934	1935
Maart . . .	87,4	79,9	78,1	80,1	77,4	Maart . . .	74,1	68,0	66,3	68,5	66,2
Juni . . .	86,9	79,8	77,8	79,2		Juni . . .	74,4	66,0	66,1	67,4	
Sept. . . .	85,6	79,9	79,0	79,3		Sept. . . .	71,3	65,8	66,9	67,5	
Dec.	82,2	79,4	80,7	78,6		Dec.	70,2	67,0	68,4	66,7	
Gezinnen van meergegoeden.						Ambtenaarsgezinnen.					
	1931	1932	1933	1934	1935		1931	1932	1933	1934	1935
Maart . . .	89,9	81,8	78,6	77,0	74,4	Maart . . .	71,5	66,1	64,2	65,8	64,2
Juni	89,0	81,5	77,9	76,3		Juni	70,8	64,4	64,2	65,0	
Sept.	86,9	81,0	77,4	76,2		Sept.	69,1	64,5	64,8	65,5	
Dec.	84,8	80,7	78,0	75,5		Dec.	67,9	65,1	65,8	64,8	

aangekomen waar ze voor 6 à 7 kwartalen stonden. De meest in het oog vallende dalingen betreffen in het laatste kwartaal de seizoendalingen; sinds verleden jaar zijn bij de kosten van voeding voor arbeidersgezinnen in Amsterdam het meest gedaald vleesch, melk en suiker; daarnaast ook brood, vetten, kruidenierswaren, aardappelen en groenten. De huur is nog steeds onveranderd voor deze categorie, terwijl verschillende der overige posten nog eenige daling te zien gaven.

FINANCIËWEZEN.

Gold- en credietwezen. De aandelenmarkt aanvankelijk gestegen, daarna ongunstig beïnvloed door daling van Pond en Belga. Einde Maart omzetting van obligaties in aandelen, waardoor koersdaling van de eerste en stijging van de laatste. Conversies in 3½ pCt. obligaties. Stijging prolongatierente tot 4½ pCt. Goudafgifte van de Nederlandsche Bank en discontoverhooging eerst op 3½ pCt., later op 4½ pCt. Wisselkoersen weder normaal geworden, waarna discontoverlaging tot 4 pCt. Regeeringsgarantie voor voorschotten aan exporteurs naar Duitschland. Stijging van het clearingverschot met dit land. Clearingverdrag met Roemenië nog niet uitgevoerd. Renteverlaging pandbrieven Vaderlandsche Hypotheekbank door Haagsch Gerechtshof bekrachtigd. Beslissingen inzake dollarleeningen van Ostram en Rotterdam. Openbare financiën. De opbrengst der Rijksmiddelen hooger, kaspositie iets gunstiger geworden. Wetsontwerp tot verlaging der openbare uitgaven ingediend. Totale besparingen van f 77 mill., belastingverlaging voorgesteld. Wijziging Belegingswet. Aanneming van wetsontwerpen inzake financieele betrekking tusschen Rijk en Gemeenten. Verdrag met Zweden ter voorkoming van dubbele belasting.

Geld- en Credietwezen. De stijging welke zich tegen het einde van het vorige jaar op de aandelenmarkt had voorgedaan, kon zich gedurende vrijwel de geheele maand Januari voortzetten, waardoor het totaal-indexcijfer, dat in December op 27 gestaan had, tot 29 opliep. Bij deze stijging speelden een voorname rol de suiker- en de industrieaandelen, de eerste tengevolge van de aanhoudende prijsverhooging van het product en aanzienlijke verkoopen door het suikersyndicaat, de tweede o.a. door een gunstige beoordeeling der olie- en vetindustrie en nieuwe opdrachten voor den scheepsbouw. Hoewel het totaal-indexcijfer in Februari nog tot 31 kon stijgen, kreeg de beurs toch in deze maand een lusteloos aanzien, vooral onder invloed van het goudclausule-proces in de Vereenigde Staten en de ongunstige economische vooruitzichten in dit land. Tabaks- en rubberaandelen waren gedrukt als gevolg van een pessimistische beoordeeling van de komende inschrijvingen resp. de beslissing inzake de rubberrestrictie, welke eerst in het 3e kwartaal van 1935 van 25 pCt. op 30 pCt. verscherpt zal worden.

De daling van het Pond en de toenemende ongerustheid ten aanzien van de Belga, zoomede de verontrustende internationale politieke toestand, veroor-

zaakten in Maart een algemeene teruggang der aandelenkoersen. Hierbij werd overwogen, dat de koersdaling dezer valuta's voor het Nederlandsche economische leven zeer nadeelige gevolgen konden hebben. Toen deze devaluatie einde Maart een feit geworden was, deed zich een zekere ongerustheid omtrent de positie van den gulden voor, welke op de effectenbeurs tot uiting kwam in een omzetting van obligaties in aandelen. Hierdoor onderzonden de koersen van deze laatste tegen het einde van Maart en begin April een niet onbelangrijke stijging, waarbij vooral aandelen gevraagd waren, welke een internationale markt hebben, zooals petroleumwaarden.

	Indexcijfers van koersen van aandelen (1921—1925 = 100.)												
	1934.								1935.				
	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei.	Juni.	Sept.	Dec.	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei.
Totaal indexcijfer	34,3	35,0	34,8	33,6	32,6	31,2	31,1	26,3	23,9	31,0	29,3	30,4	30,1
Nederlandsche ondernemingen	32,8	33,2	32,6	31,3	29,7	28,6	27,9	24,0	26,0	28,2	27,4	27,6	26,8
Waarvan:													
Banken	67,4	71,2	69,6	68,4	65,4	64,9	67,5	67,5	67,6	73,1	72,5	74,2	74,3
Scheepvaartondernemingen	3,3	3,4	3,2	3,0	2,8	2,4	2,6	1,8	2,3	2,4	2,1	2,2	2,0
Industrie	38,9	39,5	38,9	37,6	35,6	34,4	32,8	27,9	30,4	34,0	33,7	33,8	33,5
Indische ondernemingen	34,9	37,7	38,5	38,0	39,1	36,6	38,6	33,1	35,6	37,6	35,1	36,3	37,5
Waarvan:													
Suiker	31,5	34,2	34,1	31,6	31,7	30,3	29,1	22,1	25,2	28,8	27,1	31,0	30,8
Rubber	39,7	40,9	42,7	43,5	54,3	54,6	62,4	54,2	53,8	57,3	52,9	54,6	56,4
Tabak	39,1	40,3	40,9	41,2	43,3	45,3	47,9	44,9	47,9	47,6	47,7	46,9	45,4
Petroleum	55,9	56,5	53,6	50,2	49,2	50,2	48,2	42,5	43,8	44,4	42,8	47,9	54,0

De obligatiemarkt vertoonde aan den aanvang van het jaar nog een neiging tot stijgen, waarbij het voortduren der conversie-operaties invloed uitoefende op het koerspeil. Een ommekeer vond echter plaats, toen de geldgevers als gevolg van de bovengenoemde ongunstige omstandigheden steeds meer terughoudend werden. Onder invloed van den val van het pond en de belga vonden hier te lande in Maart verkoopen van obligaties plaats, waardoor de koersen geleidelijk daalden, om aan het einde van de maand Maart en in het begin van April sterk terug te loopen. Bij deze koersdaling werden de grootste verliezen geleden door obligaties van een laag rentetype; de koersen van goede industrieobligaties konden zich veel beter staande houden dan die der spoorwegobligaties en pandbrieven.

	Koersen van obligaties.												
	1934.								1935.				
	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei.	Juni.	Sept.	Dec.	Jan.	Febr.	Mrt.	Apr.	Mei.
Nederland 1931 4 0/0	100,6	99,9	100,2	99,9	101,0	101,5	102,1	102,0	102,1	101,7	101,2	99,0	98,4
Amsterdam 1931 1 4 0/0	92,7	92,3	93,4	94,7	95,0	96,9	99,1	99,0	99,2	100,0	99,3	96,9	95,1
Rotterdam 1931 4 0/0	89,5	88,9	90,0	91,9	93,1	95,0	97,8	97,8	98,9	99,9	98,6	95,3	93,3
's-Gravenhage 1931 II 4 0/0	99,4	99,0	98,9	99,0	99,9	100,9	101,0	100,5	100,9	100,8	99,9	98,8	97,9
Noordholland 1931 4 0/0	100,2	100,0	100,1	100,1	100,1	101,1	101,6	101,5	101,4	101,1	100,2	99,4	98,7
Mij. t. Ex. S.S. 1931 II 4 0/0	93,1	92,3	93,6	94,5	95,3	97,8	99,6	97,6	98,3	100,4	99,9	94,2	90,6
Ned.-Indie 1930 4 1/2 0/0	95,4	94,8	96,5	98,3	99,8	101,3	101,3	100,9	101,4	101,5	100,2	98,6	98,0
Grootboeckolh. 3 0/0	84,1	84,4	87,4	89,5	89,2	88,6	89,2	91,3	92,5	93,7	92,6	86,5	85,4

Evenals in het vorige jaar werd een groot aantal leeningen in 4 pCt. geconverteerd. Het stijgen der koersen van vele 3 1/2 pCt. obligaties maakte de conversie van vele provinciale en later ook van enige gemeenteleeningen in obligaties van dit rentetype mogelijk. Reeds werd rekening gehouden met een eventueele conversie der 4 pCt. Staatsleeningen, waarvan de koers belangrijk boven pari was gestegen. Tegen het einde van het kwartaal moest echter tengevolge van de koersdaling van obligaties van verdere conversies worden afgezien.

Zooals uit onderstaand staatje blijkt, toonden de cijfers der nieuwe emissies wederom een afnemening tegenover die van het voorgaande kwartaal.

Nieuwe emissies eerste kwartaal 1935.

	Totaal.	Werkelijk betaalde bedragen.		
		Binnenlandsche emissies.		Buitenl. emissies.
		W.o. aandelen.	W.o. obligatiën.	Totaal.
4o kwartaal 1934	f 75,0 mill.	f 15,0 mill.	f 60,0 mill.	f 0,3 mill.
1e " 1935	" 27,4 " 1)	" — " "	" 27,4 " "	" — " "
1e " 1934	" 9,3 " "	" — " "	" 9,3 " "	" — " "

1) W.o. Prov. Gen. en Waterschappen f 24,5 mill. en Bank en Credietinstellingen f 2,9 mill.

In het eerste kwartaal 1935 vonden de volgende conversies plaats: Van 5 1/2 in 4 1/2 pCt.: f 0,70 mill. (particulier); van 5 in 4 1/4 pCt.: f 0,12 mill. (part.); van 5 in 4 pCt.: f 0,51 mill. (part.); van 4 3/8 in 4 pCt.: f 0,10 mill. (part.); van 4 1/2 in

4 pCt.: f 102,0 mill. (waarvan f 16,6 mill. part.); van $4\frac{1}{2}$ in $3\frac{1}{2}$ pCt.: f 25,7 mill. (waarvan 7,96 mill. part.); van 4 in $3\frac{1}{2}$ pCt.: f 11,6 mill. (alleen overheidsl.).

De prolongatierente bleef gedurende het geheele kwartaal op 1 pCt. staan doch steeg in April tot $4\frac{1}{2}$ pCt. tengevolge van de geldvraag ontstaan door aankopen van goud en vreemde valuta. Het particulier disconto vertoonde hetzelfde verloop, het bleef tot einde Maart op $\frac{3}{8}$ pCt. om daarna tot $4\frac{1}{2}$ pCt. op te loopen. Nadat de Belgische franc was gedevalueerd, stegen de wisselkoersen tot ver boven de goudpunten en werden groote bedragen aan goud naar het buitenland gezonden. Hoewel voor buitenlandsche rekening guldensobligaties en guldens-saldi werden gerealiseerd, kwam hier toch ook een vrees voor de positie van den gulden in Nederland zelf tot uiting. De goudvoorraad van de Nederl. Bank, welke op 25 Maart nog f 813 millioen bedroeg, daalde in de daarop volgende week tot f 780 millioen en bedroeg op 8 April f 674 millioen, zoodat in twee weken tijds voor f 139 millioen aan goud was afgegeven. In deze periode stegen de beleeningen van f 133 millioen tot f 195 millioen, terwijl de bankbiljettencirculatie van f 848 millioen tot f 872 millioen toenam. Door een afnemende der direct opeisbare verplichtingen is het gouddekkingspercentage in dezen tijd ondanks de goudonttrekking slechts gedaald van 80,5 pCt. tot 71 pCt. en bleef de positie van den gulden krachtig. De Nederlandsche Bank verhoogde op 5 April het disconto met 1 pCt. op $3\frac{1}{2}$ pCt., waarna op 9 April nogmaals een verhooging tot $4\frac{1}{2}$ pCt. plaats vond. Door deze maatregelen, mede dank zij een meer actief ingrijpen van de circulatiebank op de valutamarkt zelf, is de rust vrij spoedig teruggekeerd en zijn de wisselkoersen weder tot hun normale peil gedaald. Op 16 Mei werd het disconto wederom tot 4 pCt. verlaagd. De goudafgifte bedroeg in de week eindigende op 15 April nog slechts f 12 millioen bij een teruggang der bankbiljettencirculatie met f 15 millioen.

Het wetsontwerp tot het verleenen van garantie door de Regeering op voorschotten van de Nederlandsche Bank aan exporteurs naar Duitschland, werd begin April door de Tweede Kamer aangenomen. In de toelichting verklaarde de Minister van Financiën, dat het geven van voorschotten op bevroren vorderingen principieel niet zonder beteekenis is, in verband waarmede dan ook slechts tot een gering percentage der vordering voorschotten verleend zullen worden, en dan nog alleen voor den export van goederen van Nederlandschen en Nederlandsch-Indischen oorsprong.

Voor uitbetaling van achterstallige vorderingen op Duitsche debiteuren was op 15 April sinds begin van het jaar een bedrag van f 10,8 millioen via de clearing ter beschikking gekomen. Het totaal der op het Sonderkonto uitstaande posten, die nog niet waren uitbetaald, was op genoemden datum verminderd tot op Mk. 57,1 millioen, in welk bedrag waren begrepen de posten, waarvoor koersfixeering was verkregen.

De clearing met Duitschland had over het geheel een ongunstig verloop. De exportcontrôle door het Crisis-Uitvoer-Bureau, hetwelk aan het einde van het vorige jaar was ingesteld, heeft nog geen teruggang van het nadeelig saldo der clearingrekening kunnen bewerkstelligen. Het overschot, dat aan het einde van 1934 bijna f 12 millioen had bedragen, was op 15 April opgelopen tot f 25,5 millioen. De stortingen in Duitschland op nieuwe onder de clearing vallende vorderingen bedroegen f 65,3 millioen, terwijl in Nederland totaal f 61,5 millioen gestort was, waarvan een bedrag van f 39,8 millioen ter beschikking kwam voor uitbetaling op nieuwe vorderingen.

Tot genoemden datum was een bedrag van f 8,5 millioen via de clearing tot uitbetaling gekomen voor den rentedienst der Dawes- en Youngleening, Stillhalte en rentetransfer. De betaling van deze rente geschiedde aanvankelijk uit de opbrengst van den Duitschen „Zusatzexport” naar Nederland, als overeengekomen bij begin van het jaar te Berlijn gehouden besprekingen, welke ten doel hadden, de transferregeling van Augustus 1934 in overeenstemming te brengen met het clearingverdrag van December. Toen echter bleek, dat deze Zusatzexport niet voldoende was voor genoemde betaling, moest deze geschieden via de clearing en kwam daardoor in mindering van het aan Nederlandsche exporteurs uit te betalen bedrag.

Met het oog op de betalingsmoeilijkheden in Roemenië en het aanzienlijke bedrag aan uitstaande vorderingen, werden met dit land onderhandelingen gevoerd, welke tot gevolg hadden, dat op 10 Februari een overeenkomst betreffende het goederenverkeer en een clearingovereenkomst tot stand kwamen. In afwijking van de clearingregelingen met Chili, Duitschland en Turkije,

welke in den vorm van een ratificatie vereischend verdrag gesloten zijn, is deze overeenkomst op grond van de clearingwet 1934 bij Koninklijk Besluit, door de plaatsing in het Staatsblad, van kracht geworden. Van de door importeurs hier te lande gestorte bedragen dient 50 pCt. ter vereffening van financieele schuldvorderingen, 35 pCt. ter vereffening van vorderingen uit het toekomstige goederenverkeer, terwijl 15 pCt. met een maximum van één millioen gulden per kwartaal beschikbaar zal zijn voor aflossing van bevroren goederen-credieten. In verband met het nieuwe handelsregiem in Roemenië, hetwelk op vele punten in strijd is met de bepalingen van bovengenoemde overeenkomst, kon deze voorloopig niet worden uitgevoerd en moesten nieuwe onderhandelingen worden gevoerd.

Teneinde de hypotheekboeren, die in dezen tijd veelal moeilijk hunne verplichtingen kunnen nakomen, te beschermen tegen niet noodzakelijke executie van hun landelijke eigendom, zijn op 12 Maart twee Koninklijke Besluiten afgekondigd, beide steunend op de Landbouwerisiswet 1933. Voor nadere bijzonderheden hieromtrent wordt naar het overzicht Landbouw verwezen.

Het Haagsche Gerechtshof heeft op 25 Maart, met vernietiging van de beslissing van de Haagsche Rechtbank, bekrachtigd het besluit van de vergadering van pandbriefhouders der Vaderlandsche Hypotheekbank tot verlaging der rente van de pandbrieven van 5 pCt. en $4\frac{1}{2}$ pCt. tot 4 pCt. Overwogen werd, dat op de betreffende vergadering het besluit was genomen met een meerderheid van $\frac{5}{6}$ der stemmen, dat weliswaar nog geen $\frac{1}{4}$ deel van het totaalbedrag der uitstaande pandbrieven ter vergadering aanwezig was, maar dat zeer waarschijnlijk bij grotere opkomst de stemmenverhouding dezelfde zou zijn geweest. Voorts overwoog het Hof dat bij den dalenden rentestand slechts een betrekkelijk geringe opoffering van de pandbriefhouders gevraagd werd, terwijl een eventueele liquidatie voor hen veel onaangener gevolgen zou hebben. Doordat het cassatie-beroep door den Hoogen Raad niet ontvanke-lijk werd verklaard, heeft bovengenoemde hypotheekbank het proces dus definitief gewonnen en is de rente op bovengenoemde pandbrieven verlaagd.

Tegen de uitspraak van het Haagsche Gerechtshof inzake de goudclausule op de dollar-obligaties der Koninklijke- en Bataafsche Petroleum Mij., werd door de Vereeniging voor den Effectenhandel in cassatie gegaan. Voorts zij gewezen op de uitspraak van de Rechtbank te Amsterdam in het proces tegen de Ostram G.m.b.H., waarbij deze Mij. werd veroordeeld, de coupons der 7 pCt. hypothecaire dollarleening op goudbasis te betalen. Hiertegenover staat, dat de Rotterdamsche Rechtbank de eisch tot betaling van de coupons der 6 pCt. dollarleening Rotterdam op goudbasis heeft verworpen, o.a. op grond van de overweging dat deze leening onder de Amerikaanse wetgeving valt en de betaling van rente en aflossing in de Vereenigde Staten moet geschieden.

Openbare financiën. Hieronder volgt een vergelijking van de opbrengst der Rijksmiddelen, exclusief de z.g. directe belastingen.

Gewone Rijksmiddelen.		Totaal.
4e kwartaal 1934	f 99 047 000	"
1e kwartaal 1935	91 074 000	"
1e kwartaal 1934	78 947 000	"

De opbrengst der Rijksmiddelen was gedurende de eerste drie maanden van 1935 f 17,13 millioen hooger dan de opbrengst over de eerste drie maanden van 1934.

In vergelijking met hetzelfde kwartaal van 1934 vertoonden een hogere opbrengst o.a. de dividend- en tantiëmebelasting (f 41 000,—), de rechten op den invoer (f 5 243 000,—), de accijns op suiker (f 2 751 000,—), de accijns op tabak (f 1 917 000,—), de omzetbelasting (f 5 198 000,—), de couponbelasting (f 1 233 000,—) en de rechten en boeten van zegel (f 349 000,—).

Lager waren o.a. de accijns op geslacht (f 483 000,—), de accijns op wijn (f 69 000,—), de accijns op het gedistilleerd (f 616 000,—), de accijns op bier (f 439 000,—) en de opbrengst der loodsgelden (f 184 000,—).

Wat de z.g. directe belastingen betreft, het zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1935 op 31 Maart bedroeg f 36 508 000,— tegen f 38 659 000,— voor den dienst 1934 op 31 Maart 1934. Laat men de in 1935 ingevoerde belasting van de doode hand (f 124 000,—) buiten beschouwing, dan ontstaat een verschil in minder van f 2 275 000,—. Dit verschil is het gevolg van een verschil in minder voor de grondbelasting van f 448 000,—, voor de inkomstenbelasting van

f 1500 000,—, voor de vermogensbelasting van f 144 000,— en voor de verdedigingsbelasting I van f 182 000,—.

Wat de kaspositie van het Rijk betreft, wordt allereerst medegedeeld, dat deze in het 1e kwartaal 1935 iets gunstiger is geworden. Wel nam het bedrag der verplichtingen in dit kwartaal toe van f 662 miljoen tot f 678 miljoen (dus met f 16 miljoen), doch het bedrag der vorderingen steeg in hetzelfde tijdvak van f 354 miljoen tot f 384 miljoen (dus met f 30 miljoen), waardoor de kaspositie van het Rijk f 14 miljoen gunstiger werd.

Voor de gezamenlijke provinciën werd de kaspositie in hetzelfde kwartaal bijna f 9 miljoen en voor de gezamenlijke gemeenten bijna f 10 miljoen gunstiger.

In vergelijking tot den stand van 1 April 1934 was de kaspositie van 1 April 1935 voor het Rijk bijna f 46 miljoen en voor de gezamenlijke provinciën f 0,4 miljoen ongunstiger, terwijl zij voor de gezamenlijke gemeenten f 5 miljoen gunstiger was.

Nadat reeds in Januari door Minister Colijn in een te Amsterdam gehouden rede gewezen was op de wenschelijkheid van een snellere aanpassing van de Staatshuishouding aan de veranderde toestanden en sindsdien steeds meer de noodzakelijkheid tot bezuiniging was gebleken, werd einde April een door het geheele kabinet ondertekend wetsontwerp tot verlaging van de openbare uitgaven ingediend, om te komen tot dekking van het voor 1936 geraamde tekort van ongeveer f 75 miljoen. De op diverse departementen te verkrijgen besparingen zullen in totaal f 77 miljoen bedragen, hetgeen vermeerderd met de reeds voorziene besparing van het dekkingsplan 1935 en die ter vermindering van het spoorwegtekort een bedrag van f 97 miljoen uitmaakt. Hierdoor zal kunnen worden overgegaan tot een verlaging van die belastingen, welke hoogte een bijzonder nadelige werking uitoefent met het oog op het economisch herstel. In de Memorie van toelichting kondigt de Regeering na aanneming van dit wetsontwerp een vermindering der opcenten op de Grondbelasting voor bebouwde eigendommen en een verlaging der Omzetbelasting met betrekking tot gas en electriciteit aan. Voorts zal ook de verlaging der accijnzen op gedistilleerd en bier aan de orde komen.

In bovengenoemd wetsontwerp werd een wijziging voorgesteld van de Beleggingswet van December 1928, in het bijzonder van de bepaling, volgens welke de Minister van Financiën het recht heeft bij uitgifte van geldleeningen door het Rijk het Invaliditeitsfonds en het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds te noodzaken hierin deel te nemen tot ten hoogste de bijdragen, die den fondsen in het betreffende jaar uit de schatkist toekomen. Tengevolge van de genoemde wijziging zou de Kroon in het vervolg gemachtigd zijn de beperking van de verplichte deelneming — echter tot ten hoogste de helft van het overigens in het jaar van uitgifte voor belegging beschikbare bedrag — buiten werking te stellen in gevallen, waarin een geldleening ten laste of onder garantie van het Rijk tegen een lagere rente kan worden uitgegeven dan de gemiddelde rentevoet bedraagt van leeningen, die door andere openbare lichamen worden uitgegeven.

Ook vraagt de Regeering de machtiging, welke zij behoeft om te allen tijde de noodige stappen te kunnen doen tot het aanpassen van den rentevoet der Nationale Schuld aan den gedaalden rentestand. Het ligt in de bedoeling der Regeering om langs den weg van conversie zoo spoedig mogelijk een vermindering der uitgaven wegens Staatsschuld tot stand te brengen.

De wetsontwerpen inzake regeling van de financiële betrekking tusschen het Rijk en de Gemeenten werden einde Februari door de Eerste Kamer aangenomen. De Minister van Financiën bestreed het bij de behandeling tot uiting gekomen argument, dat het aanvaarde systeem tot verkwisting zou kunnen leiden, nu men in de eene gemeente voor de uitgaven van andere gemeenten heeft te betalen. Ook wees hij er op, dat de verdeelingsformule voor de uitkeeringen uit het gemeentefonds het voor een gemeente in de toekomst mogelijk maakt te berekenen, welk gedeelte van nieuwe uitgaven op een hogere uitkeering uit het genoemde fonds kan worden afgewenteld. Ten slotte deelde de Minister mede, dat de raming van de inkomsten van het Gemeentefonds sedert de indiening van het ontwerp tot wijziging van de wet van 1929 reeds van f 62 tot f 56 miljoen had verminderd moeten worden. Terwijl de inkomsten van het werkloosheidssubsidiefonds waarschijnlijk niet beneden de raming (f 90 miljoen) zouden blijven, mede door de vaste bijdrage van f 46 miljoen

door het Rijk, zou de raming der uitgaven van dit fonds zeker worden overschreden tengevolge van de steeds toenemende werkloosheid.

Op 21 Maart werd een verdrag met Zweden gesloten ter voorkoming van dubbele belasting. Hierdoor zullen belastingplichtigen, die hun fiscale woonplaats in één der staten hebben en die zekere inkomsten genieten uit, of vermogensbestanddeelen bezitten in den anderen staat, hiervoor slechts belasting schuldig zijn in den staat, op wiens grondgebied zij hun fiscale woonplaats hebben.

ARBEIDSTOESTANDEN. SOCIALE ZORG.

Werkloosheid en werkloosheidsverzekering. Werkverschaffing. Binnen- en buitenland-sche trek. Vakopleiding en leerlingwezen. Meer werkloosheid in het 1e kwartaal 1935 dan in hetzelfde tijdvak van 1934. Het „Werkfonds 1934”. Rijkscommissies voor de jeugdwerkloosheid en voor werkverschaffing in Noordholland. De mechanisatie in de sigarenindustrie. Beschouwingen over werkverruiming in den scheepsbouw. Industriebank in Limburg. Prae-adviezen resp. over: land- en tuinbouwkolonies voor industrie-arbeiders, de huisarbeitswet in verband met de werkgelegenheid voor onvolwaardigen en vakopleiding van onvolwaardigen. Eenheid in de vak-examens.

De werkloosheidscijfers in het 1e kwartaal van 1935 overtreffen die van hetzelfde tijdvak van 1934 en vorige jaren, zooals uit onderstaand overzicht blijkt.

	Indexcijfers der werkloosheid (totaal, excl. aardewerkind. landbouw en veenderij.) ¹⁾ **								Aantal werklozen in duizendtallen			
	Totaal.				Totaal industrie.				op het einde der maand. **			
	1932	1933	1934	1935	1932	1933	1934	1935	1932	1933	1934	1935
Januari	27,1	35,9	31,9	35,4	29,5	33,7	34,4	33,9	233,9	308,6	337,2	432,4
Februari	25,9	31,7	28,9	34,7	29,1	35,7	30,7	37,8	272,3	335,5	358,-	417,6
Maart	23,9	27,2	26,4	31,8	26,8	30,8	27,7	34,2	252,8	342,2	332,9	384,2

* Hierbij is verondersteld, dat de indexcijfers der werkloosheid, die slechts op een, zij het ook belangrijk deel der georganiseerden betrekking hebben, representatief zijn voor alle personen, die werkzaam zijn in de bedrijven, waarover het onderzoek loopt (zie in dit verband het Maandschrift, afl. 11, 1925, blz. 1362).

** Onder de ingeschreven werkzoekenden bij de districtsarbeidsbureaus en voor zoover bekend, bij de agentschappen der arbeidsbemiddeling.

Bij de beschouwing van de cijfers is er wel rekening made te houden, dat geen te sterk verband moet worden gelegd tusschen de werkloosheid en den bedrijfstoestand.

De volgende tabel verschaft meer in het bijzonder gegevens nopens de werkloosheid in de verschillende bedrijfstakken. Bij vergelijking van de cijfers van de eerste kwartalen van 1935 en 1934 blijkt dat alleen de cijfers voor de diamantindustrie (Jan. en Febr.) in 1935 minder ongunstig waren; overigens waren de cijfers in het 1e kwartaal 1935 min of meer belangrijk hoger.

Indexcijfers van de werkloosheid. 1)

Bedrijfsklassen.	1e kwartaal 1934.			4e kwartaal 1934.			1e kwartaal 1935.		
	Jan.	Febr.	Mrt.	Oct.	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mrt.
1. Aardewerkindustrie, enz.	49,5	39,1	35,9	36,4	32,1	56,4	51,3	55,3	42,-
2. Diamantindustrie.	79,2	74,9	59,-	61,5	66,1	75,2	78,6	70,4	70,2
3. Drukkersbedrijven	15,5	15,6	15,5	17,5	16,5	15,9	16,4	17,1	17,-
4. Bouwbedrijven, enz.	51,5	40,4	31,9	36,4	41,9	43,6	54,4	53,3	42,8
6. Houtbewerking, enz.	43,9	41,6	37,2	40,3	42,6	49,7	52,8	50,3	46,5
7. Kleedingindustrie	23,-	18,5	12,6	19,8	20,6	24,4	23,2	22,3	20,4
9. Lederindustrie	17,3 §	14,6 §	12,6 §	26,5	27,7	36,5	27,8	30,6	16,9
10. Steenkolenmijnen	14,6	16,8	16,3	18,2	18,2	13,7	22,3	21,8	22,3
11. Metaalindustrie, enz.	39,6	33,4	37,3	37,7	38,6	41,9	43,4	43,4	42,2
15. Textielnijverheid	27,1	25,4	24,8	26,1	26,1	31,9	34,8	32,9	33,3
17. Voedings-enz. bedrijven w.o. tabak- en sigarenind.	15,-	16,1	17,4	17,7	17,5	18,5	20,-	20,1	20,-
	19,2	21,1	24,2	22,8	22,7	25,-	27,5	25,9	24,7
18. Landbouw, veenderij	57,8	17,7 §	12,7 §	— *	— *	37,6	48,6	29,5	12,4 §
19. Visscherij, enz.	50,7	48,2	47,9	22,4	24,9	44,7	56,1	51,2	50,2
20. Handelsreizigers	10,5	10,7	10,5	10,5	10,4	10,6	11,1	11,3	10,9
21. Verkeerswezen	33,7	32,2	29,9	29,5	30,6	32,8	34,8	35,7	34,7
24. a. Handels- en kantoorbed. b. Toonkunstenaars	9,8	9,7	9,6	9,7	9,6	9,6	9,7	9,9	9,9
	23,3	24,8	26,6	29,5	26,7	25,4	24,3	23,6	23,2
Overige klassen (v.n.l. fabrieksarb.)	26,9 §	23,5 §	22,2 §	25,9	26,5	30,1	32,1	30,4	28,2
Totaal (excl. kl. 18).	32,2	29,1	26,5	28,2	29,6	33,5	35,7	35,2	32,-
Totaal industrie	34,8	30,9	27,9	30,5	32,-	36,7	39,2	38,3	34,4

§ Onvolledige opgaven.

* Wegens de geheel onvolledige gegevens zijn geen indexcijfers berekend.

1) De „indexcijfers” der werkloosheid geven weer het percentage werkloosheidsdagen van het aantal dagen, dat gewerkt had kunnen worden, indien geen werkloosheid ware voorgekomen. Het aantal personen, van wie werd nagegaan of zij al dan niet werkloos waren, beliep (excl. de bedrijfsklasse 18) rond 484 000 in het 1e kwartaal 1935, tegen 489 000 in het vorige kwartaal en 510 000 een jaar geleden.

Hieronder volgt nog een naar leeftijdsgroepen gesplitst overzicht van het totaal aantal mannelijke werklozen, ingeschreven bij de openbare arbeidsbemiddeling in gemeenten met 5 000 en meer inwoners. De gegevens zijn verstrekt door den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling.

	Aantal gemeenten met 5 000 en meer inwoners.	Aantal mannen als werkloos ingeschreven bij de openbare arbeidsbemiddeling in den leeftijd van			
		jonger dan 18 jaar.	18—25 jaar.	26—30 jaar.	31 jaar en ouder.
1 April 1935	322	11 700	57 500	56 700	198 200
1 Oct. 1934	315	10 300	50 000	209 000	
1 April 1934	316	8 300	51 000	220 400	
1 Oct. 1933	315	7 400	48 800	196 100	

Met betrekking tot den stand van zaken der openbare werken, welke door het „Werkfonds 1934” tot uitvoering komen, vermeldt het 3e verslag van dit fonds (15 Oct. 1934—15 Maart 1935), dat in totaal f 20,3 miljoen is vastgelegd (w.o. f 12,1 miljoen voor Rijkswerken, f 6,4 miljoen voor werken van andere publiekrechtelijke organen en f 1,7 miljoen voor industriele projecten).

Verder deelt het verslag o.m. nog het volgende mede.

In uitvoering zijn 5 plannen, waarvoor in totaal is toegestaan (of geraamd) een bedrag van bijna f 1,7 miljoen. Van 24 plannen werden de bestekken door het fonds goedgekeurd; de kosten daarvoor bedragen ruim f 4 miljoen. Eveneens werd een gelijk bedrag toegestaan (of geraamd) voor 14 plannen, welke goedgekeurd zijn door de ministerieele commissie, nadat over de loonen met de arbeidersorganisaties overeenstemming was bereikt. Van 7 plannen, welke goedgekeurd zijn door deze commissie, doch waaromtrent nog met de arbeidersorganisaties over de arbeidsvoorwaarden onderhandeld moet worden, is het bedrag f 730 000. Een plan van f 2,6 miljoen werd achteraf zonder steun van het fonds gefinancierd. Een 30-tal plannen leent zich om geheel of gedeeltelijk in werkverschaffing te worden uitgevoerd, terwijl voorts 175 plannen in studie zijn bij het Bureau. Voor ruim een half miljoen werden gronden aangekocht voor Rijkswerken. De financieele regeling kwam tot stand van de verbetering der spoorwegtoestanden te Utrecht, welk plan geraamd is op f 7,5 miljoen, terwijl voor een dergelijk plan te Haarlem, van naar raming f 4,3 miljoen, deze regeling binnenkort besproken zal worden. Ter bestrijding der jeugdwerkloosheid werd f 15 000 beschikbaar gesteld voor het restaureeren van een kasteel. Met betrekking tot de industriele projecten vermeldt het verslag o.m. dat voor den bouw van 16 motorkustvaartuigen garanties voor 2 hypothecken verstrekt werden voor te zamen f 103 000, terwijl er nog een 4-tal projecten in behandeling zijn. Voorts dat aan een transportmaatschappij een voorschot van f 32 000 en in 4 andere gevallen credieten tot een bedrag van f 126 000 verstrekt werden.

De Minister van Sociale Zaken zond aan een aantal corporaties en personen een uitnodiging om zitting te nemen in een nieuw in te stellen Rijkscommissie voor de jeugdwerkloosheid. De taak van deze commissie zal o.m. zijn: het bestudeeren van het vraagstuk der opnemng van de jongeren in het bedrijfsleven, het bevorderen van centrale werkverschaffingen voor jeugdige werklozen en daarbij het noodige te doen voor het kampwerk, enz. De Minister zal persoonlijk het voorzitterschap van de commissie bekleeden, terwijl er op valt te rekenen dat haar arbeid zal worden gesteund door eenige centrales, welk als collectiviteit de belangrijkste groepen van ons volk vertegenwoordigen.

Vermelding verdient dat medio April de installatie plaats vond van de Rijkscmissie van Advies voor Werkverschaffing en Werkverruiming in Noordholland.

Met betrekking tot het streven naar beperking van den machinalen arbeid in de sigarenindustrie werd begin April een bespreking gehouden door de Ministers van Financiën, Sociale Zaken en Economische Zaken en een deputatie uit het comité tot beperking van dezen arbeid. De voorzitter van dit comité overhandigde hierbij aan de Ministers de voorloopige lijst van adhaesiebetuigingen, waarop voorkwamen de namen van 192 fabrikanten met 14 000 arbeiders, 25 gemeenten en tal van organisaties (zie hieromtrent ook onder de

rubriek „bedrijfstoestand en arbeidsmarkt”). Voorts zij vermeld dat een wetsontwerp wordt voorbereid, waarbij het gebruik stellen van compleet- en bosjesmachines vanaf 15 Mei 1935 aan een toestemming wordt gebonden.

In de veronderstelling dat het bouwen van een zusterschip van de „Statendam” zal geschieden met overheidssteun, stelde de Heer H. Reuchlin, M. A. een onderzoek in naar de gevolgen, welke voor de werkgelegenheid, de inkomens en de openbare financiën verbonden zijn aan het bouwen van dit schip. Uitgegaan wordt van een bouwsom van \pm f 12 miljoen. Van dit bedrag zullen naar de berekening van een Nederlandsche werf 35,9 pCt. voor loonen, 21,7 pCt. voor binnenlandsche materialen, 28,3 pCt. voor buitenlandsche materialen en 14,1 pCt. voor onkosten en vaste lasten benodigd zijn. Voorts zal voor de uitrusting van het schip ongeveer f 500 000 noodig zijn. De werkverruiming schat de Heer Reuchlin primair op 240 800 werkweken en secundair op 116 000 werkweken. De verminderde kosten aan werklozensteun enz. en de vermeerderde opbrengst van diverse belastingen berekent hij op rond f 4,2 miljoen. ¹⁾

Teneinde de werkverruiming in Limburg te bevorderen werd medio April aldaar een industriebank opgericht. De industrieële ondernemingen, welke met geld van deze Bank gefinancierd zullen worden, zijn verplicht zich onder voortdurende contrôle te stellen van de Bank en (of) van het Econ. Technologisch Instituut in Limburg. Voorts zal de Bank geen credit mogen verleen en alvorens overleg gepleegd te hebben met de Centrale Commissie van Toezicht op Industrie-financieringsinstituten, ingesteld bij K.B. van 28 Augustus 1934. ²⁾

Over het onderwerp „Indien zou blijken dat de Nederlandsche industrie op den duur niet op dezelfde basis als vóór de crisis aan de arbeidersbevolking een bestaan kan verzekeren, is het dan mogelijk en gewenscht om een aanvullend of vervangend bestaansmiddel in den vorm van akkerbouw te bevorderen? In hoever valt daarmede rekening te houden bij de voorbereiding van uitbreidings- en streekplannen?” werden prae-adviezen uitgebracht voor het Nederlandsch Instituut voor Volkshuisvesting en Stedebouw door de Heeren Dr. Ir. F. Bakker Schut, Dr. Ir. J. T. P. Bijhouwer en Ir. Alph. Siebers. In de conclusies waartoe de Heer Bakker Schut komt zegt hij o.m. dat uit economisch oogpunt kolonisatie van niet-agrarische groepen niet tot verhooging van het algemeen welvaartspeel leidt. Op groote schaal toegepast zou zij tot verarming van de agrarische bevolking kunnen leiden. Voor de meeste industrieën heeft, indien verkorting van den werktijd wordt ingevoerd, kolonisatie van haar arbeiders, mits binnen redelijken afstand van de fabriek, meer voor- dan nadeelen. De Heer Bijhouwer zegt o.m. dat vestiging van een deel van den landelijken bevolkingsaanwas en van groepen der in recenten tijd naar de steden afgevloede plattelanders in kolonies van zeer kleine bedrijfjes ter voorziening in eigen levensbehoeften, waarschijnlijk economisch verantwoord is, mits voor de kolonisten een minimum geldelijk inkomen van \pm f 800 kan worden gevonden uit werkzaamheden buiten het landbouwbedrijf. Het verplaatsen van stedelingen naar deze bedrijfjes is ongewenscht. In een samenvatting zet de Heer Siebers uiteen dat de binnenlandsche kolonisatie zich aandient, 1. in den vorm van nederzetting op volledigen landbouwkundigen grondslag en 2. als halflandelijke kolonies bij de industrieële centra, gekoppeld aan industrieële middelen van bestaan. De zich meer en meer afteekende verwachting van een structureele wijziging in ons economisch leven, maakt een onderzoek naar de beide genoemde vormen urgent. ³⁾

Op het gebied van arbeidszorg voor onvolwaardigen zij vermeld dat door eenige verenigingen, welke op dit gebied werkzaam zijn, te zamen met „Maatsch. Steun” te Amsterdam, op 1 Januari een organisatie in het leven is geroepen, genaamd de „Amsterdamsche Raad voor Onvolwaardigen” (A.R.V.O.). Het doel hiervan is, meer eenheid te brengen en samenwerking te zoeken in zake het verschaffen van werk aan onvolwaardige arbeidskrachten. ⁴⁾

¹⁾ Bijdrage tot de kennis van de primaire en secundaire invloeden van het verleen van steun voor de constructie van een productief kapitaalgoed (de tweede Statendam), No 12 van de serie monografiën van het Nederl. Econ. Instituut. Zie ook het meer uitvoerig overzicht van deze bijdrage in het Maandschrift, afl. 4, 1935, blz. 561.

²⁾ Zie over de oprichting van industriebanken ook onder „Financiewezen”, tweede en vierde kwartaal 1934.

³⁾ Tijdschrift voor Volkshuisvesting en Stedebouw, Februari 1935. Zie ook Maandschrift, afl. 3, 1935, blz. 483.

⁴⁾ Geneeskundig Tijdschrift der Rijksverzekeringsbank, no. 3, 1935.

In een voor de vereeniging A.V.O. uitgebracht prae-advies over „De huisarbeitswet, in verband met de werkgelegenheid voor onvolwaardige arbeidskrachten” bepleit de Heer M. Krijgsman de oprichting van één of meer huisarbeitscentrale(s). Door deze worden de onvolwaardigen aan grondstoffen, aan een werkplaats en gereedschappen geholpen, terwijl zij de productie afneemt en deze verhandelt. Verder zouden corporaties opgericht moeten worden uit de bedrijven, waar dezelfde artikelen worden vervaardigd en verhandeld, welke de onvolwaardige huisarbeiders vervaardigen, in welke corporaties ook de vertegenwoordigers der centrale(s) zitting zouden moeten nemen. De taak der corporaties zou zijn om arbeid en handel in genoemde artikelen te regelen. Over hetzelfde onderwerp bracht ook de Heer C. W. J. van Sierenberg de Boer een prae-advies uit. Hij meent dat het de plicht is van de vereeniging A.V.O. om te voorkomen dat de onvolwaardige huisarbeiders de dupe zouden worden van de noodzakelijke bescherming welke de wet aan de gewone huisarbeiders geeft. Ook hij ziet in de oprichting van een huisarbeitscentrale, en dan door de vereeniging A.V.O., het middel om de onvolwaardige huisarbeiders te helpen. ¹⁾

Voorts volgt hieronder nog het een en ander uit een tweetal prae-adviezen over het vraagstuk „In welke richting en hoe moet de vakopleiding, de arbeidsuitrusting in het algemeen van den lichamelijk gebrekkige worden georganiseerd om zijn kansen op een plaats in het gewone bedrijfsleven mogelijk te maken of te vergrooten?”, uitgebracht voor de vereeniging A.V.O. door de Heeren Dr. J. van Assen Jzn. en Ir. Z. Th. Fetter. De Heer van Assen acht het hoofdzaak dat de lichamelijk gebrekkigen zoo jong mogelijk een vakopleiding krijgen, liefst te zamen met de normalen. Bij de beroepskeuze moet streng aan den eisch worden vastgehouden, dat de gebrekkige het beroep ten volle kan uitoefenen. Internaten voor opleiding zijn alleen noodig voor die gebrekkigen, die zeer ernstige afwijkingen hebben en in een aantal gevallen later op huisarbeid aangewezen zijn. In de conclusie, waartoe de Heer Fetter komt zegt hij o.m. dat de richting waarin een oplossing gezocht moet worden, naar zijn meening als volgt is. De instituten dienen minder voor den arbeid op te leiden, meer voor den arbeid op te voeden, de sfeer in de werkplaatsen der instituten behoort meer overeenkomst met de fabriekssfeer te gaan vertoonen. Er moet naar gestreefd worden het verblijf in de instituten te verkorten, wat mogelijk is, als een vak niet volledig geleerd behoef te worden; zoo spoedig mogelijk moet overgang naar den patroon plaats hebben. De prae-adviseur gelooft niet dat het arbeiden in massawerk of gespecialiseerd werk, waar de onvolwaardige de kans heeft volwaardig werk te verrichten en zich tegenover zijn omgeving volledig te handhaven, hem minder bevrediging zou geven en hem minder arbeidsvreugde zou verschaffen dan het bekleeden van een dikwijls maatschappelijk niet hoog aangeslagen vak, waarin hij toch tot de zeer middelmatige beoefenaars zal behooren. ¹⁾

Ten slotte valt op het gebied van de vakopleiding te vermelden dat op verzoek van de Ministers van Onderwijs, K. en W. en van Economische Zaken de Vereeniging ter Veredeling van het Ambacht (V.V.A.) in het vervolg de Regeering zal adviseeren omtrent aangelegenheden betreffende particuliere examens, ten einde meer eenheid te brengen in de bestaande en nog in te stellen examens. Er zal thans in de eerste plaats naar gestreefd worden om de examens, welke thans reeds door andere vereenigingen of lichamen worden afgenomen, onder contrôle van de V.V.A. te brengen, terwijl voor nog in te stellen vakexamens „corporaties” zullen worden gesticht, welke onder opperleiding van de V.V.A. de examens zullen afnemen. In verband hiermede zijn de statuten van de V.V.A. eenigszins gewijzigd.

Werkstakingen en uitsluitingen. Meer onrust in het bedrijfsleven dan in dezelfde periode van het vorige jaar. Dreigende conflicten in de sigarenindustrie en den kolennijnbouw. Geschillen in de zuivelindustrie, het meubel- en het loodgietersbedrijf door tusschenkomst der Rijksbemiddelaars zonder stopzetting van den arbeid beslecht. Stakingen in de bouwvakken en het veenbedrijf. Verplichte arbitrage aan landbouwers opgelegd. Rechterlijke beslissingen in arbeidsgeschillen.

Een indruk van den omvang der arbeidsconflicten, welke in de verschillende kwartalen der laatste jaren zijn uitgebroken, geeft het volgende staatje:

¹⁾ Maandblad A. V. O., April/Mei 1935.

	1933.		1934.		1935.	
	Uitge- broken ge- schillen.	Rechtstreeks betrokken werknemers.	Uitge- broken ge- schillen.	Rechtstreeks betrokken werknemers.	Uitge- broken ge- schillen.	Rechtstreeks betrokken werknemers.
1e kwartaal . . .	46	4 347	37	1 953	46 §	2 009 §
2e " " " "	48	2 851	42	1 189		
3e " " " "	54	2 959	37	1 904		
4e " " " "	20	1 924	32	710		

§ Voorloopig cijfer.

Arbeidsgeschillen van meer dan gewone beteekenis dreigden in deze ver-
slagperiode van zeer nabij. Daarvan verdienen in het bijzonder die in de siga-
renindustrie en het mijnbedrijf vermelding.

De ongunstige toestand van de sigarenindustrie deed de fabrikanten aan-
dringen op een verlaging van de loonen met 10 à 15 pCt., welke door de vak-
organisaties onaanvaardbaar werd geacht. H.i. was concurrentie tegen buiten
de organisaties staande bedrijven, zonder andere ingrijpende maatregelen,
toch niet mogelijk. Aan den anderen kant meenden zij verbetering te mogen
verwachten van beperking der machines van overheidswege, een standpunt
dat door de fabrikanten werd gedeeld. De ongeregelde toestand der loonen
deed laatstgenoemden besluiten tot afkondiging van een algemeene uitsluiting
tegen 1 April, waardoor ± 12 000 arbeiders zouden zijn getroffen. Zoover kwam
het echter niet. Een voorstel van den Rijksbemiddelaar, om het loongeschil aan
arbitrage te onderwerpen, werd aangenomen door den Christelijken bond, doch
door de overige bonden verworpen. Toch kreeg een arbitrage-commissie op-
dracht, te onderzoeken, of en zoo ja, welke loonsverlaging noodzakelijk en
gewettigd moet worden geacht en welke maatregelen overigens aanbeveling
zouden verdienen om verbetering in den toestand te verkrijgen. Intusschen
blijven de oude loonen gehandhaafd. Het door de arbitrage-commissie in te
stellen onderzoek omvat niet de loonen voor het machinewerk. Een nadere
regeling hieromtrent werd aangehouden tot de Regeering t.a.v. de gevraagde
breideling der mechanisatie had beslist. Medio Mei is een wetsontwerp in dien
zin aangekondigd.

Een niet minder ernstig conflict dreigde langen tijd in de particuliere
steenkolenmijnen, dat ± 10 000 mijnwerkers zou omvatten. Toen tegen 1 Maart
j.l. de loonovereenkomsten ten einde liepen, werden van de zijde der directies
verschillende eischen gesteld. Deze zijn, evenals de later door de patroons-
voorgestelde wijzigingen, in deze kroniek opgenomen onder het hoofd „Arbeids-
voorwaarden”. Unaniem wezen de mijnwerkersbonden deze voorstellen af en
vroegen de Regeering een onderzoek in te stellen naar den toestand der parti-
culiere mijnen, opdat de noodige maatregelen tot saneering van het mijnbedrijf
konden worden genomen. Aanvankelijk verklaarde de Regeering dit verzoek
niet te kunnen inwilligen, doch bereid te zijn tijdelijk een deel der sociale
lasten te dragen. Door deskundigen werd daarop nagegaan, hoe groot de
Regeeringsbijdrage zou moeten zijn, om die der werkgevers en werknemers
tot het wettelijk verplicht bedrag terug te kunnen brengen. In afwachting
van de uitkomst van dit onderzoek werd de reeds afgekondigde staking twee-
maal uitgesteld, ten slotte tot 6 Mei. Eind April kon de Rijksbemiddelaar aan
de in het conflict betrokken partijen mededeelen, dat, onder bepaalde voor-
waarden door het Rijk gedurende 2 jaar f 800 000 zou worden gestort in het
Algemeen Mijnwerkersfonds. Een verzoek om deze bijdrage geheel aan de
particuliere mijnen ten goede te laten komen, waartegenover deze mijnen dan
bereid waren de loonsverlaging tot 3½ pCt. terug te brengen, werd door de
Regeering afgewezen. De samenwerkende mijnwerkersbonden verklaarden het
Regeeringsaanbod met de daaraan verbonden voorwaarden daarop niet aan-
vaardbaar en onvoldoende, terwijl de mijndirecties hun oorspronkelijke eischen
handhaafden. Na persoonlijke tusschenkomst van den Hoofdingenieur der
Mijnen gelukte het echter de tegen 6 Mei uitgeroepen staking tot 28 Mei
uitgesteld te krijgen, in welk tijdsverloop de voorwaarden, welke de Regeering
aan de steunverleening dacht te verbinden, nader zouden worden geformuleerd.
Op 24 Mei werd in een op het Departement van Waterstaat gehouden con-
ferentie volledige overeenstemming bereikt over alle kwesties, die aanleiding
tot het conflict hadden gegeven. Intusschen had de Regeering oud-Minister
Verschuur bereid gevonden de algemeene leiding op zich te nemen van een
onderzoek naar den toestand van het mijnbedrijf.

Enkele andere groote acties hadden een kalmer verloop. Een voorstel tot verlaging van de loonen in het Friesche zuivelbedrijf, dat bij de arbeiders op ernstig verzet stuitte, is op verzoek van den Rijksbemiddelaar aan een scheids-gerecht voorgelegd. In de meubelindustrie was een loondaling met 10 pCt. geëischt, terwijl de werknemers hoogstens 5 pCt. wilden aanvaarden; ten slotte werd na tusschenkomst van den Rijksbemiddelaar, met een verlaging van 6 pCt. genoegen genomen. De R.-K. patroonsvereniging in het loodgietersbedrijf weigerde aanvankelijk een collectieve arbeidsovereenkomst te teekenen, welke, in overeenstemming met het reeds met den modernen patroonsbond gesloten contract, bepalingen bevatte omtrent de toekenning van 6 vacantiédagen per jaar en omtrent het zegelfonds. Eerstgenoemde werkgeversorganisatie wenschte niet meer dan 4 vacantiédagen contractueel vast te leggen en zich niet te binden aan het vacantie-zegelfonds. De Rijksbemiddelaar wist deze kwestie tot een voor de arbeiders volledig bevredigende oplossing te brengen. De R.-K. Patroonsbond teekende een collectieve arbeidsovereenkomst, waarin de betwiste punten volgens de wenschen der werknemers waren geregeld.

Ook in het landbouwbedrijf is weer meermalen de hulp van den Rijksbemiddelaar ingeroepen, hetzij voor het geven van advies, hetzij voor het aanwijzen van een arbiter in een hangend geschil over de arbeidsvoorwaarden der landarbeiders. Verplichte arbitrage ingevolge de Crisisorganisatie beschikking 1934 II is door den Minister van Economische Zaken in dit kwartaal opgelegd aan de landbouwers van verschillende plaatsen in Friesland.

Van de uitgekomen stakingen waren die in het bouwbedrijf en in de veenderijen het belangrijkste. De Patroonsbond voor de Bouwbedrijven in Nederland had zich bij de onderhandelingen over het afsluiten van een nieuw landelijk contract afzijdig gehouden en zijn afdelingen vrijgelaten al dan niet de met de confessioneele werkgeversorganisaties gesloten overeenkomst toe te passen. In eenige plaatsen besloten genoemde afdelingen lagere dan de contractueel vastgelegde loonen te betalen, wat aanleiding gaf tot het neerleggen van het werk bij de leden van den Patroonsbond in verschillende plaatsen. Behalve in Katwijk en Wageningen, waar een schikking werd getroffen, zijn deze stakingen geheel ten gunste van de werknemers geëindigd.

In de Drentsche en Overijsselse velen hadden de verveners bij het aanbreeken van het nieuwe seizoen vermindering van de geldloonen met 15 pCt. geëischt en bovendien wijziging van verschillende emolumenten, waardoor de totale loonsverlaging op 20 à 22 pCt. zou komen, hetgeen de arbeiders weigerden te aanvaarden. Langdurige onderhandelingen baatten niet. In verschillende plaatsen braken stakingen uit, welke eind April 3 à 4000 personen omvatten. Inmiddels werden, onder leiding van den Rijksbemiddelaar, de onderhandelingen voortgezet. Begin Mei is voor Valthermond overeenstemming verkregen, waarbij de geëischte loonsverlaging ongeveer is gehalveerd. Dergelijke oplossingen kwamen later ook voor enkele andere plaatsen tot stand; in eenige andere duurde de staking voort, terwijl inmiddels het seizoen voor turfgraven ten einde liep.

Ten slotte zij nog vermeld, dat in dit kwartaal in kort geding een tweetal belangrijke uitspraken door de Presidenten van de Rechtbanken te Amsterdam en te Rotterdam zijn gedaan in aangelegenheden, welke zich bij werkstakingen kunnen voordoen, t.w. resp. het posten en het lastig vallen van werkwillige arbeiders. Voor bijzonderheden omtrent deze rechterlijke beslissingen moge verwezen worden naar de desbetreffende artikelen in het Maandschrift (resp. afl. 5 en afl. 4, 1935).

Arbidsvoorwaarden. Wijziging in de classificatie der gemeenten volgens het Bezoldigingsbesluit-Rijksambtenaren. Plannen der Regeering tot verdere bezuiniging op de arbeidsvoorwaarden van het Rijkspersoneel. Weder loon- en salarisverlagingen in verschillende gemeenten. Vernietiging van het raadsbesluit van Amsterdam tot toekenning van een vergoeding voor het hoogere pensioenpremieverhaal aan het gemeentepersoneel. Onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden in de mijnindustrie en in de sigarenindustrie. Loonsverlagingen in verschillende bedrijfstakken. Loonen in de zuivelindustrie.

In de afgelopen maanden is in de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg overeenstemming bereikt over de indertijd door de Regeering voorgestelde herclassificatie der gemeenten, welke een verdere bezuiniging op de wedden van het Rijkspersoneel ten doel had. Voor de gemeenten, welke tot de eerste of de tweede klasse behooren, heeft geenerlei wijziging plaats, terwijl

een gedeelte der gemeenten, welke tot nu toe tot de derde klasse behoorden, in een nieuw ingestelde vierde klasse worden gebracht, waarvoor dan — voor zoover het personeel op maand- of weekloon betreft — vanaf 1 Juli a.s. een loonregeling zal gelden, welke ongeveer 6 pCt. lager is gesteld dan de voor de derde gemeenteklasse geldende.

Inmiddels is voor het Rijkspersoneel een nieuwe salarisverlaging in het vooruitzicht gesteld. In het in April j.l. door de Regeering ingediende ontwerp van wet tot verlaging der openbare uitgaven wordt n.l. een post van f 10 miljoen vermeld, welke op de wedden van het Rijkspersoneel zou moeten worden verhaald. De Regeering verklaart in de Memorie van Toelichting niet dan zeer noode tot dat besluit gekomen te zijn, daar zij er zich van bewust is dat in de laatste jaren reeds zeer belangrijke offers zijn gevraagd. Een speciaal daarvoor ingestelde commissie is belast met de voorbereiding van de noodige voorstellen. Verder zal volgens het ontwerp een bedrag van f 5 miljoen voor een deel verkregen moeten worden uit een omrekening van de loopende pensioenen. Nu de Rijkssalarissen bij herhaling verlaagd moesten worden, acht de Regeering het niet onbillijk, dat de pensioenen van hen, die het voordeel hebben genoten naar een vroegeren, op het hooge salarispeil berustenden grondslag te zijn gepensionneerd, worden omgerekend naar den tegenwoordigen lagere grondslag. De hieruit voortvloeiende pensioenverlaging zal in geen geval meer dan 10 pCt. bedragen. Voor de verdere uitwerking van dit beginsel is eveneens een speciale commissie aangewezen. Voorts zijn maatregelen met betrekking tot de wachtgelders en een pensionneering van 60-jarige onderwijzers aangekondigd.

Wat het gemeentepersoneel betreft, kan in het algemeen worden vermeld, dat nog in verschillende gevallen, al of niet op aandrang der Regeering, nieuwe loon- en salarisverlagingen tot stand zijn gekomen (o.a. in Deventer, Gouda, Leiden, Tilburg). In Utrecht werd voor de ambtenaren een nieuwe — lagere — salarisregeling vastgesteld, terwijl tevens een besluit tot stand kwam, waarbij aan Burgemeester en Wethouders de bevoegdheid werd toegekend tot indeeling der betrekkingen in de verschillende salarisklassen, welke bevoegdheid vroeger bij den Raad berustte; voor de werklieden werd de leeftijd, waarop het volle loon wordt toegekend, van 21 op 23 jaar gebracht.

Het in October 1934 door den Gemeenteraad van Amsterdam genomen besluit tot toekenning aan het gemeentepersoneel van een toeslag van 1½ pCt. als vergoeding voor het 1 Juli 1934 ingegane hogere pensioenpremieverhaal, welk besluit eerst bij Koninklijk Besluit tot 1 Maart j.l. was geschorst, is thans bij Koninklijk Besluit van 3 April j.l. vernietigd.

De ongunstige toestand in de mijnindustrie was oorzaak dat de directies der particuliere mijnen de loonovereenkomst tegen 1 Maart opzegden. Zij wilden n.l. de loonsverlaging van 3 pCt., welke sinds 1 Augustus 1934 is ingevoerd bij een werkweek van 5 of 6 dagen, thans ook bij een werkweek van 4 dagen toepassen en een nieuwe verlaging van 5 pCt. bij 5 werkdagen en van 10 pCt. bij 6 werkdagen per week invoeren; verder zouden zij den kindertoeslag van f 4,— op f 3,— per maand per kind willen terugbrengen en de werkgeverspremie aan het Algemeen Mijnwerkersfonds verlagen tot de wettelijk verschuldigde bedragen, terwijl ook nog in het voornemen lag de vacantieregeling minder gunstig te maken. Nadat de mijnwerkersorganisaties deze eischen eenstemmig hadden afgewezen en de partijen niet tot overeenstemming konden komen, is door tusschenkomst van den Rijksbemiddelaar de invoering van de nieuwe regelingen opgeschort. De Regeering bleek n.l. bereid een bijdrage aan het Algemeen Mijnwerkersfonds te verleenen teneinde de bijdragen van werkgevers en werknemers te kunnen verlagen en had in verband daarmee een onderzoek ingesteld naar de financiële positie van het fonds. De directies brachten inmiddels haar voorstellen terug tot den eisch van 5 pCt. loonsverlaging bij een 5 of 6 dagen week, ingaande 1 Mei, verlaging van den kindertoeslag met 25 pCt. en van de kosten van de vacantieregeling met 50 pCt. Ook deze voorstellen werden verworpen en een staking dreigde uit te breken, doch nogmaals werd de beslissing opgeschort in afwachting van het resultaat der onderhandelingen met de Regeering. Ten slotte kwamen de partijen tot algeheele overeenstemming en werd het voorstel tot loonsverlaging teruggenomen. Zie voor meerdere bijzonderheden over het verloop van het geschil het hoofdstuk „Werkstakingen en uitsluitingen”.

In de sigarenindustrie hadden de patroonsbonden voorstellen tot loonsverlaging gedaan, welke de arbeidersorganisaties niet aanvaardden. Daarop volg-

den onderhandelingen met tusschenkomst van den Rijksbemiddelaar. Voor een overzicht hiervan wordt eveneens verwezen naar het hoofdstuk „Werkstakingen en uitsluitingen”.

In het particuliere bedrijf kwamen verder in verschillende industrieën weder loonsverlagingen tot stand, o.a. in de metaalindustrie en den scheepsbouw, de textielindustrie, het veenbedrijf, het chemigrafisch en lithografisch bedrijf, de meubelindustrie, het bakkersbedrijf in de groote steden, het stueadoorsbedrijf, enz. Meerdere malen was de tusschenkomst van den Rijksbemiddelaar noodig om de betrokken partijen tot overeenstemming te brengen.

Voor de bouwbedrijven is door de R.-K. en Christelijke patroonsbonden een nieuwe landelijke collectieve arbeidsovereenkomst afgesloten, waarbij de loonen voor de geschoolden en de geoefenden gelijk blijven of met 1, 2 of 3 ct. per uur, naar gelang van de gemeenteklasse, worden verlaagd, terwijl de loonen der ongeschoolden gelijk blijven of met 1 of 2 ct. per uur worden verhoogd. De neutrale patroonsbond is ditmaal niet tot de overeenkomst toetgetreden en heeft zijn leden vrijgelaten om plaatselijke regelingen te treffen.

De commissie voor arbeidsvoorwaarden van de Coöperatieve zuivelfabrieken in Friesland had voor 1935/1936 geadviseerd het minimum-weekloon van volslagen arbeiders op f 17,— f 18,50 vast te stellen, hetwelk een loonsverlaging van f 2,— tot f 2,50 per week inhield. Nadat de arbeidersorganisaties zich tegen dat advies verklaard hadden, werd een voorstel van den Rijksbemiddelaar aangenomen om een commissie in te stellen, welke een bindende uitspraak zou geven. Deze commissie heeft het minimum-weekloon op f 17,75 tot f 20 vastgesteld. Het loonadvies van den Brabantschen Zuivelbond voor 1935/1936 is, vergeleken bij dat van het vorige jaar, vrijwel onveranderd gebleven.

Organisatie van werkgevers en werknemers. De strijd tegen de crisis en hare gevolgen. Samensmelting van de Onafh. Soc. Partij en de Revol. Soc. Partij; verhouding der nieuwe partij tot het N.A.S. Voorstellen der Regeering om bestuurders van vakverenigingen van personeel in provincialen en gemeente-dienst uit te sluiten van lidmaatschap Provinciale Staten en Gemeenteraden teruggenomen. Fusie van werkgeversbonden in de bouwbedrijven.

De werkzaamheden der organisaties bleven voor een groot deel verband houden met de economische depressie en hare gevolgen. Bepaald belangrijke voorvallen deden zich echter de laatste maanden niet voor. Alleen zij medegedeeld, dat de Jeugdraad van het N.V.V. met een aantal andere vereenigingen van uiteenlopenden aard en richting naar aanleiding van het in de vorige kroniek vermelde congres „De Jeugd in Nood” tot den Minister van Sociale Zaken een adres richtte, dat o.m. de volgende wenschen bevatte: verlenging van den leerplicht met een jaar; verkorting van den werktijd voor jonge arbeiders tot 40 uur per week; vervroegde pensionneering, zoonoodig met overheidshulp, van oudere arbeiders, ambtenaren e.d.; vaststelling van een maximum-leeftijdsgrens in de vrije beroepen, e.g. sterke progressieve belastingheffing van personen boven die leeftijdsgrens. ¹⁾

Enige bonden van provinciale en gemeenteamttenaren ²⁾ besloten een commissie van samenwerking te vormen met het doel om in verband met het toenemend ingrijpen der Regeering op te komen voor de arbeidsvoorwaarden van het personeel in provincialen en gemeentedienst. ³⁾

De beide links van de S.D.A.P. staande politieke partijen, de Onafhankelijke Socialistische Partij en de Revolutionnair Socialistische Partij, kwamen tot samensmelting onder den naam Revolutionnair Socialistische Arbeiderspartij (R.S.A.P.). In een vakvereenigingsresolutie der nieuwe partij wordt het N.A.S. erkend als een factor in den revolutionnair klassenstrijd en den leden de plicht opgelegd mede te werken aan de versterking van deze centrale. ⁴⁾ De verwante jeugdorganisaties, het Socialistisch Jeugd-Verbond en de Revolutionnaire Jeugdbond, besloten eveneens tot fusie, onder den naam van Revolutionnair Socialistisch Jeugd-Verbond (R.S.J.V.) ⁵⁾

Voorstellen der Regeering om bestuurders van vakverenigingen van personeel in provincialen en gemeentedienst uit te sluiten van het lidmaatschap van Provinciale Staten en Gemeenteraden werden bij de behandeling

1) De Strijd, 22 Maart 1935.

2) Nederl. Bond van Gemeente-amttenaren, Alg. Bond van Provinciaal Personeel, Nat. Verbond van Gemeente-amttenaren en Alg. Nederl. Politiebond.

3) N. Rott, Courant, 12 Maart 1935.

4) De Arbeid, 15 Maart 1935.

5) De Arbeid, 29 Maart 1935.

in de Tweede Kamer, in verband met van verschillende zijden geoefende kritiek, teruggenomen. Overwogen zou worden een andere regeling te ontwerpen. ¹⁾

De Nederlandsche Aannemersbond en de Patroonsbond voor de Bouwbedrijven in Nederland besloten tot samensmelting. ²⁾

Op het Paaschecongres der S.D.A.P. werd een resolutie aangenomen, waarin met het oog op de voortdurende uitbreiding der overheidsbemoeiing op economisch en sociaal gebied en een eventueele toekomstige democratische ordening van het economische leven de instelling wordt verdedigd van nieuwe staatsorganen, in den vorm van bedrijfsschappen. Voor nadere bijzonderheden hieromtrent wordt verwezen naar het hoofdstuk Bedrijfsorganisatie en -concentratie.

Arbeidersbescherming. Bespreking over verkorting van den werktijd. Voorstellen tot goedkeuring van enkele Internationale arbeidsovereenkomsten. Voor-ontwerp Huisarbeidsbesluit en wijziging Wet op de Huisindustrie bij Hoogen Raad van Arbeid.

In de vorige kroniek is vermeld, dat onze Regeering in het algemeen de opvatting is toegeedaan, dat bekrachtiging van internationale verdragen op het gebied der arbeidswetgeving door Nederland behoort te wachten, hetzij op aanpassing der betrokken wetten, hetzij op betere economische omstandigheden. In antwoord op een dienaangaande, bij de behandeling der Rijksbegrooting voor 1935, uit de Eerste Kamer gemaakte opmerking, gaf de Minister van Sociale Zaken, onder verwijzing naar zijn tevoren aan de Tweede Kamer gegeven motivatie, in het bijzonder te kennen, dat z. i. nog geen aanleiding bestond, nadere stappen te doen tot bevordering van de toetreding van Nederland tot het ontwerp-verdrag van Washington, dat bedoelt den arbeidsduur in nijverheidsondernemingen te beperken tot 8 uur per dag en 48 uur per week.

Over de mogelijkheid van verdere verkorting van den werktijd, welke dit jaar opnieuw op de Internationale Arbeidsconferentie aan de orde komt, heeft de Regeering in December j.l. besprekingen geopend met de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties hier te lande.

Inmiddels diende de Regeering — behalve het reeds vroeger genoemde wetsontwerp tot aanpassing van in de Arbeidswet voorkomende bepalingen omtrent kinderarbeid aan het in 1932 te Genève gesloten verdrag tot vaststelling van den leeftijd, waarop kinderen tot een beroep mogen worden toegelaten — voorstellen in tot goedkeuring van, resp. voorbehoud der bevoegdheid van toetreding tot een drietal andere internationale verdragen op het gebied der arbeidersbescherming. Goedkeuring is gevraagd van de in 1934 tot stand gekomen herziening van het verdrag van Washington, voorzoover betreft het werken van vrouwen gedurende den nacht. Voor aanvaarding van deze conventie is geen enkele wijziging in de Nederlandsche wetgeving noodig.

Verder is goedkeuring voorgesteld van het eveneens van 1934 dateerend verdrag omtrent den arbeidsduur in automatische vensterglasfabrieken (4 ploegenstelsel; gemiddelde werktijd ten hoogste 42 uur per week). Dergelijke fabrieken bestaan weliswaar tot dusver in ons land nog niet, doch toetreding tot de internationale overeenkomst wordt wenschelijk geacht, om — bij eventueele vestiging — illoyale concurrentie met andere landen te voorkomen.

Ten slotte vraagt de Regeering voorbehoud van bevoegdheid om toe te treden tot het ontwerp-verdrag van 1934, waarbij de schadeloosstelling voor beroepsziekten is herzien. Onze ongevallenwetgeving mocht eerst nog aan die nieuwe regeling worden aangepast.

Bij den Hoogen Raad van Arbeid zijn voor-ontwerpen afhankelijk gemaakt voor een besluit op den huisarbeid en een wijziging van de Wet op de Huisindustrie. Het besluit noemt de werkzaamheden waarvoor — in verband met heerschende ongewenschte toestanden — voorziening het eerst noodig wordt geacht, terwijl het verder voorschriften bevat voor de samenstelling en werkwijze van de commissies voor den huisarbeid. Met de ontworpen wetswijziging wordt beoogd, vrijstelling van enkele bepalingen te kunnen verleen voor werkkrachten, die, in verband met lichamelijke en geestelijke gebreken, als onvolwaardig zijn te beschouwen.

¹⁾ Handelingen Tweede Kamer, vergadering 22 Maart 1935.

²⁾ N. Rotf. Courant, 8 Maart 1935.

Arbeidersverzekering. Tweede Kamer aanvaardt de wetsontwerpen tot wijziging van de Invaliditeitswet, de Ongevallenwet en de Beroepswet. De sociale verzekering in het bezuinigingsplan der Regeering.

De drang naar bezuiniging op de Staatsuitgaven deed ook zoeken naar nieuwe mogelijkheden, om de uit de sociale verzekering voortvloeiende financiële lasten voor de Overheid te verlichten. In de vorige kroniek is reeds gewag gemaakt van een voorstel om de verplichte storting van omstreeks 10 miljoen gulden uit de Schatkist in het Invaliditeitsfonds in 1935 geheel achterwege te laten. Bedoeld voorstel is op 9 April j.l. door de Tweede Kamer aangenomen. Op denzelfden dag aanvaardde dit deel der Volksvertegenwoordiging het reeds vroeger vermelde wetsontwerp, dat vervanging beoogt van het voor de ongevallenverzekering geldende premiestelsel door een omslagstelsel, benevens het voorstel tot vereenvoudiging van de procedure in beroepszaken, de sociale verzekering betreffend.

Het op 26 April j.l. ingediende algemeene bezuinigingsplan der Regeering bevat o.m. ook voorstellen om de kosten voor verschillende takken der sociale verzekering te verminderen en wel — volgens berekening — voor de Schatkist met een totaalbedrag van \pm 16 miljoen en voor het bedrijfsleven met ruim 2,4 miljoen gulden. Voorgesteld wordt: 1°. De nog gedurende 2 jaren door den Staat aan de Rijksverzekeringsbank te verstrekken bijdrage in de kosten van invoering der Land- en Tuinbouwongevallenwet te betalen in 4 jaarlijkse termijnen, wat in de eerstvolgende 2 jaren een besparing van f 19 000 zal geven. 2°. De kosten van toezicht op de voor uitvoering der Ziektewet erkende bedrijfsverenigingen, welke tot en met 1936 voor rekening van deze organisaties kwamen, ook nadien ten haren laste te brengen. 3°. Verlaging van de geldelijke uitkeering bij ziekte en gedurende de eerste 6 weken na een ongeval, van 80 pCt. tot 70 pCt. van het dagloon van den verzekerde. Deze maatregel zal leiden tot vermindering van de door het bedrijfsleven op te brengen bijdragen voor de ziekte- en de ongevallenverzekering met ruim 2,4 miljoen gulden in totaal, waarvan circa f 900 000 in mindering zal komen van het door de verzekerden zelf te betalen deel der premie voor de ziekteverzekering. 4°. Bestendiging van de reeds in voorafgaande crisisjaren getroffen maatregel, waarbij de op de uitvoering der Ouderdomswet rustende administratie- en portokosten ten laste van het Ouderdomsfonds A zijn gebracht. 5°. De belangrijkste bezuiniging voor de Schatkist in deze reeks van voorstellen: Bij wijze van proef gedurende voorloopig 5 jaar de financiering van de Invaliditeits- en Ouderdomsverzekering volledig te wijzigen, waarbij wel het tot dusver gevormde kapitaal intact wordt gehouden en nog een weinig aangroeit, doch de wettelijk verplichte stortingen uit de Staatskas worden stopgezet. Bij verbetering der tijdsomstandigheden kan dan weer meer kapitaal worden gevormd. Voorgesteld wordt het Invaliditeitsfonds en het Ouderdomsfonds A, welke reeds thans in nauwe betrekking tot elkaar staan, samen te voegen tot één Invaliditeits- en Ouderdomsfonds, waarin het Rijk elk jaar een bedrag stort, overeenkomende met het nadeelig saldo der bedrijfsrekening over het voorafgaand kalenderjaar. Over 1932 bedroeg dit tekort 8,6 miljoen, terwijl een voorloopige berekening over de eerstvolgende jaren hierin geen verandering van beteekenis doet verwachten. Na afloop van den proeftermijn van 5 jaar staat de Regeering dan nog geheel vrij in haar beslissing. Wel behoort — naar de opvatting der Regeering — reeds thans rekening te worden gehouden met den ongunstigen invloed, welke de daling van den rentevoet uitoefent op de rente-opbrengst der belegde kapitalen en dus op den financiële toestand van het Verzekeringsfonds. De Regeering acht het daarom gewenscht, na de inwerkingtreding van de voorgestelde nieuwe regeling, ten spoedigste een herberekening te doen uitvoeren op een rentebasis van 3 pCt., waarvan het resultaat vermoedelijk zal doen zien, dat het peil der thans op grond van de Invaliditeitswet geldende rente-uitkeeringen voor in de toekomst toe te kennen uitkeeringen niet kan worden gehandhaafd.

BEVOLKING. GEZONDHEIDSWEZEN. VOLKSHUISVESTING.

Gezondheidswezen. De verspreiding van de griep. Onderzoek naar den gezondheidstoestand van schoolkinderen in Schiedam. Instelling commissie inzake kosten ziekenzorg.

Terwijl zich in het begin van dit jaar slechts een geringe sterfte aan influenza (griep) vertoonde, was echter gedurende het kwartaal een duidelijke stijging waar te nemen. In deze drie maanden toch steeg het absolute sterftecijfer van 144 in Januari tot 241 in Februari en tot 391 in Maart, hetgeen resp.

2,1, 3,7 en 5,1 pCt. der totale sterfte in deze maanden beteekent. Vergelijkt men deze cijfers met dezelfde maanden van het voorafgaande jaar, dan is het opvallend, dat in 1934 in den loop van het eerste kwartaal nagenoeg geen verandering in het sterftecijfer aan griep viel waar te nemen (voor de resp. maanden 2,5, 2,4 en 2,4 pCt.). Terwijl het totale sterftecijfer aan influenza in het jaar 1934 890 bedroeg, toonen de drie eerste maanden van 1935 reeds een cijfer van 776. Onderstaande cijfers laten zien, dat speciaal het platteland dit jaar een grooter aandeel in de sterfte aan deze ziekte kreeg dan het voorafgaande jaar:

	1935.			1934.		
	Jan.	Febr.	Maart.	Jan.	Febr.	Maart.
Gem. met meer dan 100 000 inw. (1 Maart 1935 2 259 332 inw.)	26	46	87	53	41	45
Gem. met minder dan 5 000 inw. (1 Maart 1935 1 746 277 inw.)	40	62	96	31	31	41

Deze toeneming van het aantal griepgevallen vertoonde zich overigens over nagenoeg geheel Europa in epidemischen, maar niet kwaadaardigen vorm. ¹⁾

Een onderzoek naar den gezondheidstoestand van alle schoolgaande kinderen wordt ingesteld te Schiedam, waarbij naar schatting 8 à 9 000 kinderen onderzocht zullen worden, ten einde een beeld te verkrijgen of inderdaad van ondervoeding bij de schooljeugd sprake is.

Door het Koninklijk Instituut voor Ingenieurs is een afdeling gezondheidstechniek opgericht, welke ten doel heeft alle krachten op het gebied van de volksgezondheid (medici, technici en administratieve krachten) in één verband te vereenigen.

Op de laatste jaarvergadering van de Nederlandsche Vereeniging voor armenzorg en weldadigheid is de vraag behandeld, op welke wijze de lasten voor de gemeenten en gemeentelijke instellingen, voortvloeiende uit de genees- en verloskundige hulp en ziekenhuisverpleging, met de minste bezwaren kunnen worden verlicht. Hierover bleek een zeer groote verscheidenheid van meening te bestaan. Ingesteld is een commissie inzake de kosten van ziekenzorg, die tot taak heeft te onderzoeken, welke stappen in verband met het vraagstuk dienen gedaan te worden.

Volkshuisvesting. Woningbouw, kwartaalsgewijze, 1e kw. 1930—1e kw. 1935; achteruitgang sinds begin 1933. Schattingen betreffende overproductie. Positie huizenexploitant; wenschen van deze zijde: verlaging vaste lasten, o. a. hypotheekrente. Oordeel Min. v. Soc. Zaken over aanbouw van nieuwe woningen. In lagere huurklassen veelal nog geringe reserve: cijfers betr. Amsterdam en den Haag. Huurdaling; Centrale organ. v. werkgevers en arbeiders richtten zich tot Min. Soc. Zaken; rapport Amsterd. woningdienst. Adressen Nat. Woningraad en Ver. v. Ned. Gemeenten. Regeeringsstandpunt inzake den woningwetbouw. Ministerieele circulaires.

Sinds het begin van 1933 is in den woningbouw een geleidelijke vermindering waar te nemen. Dit blijkt uit onderstaand staatje dat aangeeft, met den bouw van hoeveel woningen in elk der kwartalen sinds het begin van 1930 werd begonnen:

	1930	1931	1932	1933	1934	1935
1e kwartaal	15 202	13 328	8 739	15 004	13 444	11 524
2e "	13 944	14 200	7 628	14 531	12 129	
3e "	12 558	13 216	8 006	14 421	11 875	
4e "	11 203	8 682	9 840	12 056	10 435	

Duidelijker spreekt de achteruitgang in den woningbouw bijna nog uit het feit, dat het aantal woningen in 12 achtereenvolgende maanden aangevangen, dat in de periode December 1932—November 1933 met 57 300 zijn maximum sinds 1926 had bereikt, vrijwel zonder onderbreking is gedaald, en in de periode April 1934—Maart 1935 nog niet 46 000 bedroeg. Voltoid werden in laatstgenoemde periode van 12 maanden ruim 50 000 woningen.

Op verschillende wijzen kan men komen tot een schatting van het aantal woningen, dat jaarlijks benodigd is om te voldoen aan de nieuw ontstane behoefte. Op grond van de cijfers nopens het woningtekort, gevonden bij de woningtelling van 1919 en het aantal leegstaande woningen, geconstateerd bij die van 31 December 1930 concludeert de Hoofdinspecteur der Volkshuisvesting,

¹⁾ Rapport épidémiologique Jan.—Maart 1935, Société des Nations.

Ir. van der Kaa, dat de woningvoorraad jaarlijks met 30 000 dient toe te nemen.¹⁾ Sinds de laatste woningtelling is de woningvoorraad weder met 170 000 vermeerderd, terwijl de kapitaalkrachtige vraag is verminderd, zoodat eind 1934 het aantal leegstaande woningen op belangrijk meer dan 100 000 zou moeten worden geschat en een woningreserve van meer dan 5 pCt. aanwezig zou zijn.²⁾

Indien men uitgaat van de jaarlijksche toeneming der bevolking, van de geleidelijke afnemng der gezinsgrootte (van 4,63 eind 1920 tot 4,38 eind 1930) komt men in de veronderstelling, dat elk gezin een eigen woning behoort te hebben tot een iets hooger cijfer, nl. 33 000. Om den werkelijk benoodigden aanbouw te vinden moeten deze cijfers nog vermeerderd worden met een zeker aantal, dat dient tot vernieuwing van den bestaanden woningvoorraad (voornamelijk in verband met cityvorming en krotopruijing). Dit aantal bedroeg de jaren 1926—1934 gemiddeld ca 4 000, in de maximumjaren ruim 5 000. Om de woningreserve op hetzelfde peil te houden en op denzelfden voet als de laatste jaren met vernieuwing van den bestaanden voorraad door te gaan, is dus een woningproductie van 34 000 à 38 000 per jaar noodig. Het blijkt, dat de werkelijke productie deze cijfers nog belangrijk overschrijdt, terwijl het, volgens Ir. van der Kaa, om verschillende redenen niet waarschijnlijk is, dat er binnenkort veel vermindering in den aanbouw zal komen. Het bouwen is goedkoop, geld voor hypotheecaire belegging is in ruime mate en tegen matige rente beschikbaar, zoolang een behoorlijke overwaarde aanwezig is.

De exploitant van nieuwe woningen staat er dan ook heel wat beter voor dan die van woningen, die in de dure jaren na den oorlog gebouwd zijn. Van deze woningen noemt Ir. van der Kaa de waarde- en huurddaling, welke het gevolg is van de overproductie, in vele gevallen „katastrophaal” (zie in dit verband het verderop in deze Kroniek besproken onderzoek naar de huurveranderingen in Amsterdam), maar, meent hij, er zou reeds veel gewonnen zijn, wanneer de vaste lasten verlaagd werden. De gemeenten, die in dezen tijd zeer noode haar inkomsten zien verminderen, gaan daartoe echter niet gemakkelijk over; de gemeente Utrecht, die tot verlaging van den erfpachtseanon besloot, vormt wel een uitzondering.

Onder de huiseigenaren en allen, die er belang bij hebben, dat het kapitaal, in woningen belegd, zijn waarde behoudt en een redelijke opbrengst blijft geven, heerscht dan ook ernstige bezorgdheid, welke tot uiting kwam in tal van vergaderingen, adressen aan de Regeering en aan gemeenteraden enz. Hierbij wordt vooral aangedrongen op vermindering van vaste lasten, meermalen ook op staking van den, van overheidswege gesteunden, aanbouw van arbeiderswoningen. Wanneer de vaste lasten konden worden verminderd, zou een belangrijk deel van de thans leegstaande middenstandswoningen verhuurd kunnen worden tegen de prijzen, die men van overheidswege voor arbeiderswoningen wenschelijk acht, en door nieuwen aanbouw tracht te bereiken. Ook spreekt men de vrees uit, dat de „aanpassing in versneld tempo” van het huurpeil aan het gedaalde prijspeil, die de Regeering had bepleit, den toestand voor de huiseigenaren nog onhoudbaar zou maken.

Een groote hindernis op den weg naar verlaging der exploitatiekosten wordt gezien in de geringe daling der hypotheekrente. Midden Maart had de installatie plaats, door den Minister van Economische Zaken, van een commissie, die dit punt nader zal hebben te onderzoeken. Tegelijkertijd vinden de verschillende organisaties van belanghebbenden elkaar meer en meer; zoo had op 5 April een vergadering plaats van afgevaardigden van een groot aantal organisaties van huiseigenaars, bouwvakpatroons en handelaren in bouwmaterialen, terwijl ook een „contact-commissie” tot stand kwam, waarin tegenwoordig zijn de Vereeniging van Directeuren van Hypotheekbanken en andere organisaties van lichamen, welke geld op hypotheek verstrekken, de Broederschap der Notarissen, zomede de groote organisaties van huis- en grondeigenaren en bouwondernemers. Deze contact-commissie zond midden April een adres aan de Regeering, waarin zij er o.a. op aandrong, dat de overheidslasten, welke direct of indirect op de huren drukken — in den ruimsten zin genomen — worden verlaagd; dat de Overheid zich er van onthoude onnoodige

¹⁾ Jaarverslag van den Hoofdinspecteur van den Dienst, belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende de Volkshuisvesting over 1932, blz. 3.

²⁾ Idem over 1934, blz. 5.

woningproductie te bevorderen; dat, in het belang der renteverlaging, de pogingen tot conversie van pandbrieven zullen worden gestemd.

Deze acties betreffen in hoofdzaak de duurdere woningen, waar het grootste overschot gevonden wordt. In de lagere huurklassen is het overschot hier en daar nog geringer dan voor een behoorlijke ontwikkeling van de woningmarkt vereischt is. Zoo stond in Amsterdam op 15 October 1934 in de huurklasse beneden f 208 1,43 pCt., in die van f 208 tot f 300 slechts 1,02 pCt., in de huurklasse van f 300 tot f 350 2,36 pCt. te huur. Een jaar tevoren waren deze percentages resp. 1,09, 0,46 en 0,62, zoodat hier wel eenige verruiming valt waar te nemen. Een groot deel der te huur staande woningen is echter één- of tweekamerwoningen: van de 841 te huur staande woningen van f 6 of minder per week 735. Voor een normaal arbeidersgezin bieden deze onvoldoende huisvesting. Bovendien komen hieronder vele slechte woningen voor. ³⁾

In Den Haag schijnt de toestand in de lagere huurklassen wel beter te zijn dan in de hoofdstad; let men niet op de kwaliteit der woningen, dan was op 31 December j.l. de reserve in geen der huurklassen minder dan 3,7 pCt.; trekt men de hofjeswoningen hiervan af, dan wordt de minimum reserve 2,98 pCt.

Het feit, dat er nog steeds weinig reserve aan werkelijk goedkope woningen is, schrijft de Hoofdinspecteur der Volkshuisvesting vooral toe aan twee oorzaken: groote vraag van de zijde der huurders, die uit duurdere woningen komen en de huurbijlagen, welke werkloozen ontvangen, waardoor voor dezen de noodzakelijkheid om naar een kleinere woning te verhuizen zich betrekkelijk weinig dringend zou doen gevoelen. In de allergegoedkoopste woningen heerscht n.l. veelal wel eenig overschot.

Terwijl de huurdaling — die, ondanks de bezwaren voor de huiseigenaars en allen, wier belangen met dezen parallel loopen, toch als onvermijdelijk wordt erkend als voorwaarde om te komen tot een nieuw evenwicht op het sterk verlaagde peil van prijzen en inkomens — voor de duurdere woningen, onder invloed van de aanzienlijke productie en de vrije woningmarkt, gemakkelijk tot stand komt, is dit voor de goedkoopere woningen, waar deze voorwaarden ontbreken, niet het geval. Voor Amsterdam blijkt dit uit de resultaten van het onderzoek naar de huurdaling, dat daar met geregelde tusschenpoelen wordt ingesteld. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tusschen de woningen die vóór, en die welke na den oorlog gebouwd zijn. Van de eerste waren de huren tot 1930 gestegen, daarna voor de middenstandswoningen gedaald (van bijna 80 tot ruim 50 pCt. boven het peil van 1 Maart 1909), terwijl voor de arbeiderswoningen de stijging nog aanhield en pas in 1934 — op een peil van 80 pCt. boven 1909 — teekenen van kentering vertoonde. De huren der nieuwe middenstandswoningen zijn van den aanvang af gedaald — sinds 1925 met ongeveer 25 pCt. — terwijl van de nieuwe arbeiderswoningen pas na 1 Januari 1932 een daling intrad, tot dusver tot een bedrag van 5 pCt. ⁴⁾

Verlaging van de huren van arbeiderswoningen wordt, naar bekend is, o.m. krachtig bepleit in het belang van het concurrentievermogen der Nederlandsche industrie in het buitenland. Dit heeft, begin Januari de centrale organisaties van werkgevers en arbeiders tot elkaar gebracht in een commissie, ten einde bij den Minister van Sociale Zaken aan te dringen op vermindering van vaste lasten, aanbouw van goedkope woningen, met blijvende waarborgen tegen huurverlaging en onderzoek van de mogelijkheden om te komen tot vermindering van hypotheekrente.

De Nationale Woningraad richtte in het midden van Maart een adres aan de Regeering, waarin wordt betoogd, dat de exploitatie van nieuw te bouwen goedkope woningen moeilijkheden zal opleveren, indien de huren der bestaande vereenigings- en gemeentewoningen zich niet aanpassen bij de sterk gedaalde bouwkosten. Dit houdt den aanbouw tegen. Daarom wordt opnieuw aanbevolen, een deel der stichtingskosten der bestaande woningen af te schrijven; anders zal verlenging van den aflossingstermijn onvermijdelijk zijn. De Woningraad wenscht verder, dat het Rijk zijn volle aandeel zal bijdragen in de verliezen, welke geleden worden bij de exploitatie van vereenigings- en gemeentewoningen, niet slechts tot een van te voren vastgesteld maximum, zooals thans gebruikelijk is. Ook verzoekt de Woningraad financieele hulp om de

¹⁾ De te huur zijnde woningen op 15 October 1934. Rapport van den Gemeentelijken Woningdienst te Amsterdam.

²⁾ De Huurveranderingen van vooroorlogsche en nieuwe woningen, stand 1 Januari 1935. Rapport van den Gemeentelijken Woningdienst te Amsterdam.

huurverlaging mogelijk te maken van woningen ten aanzien waarvan geen rijksvoorschot loopende is en verleening van voorschotten tegen 4 pCt. aan gemeenten, die niet zelf goedkoop kunnen leenen.

De Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten richtte in Mei j.l. een schrijven aan den Minister van Sociale Zaken, waarin zij verschillende bezwaren naar voren bracht tegen den vorm, waarin de huurverlaging tot stand gebracht wordt. Ten eerste tegen het feit, dat de maatregelen beperkt blijven tot woningcomplexen, waarvoor thans nog over Rijksvoorschotten wordt beschikt, zoodat complexen, die door de gemeente geheel zelfstandig gefinancierd zijn, die onder garantie der gemeente tot stand kwamen, of ten aanzien waarvan de gemeente reeds enkele jaren geleden de voorschotten heeft afgelost, hier geheel buiten vallen. Dit wordt niet alleen gevoeld als een onbillijkheid jegens de gemeenten, die destijds in overeenstemming met de wenschen der Regeering hebben bijgedragen tot vermindering van de lasten van het Rijk, maar ook als een praktisch bezwaar in verband met de verschillen, die de huren van overigens geheel overeenkomstige woningen daardoor vertoonen. Een tweede bezwaar gold de verlenging van den aflossingsduur tot 75 jaar. Van vele woningen moet de levensduur op 50 jaar of zelfs minder gesteld worden, maar ook op zichzelf werd het in den regel niet verstandig geoordeeld, het tijdstip waarop de woningen vrij van schulden zouden zijn, te verschuiven; ook bestaan er in sommige gevallen contracten, gebaseerd op een snellere aflossing.

De houding der Regeering tegenover deze vraagstukken bleek uit de Memorie van Antwoord met betrekking tot Hoofdstuk X A van de Rijksbegroting (Februari). De Minister van Sociale Zaken gaf daarbij te kennen, de gedachte aan afschrijving van het kapitaalverlies op woningwet, woningen te overwegen. Ten aanzien van de huurwetgeving verklaarde hij opnieuw, aan wederinvoering niet te denken, daar deze alleen te motiveeren was geweest door den huurwoeker, gedreven in een tijd van woningnood. Hulpverleening aan gemeenten, die reeds haar voorschotten hadden afgelost was financieel onmogelijk; de Regeering concentreerde haar verminderde financieele kracht op den bouw van woningen met lage huren. Dien bouw achtte de Minister op beperkte schaal wenschelijk; niet overal bestond daaraan behoefte. Wenken, die zouden kunnen leiden tot verlaging van de kosten van bouwrijpen grond zou hij bereid zijn te overwegen; zelf dacht hij aan de mogelijkheid, dat in sommige gevallen grond in werkverschaffing bouwrijp zou worden gemaakt.

Met betrekking tot den woningwetbouw zijn sinds 1 Januari weer twee nieuwe circulaties van den Minister van Sociale Zaken te vermelden. Bij de eerste, van 2 Januari worden de verschillende voorschotten, aan dezelfde bouwcorporatie verleend, samengevoegd tot één grond- en één bouwvoorschot. Hierdoor kunnen de saldi van de voordeelige exploitaties eener bouwcorporatie, waarvoor geen bijdragen worden verleend, worden aangewend tot verlaging van de huren van andere complexen van dezelfde corporatie, waarvoor nog wel Rijksvoorschotten verstrekt worden. Van het samengevoegde voorschot wordt 4 pCt. rente gevorderd; de looptijd ervan wordt zoodanig bepaald, dat de annuïteit gelijk of nagenoeg gelijk is aan de som der annuïteiten der oorspronkelijke voorschotten, die zouden gelden na verlaging der rente en verlenging der aflossingstermijn. De andere circulaire, van 9 Mei, behelst de intrekking van het in December genomen besluit om den looptijd der annuïteiten op 75 jaar te stellen. Het bleek, dat vele gemeenten hiertegen overwegend bezwaar hadden. Om toch de noodige huurverlagingen te bereiken, is de Regeering bereid bijdragen te verhoogen of nieuwe bijdragen toe te kennen.

OVERZEESCHE GEWESTEN.

NEDERLANDSCH-INDIË. *)

Algemeene toestand.

In het afgelopen jaar zag zich de Regeering gedwongen verder te gaan op den weg van regeling van handel en productie. Geschiedt het Overheidsingrijpen ten aanzien van den invoer ten deele ten bate van binnenlandsche producenten (cement, bier, bontgeweven stoffen, rijst, kedelee), anderdeels kan

*) Ontleend aan een overzicht, welwillend samengesteld door het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Batavia en — wat het hoofdstuk „Arbeidstoestanden, Sociale Zorg” aangaat — door het Kantoor van Arbeid te Batavia. Meer uitvoerige gegevens treft men aan in het Economisch Weekblad voor Ned. Indië en in publicaties van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Batavia.

het verklaard worden uit de noodzaak om de belangen te beveiligen van de landen, welke afnemers van de Indische exportproducten zijn. Voor vele producten toch is de prijs niet meer beslissend voor den afzet en kan slechts door wederzijdsche tegemoetkoming bij den invoer de verkoop naar de bestemmingslanden verzekerd worden.

Tijdens de besprekingen in den Volksraad in de maand December 1934 betreffende het Regeeringsontwerp ter verlenging van de cambriesregeling deelde de Directeur van Economische Zaken mede, dat door de Moederlandsche Regeering in den loop van het jaar met verschillende landen (Duitschland, Frankrijk, Tsjecho-Slowakije, Denemarken, Italië, Spanje, Portugal) overeenkomsten waren aangegaan, die voor den afzet van de Indische producten zeer gunstig zijn. Ten deele geschiedde het een en ander met concessies aan de vreemde mogendheden ten aanzien van hare invoeren in Nederland. De met Duitschland, Chili en Turkije tot stand gekomen clearingverdragen beoogen een vlotter betalingsverkeer ook met Ned.-Indië te scheppen.

De te Batavia sinds Mei 1934 gehouden handelsconferentie met Japan, ten doel hebbende tot een aanvulling te geraken van het bestaande handelstractaat van 1912, werd in December j.l. tijdelijk opgeheven.

Naast tin, suiker en thee traden kina en rubber in 1934 in de rij van producten, die onder restrictie-regelingen vallen. Wat het laatste artikel betreft, kwam in de koersen der rubberaandeelen het succes van den maatregel ten aanzien van de positie der ondernemingen zeer duidelijk aan den dag. Ten gunste van den tabaksexport werd met ingang van het jaar 1935 het uitvoerrecht, geheven bij export van op Java en Madoera geteelde, niet voor de Inlandsche markt bereide tabak, tijdelijk opgeheven.

De uitvoerhoeveelheid nam wat aardoliën, rubber, koffie, tin, palmolie en peper betreft toe; aan suiker, thee, vezels, copra en maïs werd minder uitgevoerd dan in 1933. Gunstige prijzen accentueerden, wat rubber, tin en peper aangaat, het provenu van den toegenomen export, terwijl zij, wat thee betreft, den nadeeligen invloed van het afgenomen gewicht volkomen goedmaakten. De totale waarde ¹⁾ van den export is in het afgelopen jaar ten opzichte van 1933 met f 20,5 miljoen toegenomen.

Aangezien daarnaast de invoer ¹⁾ met f 26,5 miljoen daalde, is het uitvoeroverschot met f 47,- miljoen tot f 196,8 miljoen gestegen. De daling van den invoer werd voornamelijk door bewuste beperking van importen, in het bijzonder van rijst en kedelee, veroorzaakt en nog niet zoozeer als gevolg van den invloed van de overigens niet onbelangrijke vermeerdering van het aantal industrieele bedrijven; de industrialisatie van Ned.-Indië toch bevond zich, in het geheel der verhoudingen bezien, in 1934 nog in een beginstadium. Wel kan de groote importvermindering van waschzeep gezien worden als een natuurlijk gevolg van een voorziening in eigen behoeften, die voorheen niet bestond. Wellicht kan hetzelfde van den sigarettenimport worden gezegd. Naarmate de nieuw opgerichte fabrieken (van rubberbanden, badzeepen, rijwielen lampenbatterijen, verfstoffen enz.) voor Indië het vermogen om door binnenlandsche productie in eigen behoeften te voorzien, zullen hebben vergroot, zal de invloed hiervan op den invoer ongetwijfeld toenemen.

De inschrompeling van de werkgelegenheid in het vrije bedrijf, zoowel als in 's Lands dienst, bleef voortduren.

Viel voor de meeste landsdiensten de groote inkrimping reeds in 1933, voor enkele categorieën van landsdienaren (o.m. onderwijzers bij het Inlandsch onderwijs, waarvan rond 3000 in 1934 het werk moesten neerleggen) was het afgelopen jaar het jaar der groote afvloeiingen.

Een verlichting voor de landsuitgaven gaf naast de personeelsinkrimping de invoering van de „Herziene Bezoldigingsregeling voor Landsdienaren” en andere bezoldigingsregelingen met ingang van 1 April 1934; voorts de korting op de pensioenen van 17 pCt. en eveneens de conversies van leeningen. De vermoedelijke uitkomsten der zuivere gewone uitgaven zijn door de bezuinigingen ongeveer f 32 miljoen of 9 pCt. lager dan de raming. Doordat echter de ontvangsten zooveel ongunstiger zijn uitgevallen dan werd voorzien (f 35 miljoen of 12 pCt.), is het geraamd nadeelig verschil tusschen netto-landsmiddelen en netto-gewone uitgaven nog met f 3 miljoen gestegen tot rond f 83 miljoen, d. i. 24 pCt. van de uitgaven.

¹⁾ Excl. gemunt en ongemunt goud en zilver, postpakketten, passagiersgoederen en goederen voor scheepsgebruik.

VOORTBRENGING. VERBRUIK. VOORRADEN.

De dalende lijn in de uitvoeren van Java-suiker heeft zich in 1934 voortgezet; de uitvoer van het product (excl. residu) bedroeg 1089 miljoen kg tegen 1152 miljoen kg in 1933 en 1502 miljoen kg in 1932. De export naar Britsch-Indië, den voornaamsten afnemer, is iets toegenomen, eveneens die naar Hongkong; Japan (incl. Formosa), de derde groote afnemer, nam rond 21 pCt. minder af dan in 1933. In mindere mate dan den uitvoer zijn de verkoopen van de Nivas teruggelopen; deze bedroegen in totaal 1340 miljoen kg tegen 1602 miljoen kg in 1933. De productie vertoonde een verdere aanpassing; deze bedroeg in 1934 644 miljoen kg of 757 miljoen kg minder dan in het daar-aan voorafgaand jaar.

De verhouding van productie, verkoop en uitvoer van suiker was als volgt:

in 1933	100	114	82
in 1934	100	208	169

Een en ander leidde er toe, dat de voorraad naar raming is gedaald van 2,8 miljoen ton ultimo December 1933 tot 2,- miljoen ton op 31 December 1934. Voor zoover uit de gepubliceerde noteringen is op te maken vertoonden de uitvoerprijzen in den loop van het jaar een verdere daling. De binnenlandsehe prijzen bleven vrijwel constant.

Tengevolge van de restrictie stonden de uitvoeren van ondernemings- en van bevolkingsrubber in het 2e halfjaar 1934 resp. 7 pCt. en 42 pCt. lager dan in het 1e semester. De totale exporten in 1934 waren echter nog hooger dan die in het voorafgaand jaar.

	Export ondernemingsrubber in miljoenen kg.	Export bevolkingsrubber in mill. kg. (drogeequiv.).
1933. 1e halfjaar	82,5	39,0
2e "	98,0	75,6
1934. 1e "	100,8	118,1
2e "	98,5	67,9

De rubberprijzen zijn in het laatste kwartaal 1934 weliswaar gedaald, doch stonden nog hooger dan in 1933 of 1932. Het bijzondere uitvoerrecht op de bevolkingsrubber bedroeg van 16 Juli 1934 tot en met 15 Aug. 1934 f 10,— per 100 kg droge rubber, van 16 Aug. 1934 tot en met 15 Sept. 1934 f 16,— en van 16 Sept. 1934 tot en met 15 Dec. 1934 f 20,—, waarna het wederom tot f 16,— werd verlaagd. De uitvoer van ondernemingsrubber is 6930 ton beneden het voor deze rubber gesteld quotum gebleven, die van bevolkingsrubber ¹⁾ bedroeg 8570 ton meer dan het quotum, zoodat het Ned.-Indische totaalquotum een weinig werd overschreden.

Van thee is de vermindering van de uitgevoerde hoeveelheid in vergelijking tot 1933 (64,2 miljoen kg in 1934 en 71,9 miljoen kg in 1933) te verklaren uit de groote uitvoeren in de eerste maanden van 1933, toen de restrictie nog niet in werking trad. De prijzen van het product bleven zich in 1934 in voortdurend dalende lijn bewegen. De gemiddelde prijs in 1934 was echter nog 29 pCt. hooger dan die in 1933.

Hoewel nog beneden het peil van het goede koffiejaar 1932 (met een uitvoer van 115,7 miljoen kg) gebleven, is de toeneming van den koffieuitvoer — in het bijzonder die uit Java — in 1934 t.o.v. 1933 aanzienlijk; de totaalexport van het product nam met 10,9 miljoen kg of 15 pCt. toe (Java met 10,1 miljoen kg). De koffieprijzen bleven echter op het lage niveau, waarop zij sinds het 2e halfjaar 1933 terechtwamen.

Productie en uitvoer van aardoliën bereikten in 1934 een maximum. De plaats, die deze producten in het uitvoergewicht innemen, is daardoor van 42 pCt. in 1931 tot op rond 55 pCt. van het totaal gestegen.

Jaar.	Productie in miljoenen kg.	Uitvoergewicht in miljoenen kg.	Uitvoergewicht in pCt. van het totaal uit- voergewicht van Ned.-Indië.
1931.	4696,0	3442,1	42 pCt.
1932.	5092,9	3944,0	48 "
1933.	5527,0	4390,9	52 "
1934.	6041,5	4911,6	55 "

De tinproductie ondervond den gunstigen weerslag van de betere marktverhoudingen, waardoor de quota konden worden verhoogd. Het toe-

¹⁾ Inclusief de uit. Dec. 1934 onder Douane-toezicht gestelde rubber.

gestane quotum bedroeg in 1934 17 813 tons, waarbij nog 1 845 tons voor de vorming van den „buffervoorraad” komt; in totaal mocht dus 19 658 tons geproduceerd worden. De werkelijke productie bedroeg 19 965 tons of 307 tons meer dan de toegestane; deze hoeveelheid moet in 1935 worden ingeloopt. De productie in 1932 en 1933 bedroeg resp. 17 240 tons en 12 802 tons.

De productie van Inheemsche voedselproducten op Java en Madoera liet zich, wat het hoofdproduct padi (ongepelde rijst aan de aar) betreft, in 1934 minder gunstig aanzien. Geraamd wordt dat de opbrengst in 1934 (66,8 miljoen quintalen) 7 pCt. minder bedroeg dan die volgens de overeenkomstige raming in 1933 (72,2 miljoen quintalen). De maïsproductie bedroeg ongeveer 24 pCt. minder dan in 1933, doch dit cijfer wordt nadeelig beïnvloed door den vroegeren oogst in het eind van 1933. De opbrengsten van de andere belangrijke voedselproducten van de bevolking (cassave, bataten, andere knolgewassen, aardnoten en kedelee) wijken voor 1934 weinig af van die in het vorig jaar. Tegen het einde van 1934 werd, teneinde op eventualiteiten voorbereid te zijn, door het Gouvernement in Siam en Saigon rijst aangekocht. De afzet van deze rijst — op basis van de binnenlandsche prijzen — geschiedde geheel naar wensch.

De verbruikscijfers van zout en lucifers vertoonden een verderen achteruitgang, v.n.l. op Java. Die van benzine en petroleum namen toe; wat het eerste en ten deele ook wat petroleum betreft is dit vermoedelijk een gevolg van het vermeerderend autobusverkeer.

Jaar.	Benzine in 1000 l.	Petroleum in 1000 l.	Lucifers in 1000 gr. doosjes.	Zout (voor consumptie) in 1000 kg.
1933.	166 261	296 508	1 496	121 655
1934.	169 562	320 943	1 201	119 713

De kleinhandelswaarde van de strootjes, waarvoor banderollen werden aangekocht, verminderde van f 14,3 miljoen in 1933 tot f 13,8 miljoen in 1934, die van sigaretten van f 30,9 miljoen op f 24,8 miljoen, van sigaren van f 4,4 miljoen op f 3,9 miljoen en van gekorven tabak van f 5,2 miljoen op f 3,6 miljoen.

HANDEL EN VERKEER.

Onderstaand staatje geeft een overzicht van den in- en uitvoer (door particulieren en Gouvernement tezamen), exclusief gemunt en ongemunt goud en zilver, postpakketten, passagiersgoederen en goederen voor scheepsgebruik.

	Java en Madoera.				Buitengewesten.				Ned.-Indie.				Uitvoeroverschot in mil- lioenen guldens.
	Uitvoer		Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		Invoer		
	in 1000 t bruto.	in mil- lioenen guldens.	in 1000 t bruto.	in mil- lioenen guldens.	in 1000 t bruto.	in mil- lioenen guldens.	in 1000 t bruto.	in mil- lioenen guldens.	in 1000 t bruto.	in mil- lioenen guldens.	in 1000 t bruto.	in mil- lioenen guldens.	
1931	2 967	350	1 423	380	5 131	397	790	176	8 098	747	2 222	565	182
1932	3 017	252	1 067	253	5 554	289	658	116	8 571	541	1 725	369	173
1933	2 387	192	956	217	6 167	276	714	101	8 494	468	1 670	318	150
1934	2 347	197	888	195	6 650	292	750	97	8 997	488	1 588	292	197

De verdere daling van het gewicht van den Java-uitvoer werd, behalve door den verminderden suikerexport, v.n.l. veroorzaakt door den achteruitgang van de uitvoeren van maïs (met 47 miljoen kg of 59 pCt.), copra (met 11 miljoen kg of 74 pCt.), klapperolie (met 6 miljoen kg of 71 pCt.) en thee (met 8 miljoen kg of 14 pCt.); hiertegenover stond v.n.l. slechts een toeneming van den rubberexport met 13 miljoen kg (17 pCt.) en koffie met 10 miljoen kg (45 pCt.).

Aan de verdere toeneming van den export der Buitengewesten hebben medegewerkt, behalve de toegenomen uitvoeren van aardoliën en tin, de vermeerdering der uitvoeren van bevolkingsrubber (met 71 miljoen kg droog of 62 pCt.), van ondernemingsrubber (met 9 miljoen kg of 8 pCt.) en van peper (met 6 miljoen kg of 16 pCt.); een belangrijken achteruitgang vertoont de uitvoer uit de Buitengewesten van copra (met 60 miljoen kg of 13 pCt.), vezels (met 23 miljoen kg of 34 pCt.) en van maïs (met 19 miljoen kg of 62 pCt.).

De achteruitgang van het invoergewicht van Java werd veroorzaakt door de ter wille van binnenlandsche productie en prijsniveau beperkte invoeren uit het buitenland van rijst, kedelee, cement en bier, die tezamen met 121 miljoen kg zijn teruggeloopt. De invoerbeperking van dezelfde producten leidde

bij den invoer der Buitengewesten tot een daling van het gewicht van 51 miljoen kg, die echter geheel gecompenseerd werd door de toeneming van andere importen o.a. van meststoffen (met 16 miljoen kg of 102 pCt.), ijzer en ijzerlegeringen (met 9 miljoen kg of 16 pCt.) en machinerieën (met 4 miljoen kg of 46 pCt.).

Ook op Java vermeerderde de invoer van meststoffen (met 8 miljoen kg of 23 pCt.) en machinerieën (met 1 miljoen kg of 8 pCt.).

Wat de bestemming van de uitvoerproducten betreft valt zoowel in absoluuten als in relatieven zin een toeneming van de bestemming Europa te constateeren (1933: f 205 miljoen of 42 pCt. van den totalen uitvoer uit Ned.-Indië, in 1934: f 243 miljoen of 46 pCt.), voornamelijk voor Nederland. Een ander beeld geven de importcijfers. Het aandeel van Europa nam absoluut en procentueel af (f 114 miljoen of 36 pCt. van den totalen invoer in Ned.-Indië in 1933 en f 102 miljoen of 35 pCt. in 1934); ook het Aziatisch aandeel in den import nam af (f 175 miljoen of 55 pCt. in 1933 en f 159 miljoen of 54 pCt. in 1934), ten deele door de beperking van den rijstimport. Wat Japan (incl. Formosa) betreft, vertoonen de uitvoercijfers een teruggang van f 4 miljoen en de invoercijfers een achteruitgang van f 5 miljoen; nochtans is het Japaneesche percentage in den totalen invoer van 31 op 32 pCt. gestegen en bedraagt dit nog iets meer dan dat van Nederland, Duitschland, Engeland en Frankrijk tezamen; daarnaast daalde het Japaneesche aandeel in den uitvoer van 5 pCt. in 1933 tot 4 pCt. in 1934.

Ten aanzien van de invoerregelingen kan worden vermeld, dat naast de reeds in 1933 tot stand gekomen invoerregelingen van rijst, cement en bier in 1934 die van houtgeweven stoffen, kedelee en derivaten, cambries en oostspannen kwamen, terwijl in Januari 1935 ongebleekte stoffen, rijwielen en rijwielenonderdeelen, vensterglas en enkele groepen van glazen en geëmailleerd ijzeren huishoudelijke artikelen volgden.

Door de Kon. Paketvaart-Maatschappij werden in 1934 29 637 passagiers, d.i. 8,5 pCt. minder vervoerd dan in 1933; het interinsulair veevervoer door dezelfde maatschappij vermeerderde daarentegen met 11,5 pCt.; ook het ladingvervoer nam toe (met 15,5 pCt.), v.n.l. door de toeneming van de intergewestelijke beweging van rijst en cement als gevolg van de Regeeringspolitiek en van rubber (uitvoer naar Singapore).

De vervoersontvangsten der spoorwegen laten een verdere daling zien.

Ontvangsten der belangrijkste spoorwegen in 1000 guldens
uit reizigersvervoer. uit goederenvervoer.

Jaar.	Java en Madoera.	Buitengewesten.	Java en Madoera.	Buitengewesten.
1931. . . .	18 941	2 183	48 916	8 651
1932. . . .	14 694	1 744	40 128	6 542
1933. . . .	12 031	1 519	28 700	6 102
1934. . . .	10 301	1 422	24 659	5 956

PRIJZEN. KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD.

Niettegenstaande vanaf 10 Januari 1934 een nieuw tarief met 50 procenten gold, zag men een verdere daling der importprijzen over welhaast de geheele linie, waardoor de verhouding tusschen de indexcijfers der groothandelsprijzen van import- en exportartikelen in den loop van 1934 een weinig verbeterd is. De groep textielgoederen maakt vanwege de contingenteringen een uitzondering; nochtans is ook bij deze goederen na September 1934 een duidelijke tendenz tot daling merkbaar.

Bij de prijzen der exportproducten bleven die der onder restrictie vallende artikelen op een betrekkelijk hoog peil. Hoewel in het laatste kwartaal gedaald, stond de rubberprijs in December nog ongeveer 31 pCt. boven dien in December 1933 (5 maanden vóór de inwerkingtreding van de restrictie). De tinprijs is sinds Mei ongeveer stabiel gebleven en kon de vergrooting van het quotum dus blijkbaar goed doorstaan. De prijs in December 1934 stond 21 pCt. hooger dan dien in December 1930 (2 maanden vóór het begin van de restrictie). Thee liet het geheele jaar door een daling van den prijs zien, doch deze bedroeg in December 1934 nog 77 pCt. meer dan dien in December 1932 (3 maanden vóór de restrictie). Zeer sterk opgelopen is de prijs van peper in het laatste halfjaar. Deze, door de poolvorming te Londen teweeggebrachte, stijging is gebleken van tijdelijken aard te zijn geweest; in Februari 1935 stonden de prijzen alweer even hoog als in Juli 1934, den tijd van vóór de groote stijging. Door de prijsstijging van oliehoudende zaden in het laatste gedeelte van het jaar,

waarin een weerslag te zien is van de vergrootte buitenlandsche vraag, en van meelstoffen (maïs, cassave-producten) als gevolg van de groote behoefte van het binnenland aan deze producten voor consumptie, is het indexcijfer, ondanks de verdere daling van andere exportproducten (cacao, damar, kapok, huiden) in de laatste jaarhelft van 41 in Juli tot 46 in December opgelopen.

Jaar.	Groothandelsprijzen.		Kleinhandelsprijzen Batavia.	Kosten van voeding tani-gezin (Inhoensche bevolking op Java en Madoera).	
	Invoerartikelen.	Uitvoerartikelen.		Europeesch gezin.	Gewogen indexcijfer 1913 = 100.
	Ongewogen indexcijfer 1913 = 100.			Gewogen indexcijfer 1913 = 100.	
1931	112	66	134	116	102
1932	90	52	112	123	76
1933	78	44	99	105	62
1934	74	43	90	93	61
Dec. 1933	75	40	94	100	56
„ 1934	73	46	88	89	67

De kleinhandelsprijzen te Batavia zijn verder gedaald. Als gevolg daarvan zijn de voedingskosten van een Europeesch gezin te Batavia verminderd. Een ander verloop liet het indexcijfer der voedingskosten van een tani-gezin zien; dit cijfer, dat gebaseerd is op de gemiddelde pasarprijzen van geheel Java en Madoera, vertoont v.n.l. als gevolg van de gestegen rijstprijzen in December 1934 t.o.v. December 1933 een stijging van 11 punten.

FINANCIËWEZEN.

Geld- en credietwezen. De totale geldcirculatie daalde in 1934 met f 15 miljoen; voor f 7 miljoen werd deze daling veroorzaakt door de verminderde bankbiljettencirculatie. De circulatie van teekennunt verminderde met f 9 miljoen, doch die van pasmunt is met f 1 miljoen gestegen.

In het verloop der koersen van aandelen van Indische ondernemingen valt een verdere stijging der thee-, rubber- en handelsmaatschappijen op. Andere groepen geven verdere dalingen te zien. Het algemeen indexcijfer daalde van 29 in 1933 tot 28 in 1934 (1928 = 100).

Het aantal faillissementen is wederom afgenomen (in 1932: 1577, in 1933: 1249, in 1934: 967).

Openbare financiën. Dank zij belastingverhoogingen (verhoogde erisheffing op de inkomstenbelasting, vermeerdering opeenten vennootschapsbelasting, nieuwe tariefwet van af 10 Januari 1934 met 50 opeenten) en nieuwe heffingen (accijns op suiker, couponbelasting) zijn de ontvangsten aan Landsmiddelen t.o.v. 1933 slechts met f 1,6 miljoen gedaald. Zonder bedoelde verzorging van lasten, als gevolg waarvan een meerdere opbrengst ontstond van tezamen f 22 miljoen, zouden de ontvangsten nog meer zijn gedaald.

De vergelijking met de ramingen valt, wat 1934 betreft, over de geheele linie nadeelig uit voor de werkelijke ontvangsten.

Jaar.	Belastingen.	Ontvangsten in miljoenen guldons.			Totaal.
		Monopolies.	Producten.	Bedrijven.	
1931	253,6	60,8	45,5	105,7	515,5
1932	219,7	48,5	26,6	90,3	419,9
1933	199,3	40,7	39,2	75,8	386,7
1934	210,2	38,5	36,5	69,8	385,2
Raming 1934	244,-	43,-	36,7	77,8	424,7

In de bovenstaande bedragen is niet begrepen de opbrengst van het als restrictiemiddel met ingang van Juni 1934 geheven bijzonder uitvoerrecht op bevolkingsrubber. Deze bedroeg in de 7 laatste maanden van het jaar f 11,5 miljoen. Tegenover deze extra heffing op de bevolkingsrubber is een bedrag van f 2,- miljoen beschikbaar gesteld ter verlichting van lasten en f 1,7 miljoen voor openbare werken in de gebieden, waaruit rubber afkomstig is.

ARBEIDSTOESTANDEN. SOCIALE ZORG.

Werkloosheid. Arbeidsbemiddeling. Binnen- en buitenlandsche trek.

Jaar.	Gegevens der arbeidsbeurzen.		
	Aantal nieuw ingeschreven werkzoekenden.	Aantal aanvragen van werkgevers	Aantal plaatsingen.
1930	18 633	5 763	4 527
1931	27 061	6 404	5 134
1932	36 380	6 062	5 256
1933	41 455	6 898	6 186
1934	38 956	7 954	5 724
Januari 1934	3 249	694	533
„ 1935	3 648	754	457

Het aantal op ultimo van elke maand bij de arbeidsbeurzen ingeschrevenen, overigens slechts een gering deel van het totaal aantal werklozen, nam in 1934 — mede doordat nieuwe abiturienten van de schoolbanken kwamen — voortdurend toe.

Bij een rondschrijven van het Hoofd van het Kantoor van Arbeid is thans aan de arbeidsbeurzen te kennen gegeven, dat bij voorkomende vacatures in de eerste plaats Nederlandsche onderdanen voor plaatsing in aanmerking moeten worden gebracht en geen buitenlanders; voorts dat niet in Indië gevestigde personen niet meer bij de arbeidsbeurzen ingeschreven dienen te worden.

De netto terugvloeiing van koelies uit het buitenland en de Buitengewesten naar Java bedroeg in het afgelopen jaar 6842; hierdoor is het netto aantal sinds Januari 1930 teruggekomen koelies gestegen tot 143 000.

De steunorganisaties voor (v.n.l. intellectuele) werklozen legden in 1934 een groote activiteit aan den dag. Hoewel de aan steun bestede bedragen niet te vergelijken zijn met die welke in Europeesche landen aan werklozen worden uitgegeven, zijn deze betrekkelijk hoog geweest. Door de steuncomité's op Java, het Leger des Heils, de A.M.V.J., de Kath. Stichting voor crisiswerklozen, de Nivas en de I.M.I.W. werden aan opnamekosten in de tehuizen, aan cursussen, werkverschaffing en geldelijke uitkeeringen in 1934 ruim f 2 miljoen uitgegeven.

Voor de kolonisatiebeweging van Europeanen oefende de werkloosheid een groote stimulans. Het aantal Inheemsche landbouwers, dat in 1934 van Java naar Sumatra emigreerde, bedroeg 2751 (incl. vrouwen en kinderen).

Arbeidsvoorwaarden.

Ook in de eerste maanden van het nieuwe jaar 1935 bleef de verslechtering der arbeidsvoorwaarden in het algemeen aanhouden. Stopzetting van bedrijven, gepaard gaande met ontslagen, op wachtgeldstelling en verslechtering van bestaande arbeidcontracten, duurt nog steeds voort.

De Ned.-Indische Spoorweg Mij. is in navolging van het Gouvernement bezig met een herziening der salaris- en loonschalen.

Een nieuw salarisschema werd ingevoerd voor het stafpersoneel van de Factorij.

De K.P.M. besloot met ingang van 1 April a.s. een nieuwe gage- en salarisregeling voor het varend- en walpersoneel in te voeren. Hoewel de korting van 15 pCt. tot 20 pCt. opgevoerd zal worden, is, daar de K.P.M. de verschuldigde loonbelasting ad 4 pCt. niet op het personeel zal verhalen, de werkelijke inkomstenvermindering voor het personeel slechts zeer gering.

Valt in de bergcultures verbetering te constateeren, in de suiker is het beeld nog somber, doordat op vele fabrieken in 1935 geen aanplant in den grond gebracht zal worden. Bij sommige suikerondernemingen is besloten niet tot ontslag, doch om gedurende de tijdelijke onderbreking van het bedrijf tot op wachtgeld stelling van de employés over te gaan.

Een salarisverlaging had plaats voor administrateurs en assistenten, werkzaam bij het Nederlandsch-Indisch Landbouwsyndicaat. Ook de H.V.A. heeft voor haar ondernemingen in Deli de salarisschaal voor het personeel met ingang van Mei 1935 verlaagd; de verlofssalarissen werden echter verhoogd.

Organisatie van werkgevers en van werknemers.

Het Verbond van Overheidspersoneel en de Federatie van Particuliere Werknemers kwamen in October 1934 tot een basis van samenwerking.

In de laatste maanden leidde de ontevreden geest, welke onder het personeel van den Telefoon dienst jegens de leiding van den Bond van Hooger- en Middelbaar Personeel bij den P.T.T. dienst (den Postbond) heerschte, tot uitbreiding van alle telefoon-ambtenaren te Bandoeng. Het plan bestaat een aparte vakvereniging te stichten.

Arbeidersbescherming.

Door de Regeering zijn wederom voor een jaar verlengd de medio Februari 1935 geëxpireerde crisisordonnanties betreffende de verlenging van den opzeggingsstermijn en de verplichte terugzending van ontslagen werknemers, die buiten Ned.-Indië zijn aangenomen.

De Regeering zegde voorts in den Volksraad toe het ontwerp voor een algemeene Plantersregeling binnenkort om advies te zullen zenden aan de betrokken werkgevers- en werknemersorganisaties.

SURINAME. 1)

Algemeene toestand.

Alle takken van bedrijf maakten in 1934 zware tijden door. De voornaamste exportproducten leden nog steeds onder den druk der lage prijzen op de wereldmarkt (koffie, suiker, balata, rijst). Producten van den z.g. klein-landbouw werden op de binnenlandsche markt tegen lage prijzen verhandeld wegens voortdurend gebrek aan loonende exportmogelijkheden. Voor het goudbedrijf bestond in 1934 groote belangstelling. Als gevolg van de moeilijke omstandigheden beantwoordden de resultaten van handel en scheepvaart niet aan de verwachting.

De opbrengst der voornaamste middelen bleef beneden de raming, terwijl de uitgaven daarentegen niet evenredig minder zijn geweest.

VOORTBRENGING. VERBRUIK. VOORRADEN.

Was de koffieproductie in 1934 zeer overvloedig, de resultaten dezer cultuur waren bedroevend. De grootere helft van den export ligt in Nederland en elders onverkoopbaar in de pakhuizen opgeslagen. Om zich staande te houden zagen de ondernemingen zich verplicht tegen zeer lage prijzen enkele partijen op de plaatselijke beurs te verhandelen. Zonder den voortgezette koffiesteun zouden dan ook meerdere plantages wellicht tot liquidatie genoodzaakt zijn geweest.

Waar de Nederlandsch-Indische suiker reeds zoo bezwaarlijk het hoofd boven water blijkt te kunnen houden, had de Surinaamsche suiker onder de voor haar zooveel ongunstiger voorwaarden van verschepping en afzet op de buitenlandsche markt uiteraard dubbel te lijden. Het invoerrecht op ruwe suiker werd in 1934 op hetzelfde bedrag als voor geraffineerde gesteld ten einde daardoor de inlandsche suiker te beschermen tegen concurrentie van suiker o.a. afkomstig van Demerara.

De rijstverbouwers zagen de — als gevolg van abnormale seizoenen — mindere productie der aanplantingen ruim goedge maakt door de betere binnenlandsche marktprijzen. Doordat deze, speciaal in de tweede helft van het jaar, hooger waren dan de buitenlandsche, werd echter de uitvoer bemoeilijkt.

Wat het mijnbedrijf betreft, handhaafde de bauxietproductie zich op het niveau van 1933, n.l. ruim 100 000 ton. De goudproductie bedroeg in 1934 369 742 g tegen 385 412 g in 1933.

Ter bestrijding van de werkloosheid is men in 1933 begonnen om met Landssteun werkloozen in de gelegenheid te stellen het boschproduct balata te gaan inzamelen tegen een redelijken prijs. Als grootbedrijf is dit bedrijf niet meer rendabel vanwege de weinige vraag naar en de lage prijzen van dit Surinaamsche product op de wereldmarkt. De productie bedroeg in 1934 263 428 kg tegen 110 793 kg in 1933.

In het houtbedrijf was de gang van zaken onbevredigend.

HANDEL EN VERKEER.

De uitvoer bedroeg in:

	1934.		1933.	
	Hoeveelheid.	Waarde in guldens.	Hoeveelheid.	Waarde in guldens.
Koffie, 1 000 kg	3 382	985 010	2 659	828 115
Suiker, 1 000 kg	10 042	602 567	13 423	503 380
Rijst, gepelde, 1 000 kg.	1 972	85 431	1 576	94 182
„ „ ongepelde, 1 000 kg.	42	1 725	60	2 486
Balata, 1 000 kg	171	178 701	130	130 660
Bauxiet, t v. 1 000 kg	101 007	1 262 588	106 377	1 329 715
Goud, kg	376	525 777	397	555 827

De totale waarde van den uitvoer van goederen bedroeg in 1934 f 3,8 miljoen tegen 3,6 miljoen in 1933. Men houde hierbij echter in het oog, dat van den export nog groote partijen goederen onverkocht in het buitenland liggen. De meerdere uitvoerwaarde in 1934 kwam grootendeels voor rekening van koffie, suiker, balata, welke producten in het buitenland geen of een heel slechte markt vinden.

De totale waarde van den invoer van goederen bedroeg in 1934 f 4,8 miljoen tegen f 4,9 miljoen in 1933. De invoer van goedkope Japanse goederen is sterk toegenomen.

1) Ontleend aan: De economische toestand van Suriname 1934. Verslag uitgebracht door de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Paramaribo 1 Maart 1935, en aan het Verslag 1934 van de Surinaamsche Bank N. V.

Loon- en salariskortingen, verkorte werktijden deden het inkomen der werknemers en daardoor de koopkracht sterk verminderen, hetgeen o.a. tot uiting kwam in den achteruitgang van den invoer van genotmiddelen. In werking trad een nieuwe Tariefverordening, waarbij alle goederen naar de waarde belast, voortaan naar den c. i. f.-prijs Suriname moeten worden aangegeven. De hiervan te verwachten prijsstijging op de locale markt heeft niet plaats gehad, zoodat deze nieuwe druk voornamelijk door den handel wordt gedragen.

FINANCIËWEZEN.

De opbrengst (in duizendtallen guldens) der voornaamste middelen bedroeg in:

	1934.	1933.
Inkomstenbelasting	298	286
Invoerrechten	1331	1327
Zegelrechten	70	66
Accijns op binnenl. gedistilleerd	63	78
Vergunningen en andere rechten v. bauxiet	48	48
Vergunnings- en concessorechten voor andere delstoffen dan bauxiet	23	13

De totale opbrengst der middelen was in 1934 f 3,68 miljoen (raming rond f 4 miljoen) tegen f 3,54 miljoen in 1933.

ARBEIDSTOESTANDEN.

In 1934 vond geen aan- of terugvoer van immigranten of vrije kolonisten plaats.

De koffieplantages hadden bij het rijpen van den — overvloedigen — oogst sterk te kampen met gebrek aan plukkers; voor werklozen uit de stad waren de verdiensten wegens onvertrouwdheid met het werk te gering. In de andere bedrijven vonden werkzoekenden geen gelegenheid tot emplooi, uitgezonderd in de goud- en balatabedrijven, welke echter speciaal met het bedrijf bekende werkkrachten verlangden.

Door het uitvoeren van werken (ten laste van de erisisuitgaven) heeft de Regeering zooveel mogelijk den nood trachten te lenigen.

CURAÇAO. ³⁾

HANDEL EN VERKEER.

De totale waarde van den invoer van het eiland Curaçao bedroeg in 1934 f 37,2 miljoen tegen f 36,9 miljoen in het voorafgaande jaar. Het totale gewicht van den doorvoer was in beide jaren voor dit eiland resp. 131 533 000 kg en 119 815 000 kg.

Wat de uitvoerwaarde betreft, deze bedroeg speciaal aan olieproducten in 1934 en 1933 resp. f 83,9 miljoen en f 85,7 miljoen, aan alle goederen tezamen resp. f 85,0 miljoen en f 86,9 miljoen, alles met betrekking tot het eiland Curaçao. Voor het eiland Aruba was de uitvoerwaarde aan olieproducten in de genoemde jaren resp. f 76,1 miljoen en f 106,3 miljoen, en de totale uitvoerwaarde resp. f 76,3 miljoen en f 106,5 miljoen.

Het aantal in de haven van Willemstad binnengeloopen stoomschepen, n.l. 4 877 (totale netto-inhoud 28 862 237 m³) in 1934 tegen 4 824 (28 680 985 m³) in 1933, alsmede het aantal zeilschepen, t.w. 1 336 (108 207 m³) in 1934 tegen 1 232 (97 698 m³) in 1933, toonen een vooruitgang aan in het scheepvaartverkeer.

FINANCIËWEZEN.

De opbrengst van 's Lands middelen bedroeg van alle eilanden tezamen als hieronder aangegeven:

	1934.	1933.
Belastingen	f 5 824 646	f 4 329 243
Inkomsten van onderscheiden aard	„ 2 599 084	„ 2 465 930
Totaal	f 8 423 730	f 6 795 173

ARBEIDSTOESTANDEN.

Bezuinigingsmaatregelen bij industrie, handel en scheepvaart hadden in 1934 in vele gevallen ontslag en loonsverlaging ten gevolge. In het laatste kwartaal was er op het eiland Curaçao een kleine verbetering te bespeuren. Het loonpeil bleef echter gedrukt.

³⁾ De hieronder volgende gegevens zijn ontleend aan door de Administratie van Financiën in Curaçao welwillend samengestelde overzichten.

BUITENLAND.

VOORTBRENGING, VERBRUIK, VOORRADEN.

Bedrijfsstoestand en arbeidsmarkt. Bij gering blijvend ruilverkeer tusschen de landen en aanhoudende valutamoeilijkheden uiteenlopende ontwikkeling van het bedrijfsleven in de afzonderlijke landen. Nadere bijzonderheden omtrent den toestand in Duitschland, Frankrijk, Groot-Britannië en de Vereenigde Staten.

Ook in deze verslagperiode bleef het ruilverkeer tusschen de landen van geringen omvang. De valutamoeilijkheden waren eer toe- dan afgenomen, terwijl binnen de grenzen van elk land afzonderlijk de bedrijfsstoestand zich als tevoren op zeer verschillende wijze ontwikkelde.

In zijn kwartaaloverzicht omtrent den stand der werkloosheid in de voornaamste landen constateerde het Internationaal Arbeidsbureau, dat in het eerste kwartaal van 1935 de werkloosheid in de meeste landen terugliep en kleiner was dan in het overeenkomstig tijdvak van 1934. De daling t. o. v. het vorige jaar was echter veelal geringer dan uit het voorafgaand kwartaaloverzicht was gebleken (uitzonderingen hierop vormden Chili, Italië, Noorwegen en Roemenië, waar de toestand thans meer verbeterd scheen dan in den herfst van 1934).

Naast de grootere groep van landen met voor 1935 gunstiger werkloosheidscijfers dan voor 1934, stonden eenige andere, t. w. België, Frankrijk, Nederland, Polen, Spanje en de Vrijstaat Ierland, waar de werkloosheid, in vergelijking met het voorgaande jaar, in omvang was toegenomen. Tot deze groep moeten ook Bulgarije en Joego-Slavië worden gerekend, al was hier het verschil ook uiterst gering.

Uit de eveneens door het Internationaal Arbeidsbureau verzamelde gegevens omtrent de werkgelegenheid kan worden afgeleid, dat deze in de meeste landen was toegenomen, doch dat België, Frankrijk, Nederland en Zwitserland nog achteruitgang hadden te boeken.

Blijkens de gegevens, welke het Duitse Institut für Konjunkturforschung verzamelt, was de industriele productie der wereld, na de inzinking in het najaar van 1934, weer toegenomen. In totaal was de omvang der productie grooter dan in 1928. Doordat echter het prijspeil zich lang niet in dezelfde mate heeft hersteld, was de waarde van de nijverheidsproductie altijd nog veel geringer dan vóór de crisis. Van groote beteekenis is bovendien, dat enerzijds de capaciteit van het productie-apparaat, waarover de menschheid beschikt, zich tusschen 1928 en 1934 in verschillende landen nog heeft uitgebreid, o. m. in de Scandinavische landen, in Rusland en in Japan, terwijl in een aantal andere (met name België, Canada, Polen, Tsjecho-Slowakije en de Vereenigde Staten) nog steeds meer dan $\frac{2}{5}$ der beschikbare bedrijfsinstallatie buiten gebruik is gesteld. Verder benut de nijverheid in Duitschland thans 73 pCt. en die in Groot-Britannië 88 pCt. van haar productiecapaciteit. Door deze ongelijkmatige ontwikkeling onderging uitteraard het aandeel, dat de verschillende landen in de wereldproductie bijdragen, verandering. Zoo liep dat der Vereenigde Staten terug van 45 pCt. in 1928 tot 33 pCt. in 1934 en dat van Europa in hetzelfde tijdverloop van 42 tot 39 pCt. (w. o. dat van Frankrijk van 7,0 tot 5,7 pCt.) terwijl daarentegen het aandeel van Japan steeg van 2,4 tot 3,7 pCt.

Thans volgen nog enkele nadere mededeelingen omtrent de ontwikkeling van den bedrijfsstoestand in Duitschland, Frankrijk, Groot-Britannië en de Vereenigde Staten.

De ontwikkeling van het bedrijfsleven in Duitschland heeft sinds den herfst van 1934 een kalmer verloop gekregen. De productie der nijverheid steeg niet noemenswaard meer; de werkgelegenheid vertoonde een wat diepere winterinzinking en een langzamer herstel dan het vorige jaar, doch bleef zich op een hooger niveau bewegen. Eind Maart jl. waren bij de arbeidsbeurzen 2,4 miljoen werkloozen ingeschreven (w. o. ruim 50 000 uit het Saargebied), tegen bijna 2,8 miljoen (zonder het Saargebied) in 1934.

Verscheidene factoren van bijzonderen aard hebben den loop van de werkloosheid beïnvloed. Het vorige jaar waren van Overheidswege buitengewone maatregelen getroffen, om juist in de wintermaanden een groot aantal arbeiders aan het werk te kunnen houden; in den afgelopen winter zijn dergelijke middelen geheel achterwege gebleven. Voorts dwong de schaarschte aan uit het buitenland afkomstige grondstoffen verschillende bedrijfstakken althans geen verdere uitbreiding aan hun productie te geven, terwijl de aan-

vulling van uitgeputte voorraden en de bevrediging van de, na inkrimping in de voorafgaande jaren, uitgezette behoefte der consumenten, het vorige jaar nog in vollen gang, in 1935 een normaleren omvang had bereikt. Ten slotte is dit jaar een buitengewoon groot aantal jongeren van school gekomen (950 000).

Zooals gewoonlijk steeg tegen het voorjaar de werkgelegenheid het meest in de echte seizoenbedrijven: bouwvakken, fabricage van bouwmaterialen en landbouw; daarnaast vooral in de automobiel- en de rijwielindustrie. Het aantal werklooze bouwvakarbeiders bedroeg echter eind Maart jl. nog ruim 200 000 of 87½ pCt. meer dan een jaar vroeger. Aan de sterk toegenomen vraag naar werkkrachten voor den landbouw kon, wat de mannelijke arbeiders betreft, tot dusver nog worden voldaan, doch het tekort aan voor het boerenbedrijf geschikte vrouwelijke krachten wordt steeds nijpender. Verschillende maatregelen zijn in den laatsten tijd van Regeeringswege getroffen om den stroom van arbeiders uit de steden naar het platteland te verbreed en om aan het groeiend tekort aan sommige groepen van vakarbeiders het hoofd te bieden.¹⁾ Overigens bleef — zij het ook in mindere mate — de bedrijvigheid nog geregeld toenemen in de minder van het seizoen afhankelijke investeeringsbedrijven (ijzer- en staalnijverheid, machine-industrie enz.). Voor de fabricage van verbruiksgoederen bleef — afgezien van de gewone seizoenbeweging — de langzame achteruitgang nog aanhouden, zij het ook in trager tempo. Hier deed zich — met name in de textiel- en de schoenindustrie — de schaarschte aan grondstoffen scherp gevoelen.

De handelsbeweging met het buitenland houdt nog steeds nauw verband met den stand der clearing. De omvang van den export bedraagt nog niet de helft van dien vóór den oorlog en ± ⅓ van den uitvoer in 1929. In den aanvang van 1935 verminderden vooral de leveranties aan Rusland. Het peil van de prijzen in den groothandel onderging in dit kwartaal geen wijziging van beteekenis; het lag 4 pCt. hooger dan een jaar tevoren. De kosten van het levensonderhoud waren met 1½ pCt. toegenomen.²⁾

De tegen het eind van 1934 in Frankrijk ingetreden daling der nijverheidsproductie, kwam in het begin van het nieuwe jaar tot staan.

Het aantal bij de arbeidsbeurzen ingeschreven werkloozen steeg in Januari voor het eerst tot boven ½ miljoen, bereikte eind Februari met ruim 543 000 zijn maximum, om daarna weer te dalen, en in April op den stand van begin Januari terug te komen. De werkloozencijfers voor dit jaar lagen ongeveer 30 pCt. boven die van 1934.

Uit de statistiek omtrent de werkgelegenheid in ondernemingen met 100 en meer arbeiders blijkt, dat in den aanvang van Februari jl. door 50 pCt. van dezen 48 of meer uren per week werd gewerkt, welk percentage begin Maart tot 51 en begin April tot 53 was gestegen; een jaar tevoren bedroeg het echter nog 59.

De handel met het buitenland was verder in waarde teruggelopen. Zoo kwam in het eerste kwartaal van 1935 voor 1 697 miljoen frs. minder aan goederen over de Fransche grenzen dan in hetzelfde tijdvak van 1934, t. w. 1 242 miljoen frs. minder aan import en 455 miljoen frs. minder aan export. Dit laatste cijfer krijgt bijzondere beteekenis als men in aanmerking neemt dat de hoeveelheid uitgevoerde goederen was toegenomen en wel met 600 000 ton of 10 pCt. Dat desondanks de waarde met ongeveer 10 pCt. verminderde, wijst op den invloed der prijsverlaging, welke de Fransche exporteurs bij levering naar het buitenland hebben toegepast. Zoowel in den groot- als in den kleinhandel daalden de prijzen.³⁾

Het eerste kwartaal van 1935 was voor het bedrijfsleven in Groot-Brittannië en Noord-Ierland over het geheel slechts weinig gunstiger dan het overeenkomstig tijdvak van 1934. De stagnatie, welke omstreeks het midden van het vorige jaar was ingetreden, maakte tegen het eind van de verslagperiode, toen de voorjaarsinvloeden zich deden gevoelen, echter weer langzaam plaats voor een nieuwe geleidelijke verbetering, welke ongeveer parallel loopt aan de ontwikkeling in het vorige jaar, doch op een 10 à 12 pCt. hooger niveau. Toch bleven nog verscheidene minder gunstige factoren aan te wijzen. De invoer was in het 1e kwartaal 5,5 miljoen £ kleiner, de uitvoer ruim 10 mil-

1) Zie hiervoor nader in deze Kroniek onder het hoofd „Werkloosheid enz.”.

2) Vierteljahrsheft 1 en Wochenberichte nos. 16 en 17 van het Institut für Konjunkturforschung, Wirtschaft und Statistik no. 9, 1935.

3) London and Cambridge Economic Service, Supplement to Monthly Bulletin, Vol. XIII no. IV van 7 Mei 1935.

lioen £ grooter dan een jaar tevoren. Vooral werd minder aan grondstoffen en met name aan katoen ingevoerd; de import van metalen was echter toegenomen.

Tot de stijging van den uitvoer had eveneens in hoofdzaak de groep der metaalfabrikaten bijgedragen. Bij nadere vergelijking met 1934 blijkt de handelsbeweging echter niet alleen in omvang, doch tevens van richting te zijn veranderd. De invoer was vooral teruggelopen van goederen uit buiten-Europeesche landen, die geen deel uitmaken van het Britsche Rijk (het meest uit Argentinië, Egypte en de Ver. Staten), terwijl de export de sterkste toeneming doet zien in de richting van de Dominions en naar Duitschland. De stijging van den uitvoer naar laatstgenoemd land bedroeg zelfs 50 pCt. Overigens bleef de onafgebroken slapte in het ruilverkeer tussehen de landen haar ongunstige invloed uitoefenen niet alleen op handel en scheepvaart, doch ook op de groote exportindustrieën (in het bijzonder de katoennijverheid en den kolonmijnbouw), benevens op den scheepsbouw van Groot-Britannië. Er zijn dan ook nog steeds meer dan 2 miljoen werkloozen.

Met het voorjaar is in Maart jl. een opmerkelijke opleving in het bouwbedrijf en de daaraan verwante industrieën ingetreden. De ijzer- en staalindustrie produceerde meer dan het vorige jaar, wat mede wordt toegeschreven aan de gunstige gevolgen van de toetreding tot het Europeesche staalkartel.

De tonnage van in de havens van het Vereenigd Koninkrijk opgelegde schepen verminderde in het eerste kwartaal van 1935 met niet minder dan 19,7 pCt. en sinds April 1934 met 34,6 pCt. De oorzaak van deze daling lag wederom vrijwel uitsluitend in verkoop voor afbraak of naar het buitenland. De totale omvang der handelsvloot verminderde met 180 000 bruto ton.

Het peil der prijzen veranderde weinig, doch lag over het algemeen iets beneden den stand van het vorige jaar. In den kleinhandel werd dit jaar wat (2½ pCt.) meer omgezet dan in 1934, terwijl het personeel met 1,6 pCt. was toegenomen.

De 592 maatschappijen, die in deze verslagperiode haar bedrijfsuitkomsten publiceerden, hadden tezamen over het laatste boekjaar 8,6 miljoen £ of 14,6 pCt. meer winst gemaakt dan over het vorige. De grootste verbeteringen boekten de rubberondernemingen en de maatschappijen voor electriche installaties. ¹⁾

In de Vereenigde Staten van Amerika daalde de productie der nijverheid langzaam (door inkrimping in de katoen-, de staal- en de kolonindustrie vooral), doch was, over het geheele kwartaal beschouwd, toch 10 pCt. grooter dan in hetzelfde tijdvak van 1934. Volgens de door het Bureau voor Arbeidsstatistiek verzamelde gegevens waren in de fabrieksnijverheid 4,5 pCt. personen meer werkzaam dan een jaar vroeger, terwijl hun een 14 pCt. hooger bedrag aan loon werd betaald. Het aantal werkloozen werd echter nog altijd op meer dan 10 miljoen geschat.

Ondanks de van Regeeringswege aan den woningbouw verleenden steun hield de slapte in het bouwbedrijf aan. De productie van automobielen bleef stijgen; in de eerste 4 maanden van 1935 werden in totaal circa 1½ miljoen eenheden door deze industrie aangemaakt, wat meer is dan in het geheele jaar 1932. Ook was de uitvoer van automobielen toegenomen, evenals de export van machines. Daarentegen werd minder aan landbouwproducten en vooral minder katoen uitgevoerd. De handel met Europa was, in vergelijking met het 1e kwartaal van 1934, teruggelopen. Het prijspeil in den groothandel steeg door hogere noteeringen voor landbouwproducten en levensmiddelen. De boeren maakten hogere prijzen, doch verkochten minder, waardoor hun inkomsten gelijk bleven. De omzetten in den kleinhandel namen tegen het eind van het kwartaal weer toe. De kosten van het levensonderhoud waren in Maart 1935 5 pCt. hooger dan een jaar tevoren; de woninghuren waren gestegen, terwijl de prijzen van levensmiddelen, kleding en brandstof waren gedaald. Het aantal faillissementen was in het eerste kwartaal van 1935 29,6 pCt. kleiner dan in het overeenkomstig tijdvak van 1934. ²⁾

De onzekerheid omtrent de richting, welke de Overheidsbemoeiing met het bedrijfsleven zal inslaan, bleef nog steeds een bron van onrust vormen. ³⁾

¹⁾ Monthly Bulletin of London and Cambridge Economic Service van 23 April, Board of Trade Journal van 2 Mei, The Economist van 13 April en 25 Mei en The Statist van 27 April 1935.

²⁾ Survey of Current Business van Mei 1935, Dun & Bradstreet van April 1935.

³⁾ The Economist van 9 Maart 1935.

Voortbrenging en verbruik. Vooruitgang der industrieële productie tegenover een jaar geleden in de Vereenigde Staten en Duitschland en in geringe mate ook in Groot-Britannië, nog achterstand in Frankrijk. Productie van steenkolen, ijzer en staal in de 3 voornaamste voortbrengingslanden hooger dan gemiddeld in 1934. Wereld-petroleumproductie in 1934 en begin 1935. Eenige verbetering in den scheepsbouw. Landbouwogsten in 1934. De Europeesche suikerbietenogst 1934/1935. De katoenogst der Vereenigde Staten in 1934/1935.

In het eerste kwartaal van 1935 heeft de industrieële voortbrenging in de voornaamste productielanden zich als volgt ontwikkeld. In Duitschland zette, na eenige aarzeling in de laatste twee kwartalen van 1934, de stijging zich opnieuw — zij het in beperkte mate — voort. Het voor seizoenbeweging gecorrigeerde indexcijfer der industrieële productie stond 1 pCt. boven dat van het vierde kwartaal van 1934 en 6 pCt. hooger dan een jaar tevoren. In hoofdzaak had alleen de voortbrenging der productiemiddelen in dezen vooruitgang deel; die der verbruiksgoederen liep nog verder terug (tot 8 pCt. beneden het vierde kwartaal van 1934) en bleef 11 pCt. bij den stand van een jaar te voren achter.

Het indexcijfer der industrieële productie in Groot-Britannië vertoonde, in tegenstelling met de in de laatste jaren gewoonlijk in dit seizoen intredende opleving, eenige daling (1 pCt.) tegenover het vierde kwartaal van 1934 en kwam slechts iets boven het peil van het eerste kwartaal van 1934 uit. De in 1932 ingetreden stijging is blijkbaar sinds enkele kwartalen in een stationnair toestand overgegaan. De eenige stijging van betekenis gold ditmaal de fabricage van metalen.

De industrieële productie in Frankrijk bleef vrijwel op het lage peil, dat in het laatste kwartaal van 1934 na aanhoudende daling was bereikt. Tegenover een jaar geleden betekende dit een achterstand van 11 pCt.

Voor de Vereenigde Staten bracht het afgelopen kwartaal een krachtiger voortzetting van de tegen het eind van 1934 opnieuw begonnen stijging. Het voor seizoeninvloeden verbeterd indexcijfer stond 14 pCt. hooger dan een jaar tevoren en kwam slechts enkele punten onder het laatste hoogtepunt (in het derde kwartaal van 1933). In den loop van het kwartaal was echter eenige vermindering (1 punt van maand tot maand) merkbaar. Verbetering trad vooral in voor de ijzer- en staalfabricage, de automobiellindustrie en aanverwante bedrijfstakken.

Wat de afzonderlijke takken van voortbrenging betreft, is het volgende mede te deelen.

De productie van steenkolen heeft in de meeste der hieronder vermelde landen in de kwartalen van 1934 vrij sterke schommelingen vertoond. Vergeleken met de gemiddeld in 1934 verkregen opbrengsten bleek de productie der drie voornaamste voortbrengingslanden in het eerste kwartaal van 1935 te zijn toegenomen en wel: in Duitschland met 6 pCt., Groot-Britannië met 5 pCt. en de Vereenigde Staten met 18 pCt.

Steenkolen (productie in miljoenen metrieke tonnen).¹⁾

Maandgem.	1e kw.	Duitschland. ²⁾		Frankrijk.		Gr.-Britannië.		België.		Saargebied.		Polen.		Ver. Staten.	
		1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935
		10,3	11,0	4,2	3,9	20,2	19,7	2,2	2,2	0,9	0,9*	2,4	2,4	36,9	37,2
"	2e "	9,7		3,9		17,8		2,2		0,9		2,1		28,3	
"	3e "	10,4		3,8		17,3		2,1		0,9		2,4		27,6	
"	4e "	11,3		4,0		19,6		2,2		1,0		2,9*		32,7	

¹⁾ Bulletin Société des Nations.

²⁾ Excl. productie van het Saargebied.

* Gemiddelde van 2 maanden.

Aangaande de productie van petroleum zijn voor 1934 o.a. de volgende cijfers bekend. ¹⁾

	Productie × miljoen barrels.	
	1933	1934
Wereld	1417,3	1498,2
W.o. Vereenigde Staten	893,9	909,3
Rusland	140,9	168,7
Venezuela	120,9	142,1

Aan de stijging der wereldproductie met 6 pCt. tegenover 1933 hadden, zooals uit de cijfers blijkt, de Vereenigde Staten ditmaal vrijwel geen deel. De voortbrenging in Rusland en Venezuela steeg met resp. 13 en 18 pCt.

Voor zoover cijfers over 1935 bekend zijn (Januari en Februari) steeg in deze maanden de wereldproductie tot 9 pCt. boven die in de overeenkomstige

maanden van 1934. Voor de productie der Vereenigde Staten en die van Venezuela werden stijgingen van resp. 10 en 13 pCt. geconstateerd, terwijl de winning in Rusland ongeveer gelijk bleef.

Betreffende de productie ²⁾ van ijzer en staal is hierboven reeds gewezen op de uitbreiding, welke deze in eenige belangrijke voortbrengingslanden onderging. Onderstaande cijfers ¹⁾ geven daarvan een beeld.

Ruw ijzer (productie in 1000 Eng. tonnen van 1016 K.G.).

	Duitsland.**		Frankrijk.		Gr.-Britannië.		België.		Luxemburg.		Ver. Staten.	
	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935
Maandgem. 1e kw. . .	572	835	501	476	453	520	225	239	150	154	1366	1619
" 2e " . . .	706		505		513		244		161		1900	
" 3e " . . .	768		506		511		243		162		1059	
" 4e " . . .	822		508		516		242		169		979	

Ruw staal (productie in 1000 Eng. tonnen van 1016 K.G.).

	Duitsland.**		Frankrijk.		Gr.-Britannië.		België.		Luxemburg.		Ver. Staten.	
	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935
Maandgem. 1e kw. . .	843	1084*	500	478	751	790	227	229	147	151	2305	2802
" 2e " . . .	974		507		751		248		158		3089	
" 3e " . . .	1010		505		707		244		160		1363	
" 4e " . . .	1070		505		744		248		168		1664	

* Gemiddelde van 2 maanden.

** Excl. de productie van het Saargebied.

Tegenover de gemiddeld in 1934 geproduceerde hoeveelheden was in de Vereenigde Staten, Duitsland en Groot-Britannië de productie in het eerste trimester van 1935 van ijzer met resp. 22, 16 en 4 pCt. en van staal met resp. 34, 11 en 7 pCt. gestegen. In de overige landen waren dalingen (van 4—6 pCt.) te constateren of bleef de opbrengst nagenoeg gelijk (ijzerproductie in België).

Voor den wereldscheepsbouw ³⁾ heeft de gedurende 1934 waargenomen verbetering aangehouden. In den loop van het eerste kwartaal van 1935 werd 8 pCt. meer op stapel gezet dan gemiddeld in 1934 het geval was. De te water gelaten tonnage bedroeg 21 pCt. meer. De eind Maart 1935 in aanbouw zijnde scheepsruimte overtrof die, welke gemiddeld aan het eind der voorafgaande vier kwartalen op stapel stond, met 5 pCt.

Betreffende de landbouw oogsten van 1934 publiceerde het Internationaal Landbouw Instituut te Rome ⁴⁾ o.a. de volgende cijfers. Het aantal landen, waarop de gegevens betrekking hebben, is tusschen haakjes vermeld. In het voorafgaande oogstjaar bedroeg de gezamenlijke productie dezer landen voor tarwe 77, rogge 53, gerst 72, haver 74, aardappelen 71 en maïs 70 pCt. van den wereldoogst.

Wereldoogsten (zonder Rusland) (in miljoen quintalen).	Gemiddelde 1928 t/m 1932.	1933 resp. 1933/1934.	1934 resp. 1934/1935.	In pCt. van het gem. 1928/1932.
Tarwe (48 landen)	1024	1005	913	89
Rogge (30 ")	245	267	238	97
Gerst (45 ")	321	291	279	87
Haver (40 ")	518	450	385	74
Aardappelen (32 landen).	1482	1457	1582	107
Maïs (23 landen).	827	770	554	67

De Europeesche suikerbieten oogst over 1934/1935 wordt door Dr. Mikusch ⁵⁾ geschat op 8,6 miljoen t (incl. Sovjet-Rusland), d.i. 19 pCt. meer dan in 1933/1934 en 34 pCt. meer dan in 1932/1933.

De katoenoogst der Vereenigde Staten ⁶⁾ over 1934/1935 bedroeg 9,47 miljoen balen tegen 12,66 in 1933/1934 en 12,71 in 1932/1933.

Bedrijfsorganisatie en -concentratie. Internationaal: Toetreden van Engeland tot het ruw-staalkartel. Uiteenvallen van het internationale buizenkartel. Vorming van een internationaal koperkartel. Overeenkomst tusschen Spanje en het Europeesche kalikartel. Diverse mededeelingen betreffende andere internationale kartels. Duitsland: Vorming van kartels. Noorwegen: stichting van een verkoopkantoor voor de margarine-industrie. België: cementkartel tot stand gekomen. Polen: ijzer- en staalexportsyndicaat opgericht. Tsjecho-Slowakije: consumentenraad ingesteld.

Het internationaal ruw-staalkartel stond in den aanvang van het jaar voor een tweetal vraagstukken: de moeilijkheid van den overgang van het

1) Statistical Bulletin British Iron and Steel Federation, Maart 1935.

2) Lloyd's List and Shipping Gazette, 17 April 1935.

3) Bulletin mensuel de statistique agricole et commerciale, April 1935.

4) C. Czarnikow, Ltd., Weekly Price Current, 2 Mei 1935.

5) International Cotton Bulletin, April, 1935.

Saargebied naar Duitschland en de positie van Engeland tegenover het kartel, waarbij de mogelijkheid van toetreden overwogen werd. Aan Duitschland werd een hooger verkooppercentage toegewezen en een contingent van 50 000 ton voor export naar Frankrijk toegestaan. Ten einde pressie op het kartel uit te oefenen verhoogde Engeland de invoerrechten op enkele van de belangrijkste ijzer- en staalproducten van $33\frac{1}{3}$ tot gemiddeld 50 pCt. Eind April werd een overeenkomst tusschen het kartel en de Engelsche producenten gesloten, voorloopig voor een periode van drie maanden. Het kartel verkrijgt een invoercontingent in Engeland van 160 750 ton voor de overeengekomen periode, d.i. 643 000 ton per jaar; de Engelsche invoerrechten worden wederom op $33\frac{1}{3}$ pCt. vastgesteld. Het kartel, dat met uiteenvallen bedreigd werd, is nu wederom verlengd en de prijzen zijn voor het tweede kwartaal onveranderd vastgesteld.

Op 31 Maart is het internationale huizenkartel uiteengevallen. De moeilijkheden, die ontstaan waren door den terugkeer van het Saargebied naar Duitschland zijn onoplosbaar gebleken. Het in 1926 opgerichte continentale kartel werd ontbonden, wat tot gevolg had dat ook het internationale kartel, dat in 1929 gevormd was, uiteenviel. Aan de sterk groeiende Deutsche bedrijven kwam deze oplossing uiterst gelegen. De continentale groep heeft echter een overeenkomst gesloten ter wederzijdsche bescherming der nationale markten, waarbij Engeland zich heeft aangesloten.

Ten aanzien van de koperproductie is tusschen de belangrijkste producenten een internationale regeling tot stand gekomen, tot beperking van de productie. De aangesloten producenten beheerschen ongeveer 75 pCt. van de wereldproductie; niet opgenomen in de productieregeling zijn de Vereenigde Staten, Rusland en Japan. Met de Vereenigde Staten is echter een overeenkomst gesloten tot regeling van den export uit dat land. Tusschen de leden van het kartel is overeengekomen de productie, welke 1 miljoen ton bedroeg, te beperken met 240 000 ton. Geen verkoop-pools zullen gevormd worden en geen prijsregelingen vastgesteld, al wordt wel ten gevolge van de beperking een prijsstijging verwacht. De overeenkomst is aangegaan tot 1 Juli 1938.

Spanje is in het Europeesche kali-kartel opgenomen en heeft een uitvoercontingent van 15 pCt. toegewezen gekregen. Hoewel Spanje slechts 7 pCt. van de productie der kartellanden produceert, voert het 78 pCt. van de productie uit, welke export ruim 15 pCt. uitmaakt van den totalen uitvoer der kartellanden. De kali-industrie is in Spanje een zeer jonge tak van bedrijf en sterk in opkomst. De concurrentie van Rusland, Palestina en de Vereenigde Staten blijft het kartel bedreigen. Toch wordt door de toetreding van Spanje een prijsstijging verwacht.

Het internationaal railskartel werd voorloopig voor drie maanden verlengd. Het internationaal walsdraadverbond handhaafde voor het tweede kwartaal zijn productieregeling. De productiequota voor tin werden door het internationale tinkartel met 5 pCt. tot 45 pCt. verhoogd.

In Duitschland is in verband met den noodtoestand in eenige industrieën wederom een aantal nieuwe kartels gevormd, zoo in de industrie van zwakstroomlampen in Thüringen, welke in een veertigtal kleinere bedrijven uitgeoefend wordt, en in de flesschenindustrie. Beide kartels hebben naast een prijsregelende en exportbevorderende tendenz ook een sterke sociale strekking, nl. bescherming van de kleinindustrie. Tevens is een verordening afgekondigd inzake het visscherijbedrijf, waarbij een zevental groepen gevormd is met het doel tot een afzet- en prijsregeling te geraken.

In Noorwegen zijn de plannen tot oprichting van een gemeenschappelijk verkoopkantoor van margarinefabrieken door den raad, welke belast is met de contrôle op de naleving van de trustwetten, goedgekeurd. Alle fabrieken, welke een jaarlijkse productie van ten minste 200 ton bezitten, kunnen zich aansluiten. Reeds 34 bedrijven zijn hiertoe overgegaan.

In België is een kartelovereenkomst in de cementindustrie tot stand gekomen, waarbij een dertigtal fabrieken zijn aangesloten.

In Polen is een ijzer- en staalexportsyndicaat opgericht.

Door de Regeering is in Tsjecho-Slowakije een raadgevend lichaam van consumenten ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de verbruikcoöperaties, teneinde de belangen van de consumenten te behartigen. Tot de taak der organisatie behoort o.a. mede te werken tot het organiseren van een betere distributie en tot de contrôle op de kwaliteit van de producten en op het prijsniveau.

Landbouwvraagstuk. Internationaal: vermindering suikervoorraden; beperkingspercentages rubberuitvoer; theeprijzen ingevolge restrictie stijgende. Duitschland: stand van de zelfvoorziening met landbouwproducten; vergemakkelijking van stichting kleine boerenplaatsjes; verplichte aaneensluiting van producenten en handelaren. Engeland: rapporten over bietsuikerindustrie en melkafzet; varkens-teelt blijft zich uitbreiden; steun aan rundveehouders verlangd. Frankrijk: geleidelijke overgang naar vrije marktprijzen voor tarwe; wetsontwerp tot verbetering vleesch- en zuivelprijzen. Denemarken: intrekking accijnsheffing op boter en margarine; Regeeringscredieten voor grondverbetering. Italië: Regeering streeft door grondverbetering, invoerregeling, enz. naar autarkie. Rusland: congres van landbouwers in collectieve bedrijven. Vereenigde Staten: tekort aan vet-productie; streven naar internationale beperking katoenteelt; federale leening ten bate van graanbouw; resultaten Agricultural Adjustment Act.

Omtrent de werelds uikersituatie werd de verwachting uitgesproken, dat in verband met de beperking van de teelt op Java, de kleinere oogsten in de Vereenigde Staten en Britsch-Indië, alsmede de — zij het geringe — daling der totale Europeesche bietsuikerproductie de reeds aangevangen daling der wereldvoorraden zich zal voortzetten, te meer wijl de sinds 1928/29 waargenomen daling in het suikerverbruik tot staan gekomen is. Voor Java zou reeds een uitbreiding van den aanplant worden overwogen, vooral op grond van ruimeren afzet naar Britsch-Indië, dat voor suikerproductie minder geschikt zou blijken dan aanvankelijk vermoed werd. De Ned.-Indische Regeering sprak zich uit voor het instandhouden van een verkoopcentrale na 1 April 1936, datum van beëindiging van de Nivas.¹⁾

De Internationale Rubber Commissie bepaalde het uitvoerpercentage voor het tweede kwartaal 1935 op 70, voor de overige maanden van het jaar op 65 van de basisquota. In Ned.-Indië heeft ondanks den zwaren druk van het speciale uitvoerrecht gedurende 1934 de uitvoer van bevolkingsrubber ruim 10 pCt. meer bedragen dan het toegewezen kwantum, terwijl aan ondernemingsrubber ruim 6 pCt. minder werd uitgevoerd dan de toegestane hoeveelheid, met het gevolg, dat over 1935 nog 1459 ton in mindering moet worden gebracht.²⁾

De internationale overeenkomst tot beperking van den theeuitvoer, tusschen Ned.-Indië, Britsch-Indië en Ceylon gesloten voor het tijdperk 1 April 1933—1 April 1938, heeft de prijzen redelijk op peil doen blijven door toepassing van restrictiepercentages, varieerend van 15 tot 12½ en 17½ van den uitvoer in een voor elk land afzonderlijk genomen basisjaar. Gemiddeld lagen in 1934 de prijzen iets boven het peil van 1932 ondanks de productieuitbreiding in de niet-aangesloten landen, hoofdzakelijk China en Formosa. Pogingen, aangevend om deze landen in de overeenkomst te betrekken, worden voortgezet.³⁾

In Duitschland blijken de broodgraanvoorraden ondanks den laatsten drogen zomer voldoende om tot den eerstvolgenden oogst te strekken, en zelfs zou een deel van de binnenlandsche rogge en tarwe voor veevoeding kunnen dienen. Aan groenten, fruit en aardappelen werd in 1934 naar het gewicht 8½ pCt., naar de waarde 14 pCt. meer ingevoerd dan in 1933.⁴⁾ De melk- en boterproductie handhaafden zich op het peil van 1933. Nog ruim 12 pCt. van de benodigde hoeveelheid boter moest worden ingevoerd (in 1929 28 pCt.).⁵⁾

Een wet van 4 Januari j.l. tot aanvulling van de Kolonisatiewet heeft ten doel de stichting van kleine boerderijen te vergemakkelijken. Den hypotheekhouder is het recht ontnomen den verkoop van het onderpand als reden voor vroegtijdige opzegging van de hypotheek aan te voeren. Hij moet er genoegen mee nemen, dat voor één schuldenaar verschillende kleinere in de plaats treden.⁶⁾ Om de kolonisten meer zekerheid van slagen te geven werd de oppervlakte der nieuwe bedrijven geleidelijk iets ruimer gesteld. Gemiddeld steeg zij per bedrijf van 11 ha in de jaren 1931 en 1932 tot 12,3 ha in 1933 en 15,1 ha in 1934.⁷⁾ Door verplichte aaneensluiting van producenten en handelaren op het gebied van tuinbouw, aardappel- en graanteelt, veehouderij, zuivelindustrie,

¹⁾ Economisch-Statistische Berichten, nos. 997 en 1011, resp. van 6 Februari en 15 Mei 1935; The Economist, 16 Februari 1935; Economisch-Statistisch Kwartaaloverzicht, no. 995, 23 Januari 1935; Persberichten.

²⁾ Economisch-Statistische Berichten van 20 Maart en 17 April 1935.

³⁾ Zie Kroniek, 3e kwartaal 1933; The Economist, 16 Februari 1935; Handelsberichten, no. 17, 25 April 1935.

⁴⁾ Handelsberichten, no. 8, 21 Februari 1935, blz. 202.

⁵⁾ Frankfurter Zeitung, 26 Maart 1935.

⁶⁾ Frankfurter Zeitung, 19 Januari 1935.

⁷⁾ Der Deutsche Volkswirt, no. 25, 22 Maart 1935.

enz. wordt gestreefd naar regeling van productie, afzet, prijzen en winstmarges. ¹⁾

Aangezien de duur van de subsidieering der Engelsche bietsuikerindustrie, in 1925 ingevoerd, dit jaar een einde neemt, stelde de Regeering een commissie van 3 leden in om den toestand dezer industrie na te gaan, speciaal met het oog op eventueele voortzetting der subsidieering, e.g. reorganisatie van het bedrijf. In haar onlangs gepubliceerd rapport komt de meerderheid der commissie tot de conclusie, dat er geen reden is, door middel van groote opofferingen van de schatkist een industrie in stand te houden, waarvan niet verwacht mag worden, dat zij ooit zonder steun zal kunnen voortbestaan. Aan subsidie en accijnsverlichting zou de bietsuiker aan de belastingbetalers in totaal reeds ± 47 millioen pd.St. hebben gekost. De besparing aan werkloosheidsuitkeeringen bij instandhouding der industrie zou daar in geen deele tegen opwegen. Als overgangsmaatregel stelt de commissie voor, dat de landbouwers, die thans reeds bieten verbouwen, gedurende drie jaren in afnemende bedragen uitkeeringen uit de schatkist ontvangen naar de mate der beteelde oppervlakte. Zij acht, op grond van de groote winsten door de bietsuikerfabrieken gemaakt, een schadeloosstelling aan deze ondernemingen overbodig. Mocht de Regeering tot handhaving van de industrie besluiten, dan stelt de commissie de instelling van een permanenten suikerraad voor, die volledige bevoegdheid zou moeten hebben om de bietsuikerindustrie in al haar onderdeelen te regelen, ook met het oog op de belangen der consumenten. De bestaande fabrieken zouden in één lichaam vereenigd moeten worden; nieuwe zouden niet mogen worden opgericht. Eén lid der commissie bleek van oordeel, dat de industrie de kosten aan de instandhouding verbonden waard was. ²⁾

Na het invoeren van den georganiseerden afzet van melk in 1934 zijn de prijzen, door de consumenten te betalen, gestegen met het gevolg, dat het gebruik van verse melk afneemt. Voor de melkproducenten brengt dit verlaging van inkomsten mee. Om het verbruik van verse melk op peil te houden meent een door de Regeering ingestelde commissie, dat de marge tusschen groot- en kleinhandelsprijzen verlaagd zou moeten worden tot een redelijke vergoeding voor de diensten van den distributiehandel. ³⁾

De politiek van uitbreiding der binnenlandsche varkensproductie en beperking van den invoer wordt voortgezet. (Tusschen 1933 en 1934 daalde de invoer reeds met 16 pCt.) Voor ons land is deze tendenz bijzonder ongunstig, daar — op grond van een handelsverdrag — aan Denemarken alleen reeds 62 pCt. van den totalen invoer is toegezegd, terwijl voor ons land bovendien de pondenkoers nadeelig werkt.

In Frankrijk wordt het stelsel der minimum-tarweprijzen geleidelijk vervangen door dat der vrije marktprijzen, welke als regel aanmerkelijk beneden de kostprijzen blijven. De Regeering tracht hierin verbetering te brengen door het denatureeren van voorraden voor veevoeder, het vormen van Staatsreserves en door uitvoer. Wat het laatste punt betreft, verkreeg Frankrijk van het Internationale Tarwebureau het recht 3 millioen quintallen tarwe uit te voeren. De uitvoer geschiedt, onder toekenning van exportpremies, in hoofdzaak naar Italië. ⁴⁾

Verbetering van de producten der veeteelt streeft de Regeering o.a. na door een crediet van 20 millioen frs. voor den bouw van slachthuizen, scherpere contrôle op het winnen van melk en het bereiden van zuivelproducten, zoomede een invoerverbod voor een groot aantal vetten voor te stellen. ⁵⁾

In Denemarken is in December de crisisboterregeling — in hoofdzaak inhoudende accijnsheffing op binnenlandsch verbruik van boter en margarine — afgeschaft, waarop de prijzen van beide producten terstond een belangrijke daling ondergingen. Een Regeeringsvoorstel om alleen den margarineaccijns in te trekken, kon in de volksvertegenwoordiging geen meerderheid vinden.

Bij een wetswijziging inzake steunverleening door de Overheid voor grondverbetering is aan den Minister van Landbouw voor dit doel de beschikking verleend over een bedrag uit de schatkist van hoogstens 25 millioen kronen.

¹⁾ Frankfurter Zeitung, 8 Maart 1935; Handelsberichten, nos. 10 en 18, resp. 7 Maart en 2 Mei 1935.

²⁾ The Economist, 20 April 1935; Handelsberichten, no. 17, 25 April 1935.

³⁾ Officieel Organ van den Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond, no. 12, 20 Maart 1935; Handelsberichten, no. 11, 14 Maart 1935.

⁴⁾ Handelsberichten, no. 7, 14 Februari 1935, en persberichten.

⁵⁾ Handelsberichten, no. 10, 7 Maart 1935.

Op gemakkelijke rente- en aflossingsvoorwaarden worden per persoon bedragen van als regel niet meer dan 4000 kronen uitgeleend, waarbij een deel van den grond als onderpand dient. Worden bij de grondverbetering arbeiders te werk gesteld, die steun uit werklozenkassen genoten, dan kan de Overheid tot $\frac{1}{3}$ deel van het loon vergoeden. Aan groepen landeigenaren kunnen voor de uitvoering van gemeenschappelijke werken leeningen tot een maximumbedrag van 100 000 kronen worden verstrekt. De nieuwe regeling is op 1 April 1935 in werking getreden. ¹⁾

Ook de Italiaansche Regeering blijft zich voor grondverbetering interesseeren. Bij een wet van Januari j.l. is Staatsgarantie toegezegd voor credietverleening ter voltooiing van de \pm 5 jaar geleden aangevangen werken. De combinaties van grondeigenaren, die, gemeenschappelijk verschillende grondverbeteringswerken ondernamen, zijn thans in „corporatieve” organen veranderd, doordat arbeidersvertegenwoordigers er in betrokken werden, en de invloed van de Regeering versterkt werd. Bieden de eigenaars, die niet zelf tot grondverbetering zijn overgegaan, hunne gronden niet binnen zekeren tijd aan een dezer ruim 1700 corporatieve lichamen aan, dan kan tot onteigening ten algemeene nutte worden overgegaan, waarbij voor de schadeloosstelling als regel geldt, dat zij den vroegeren eigenaar bij belegging in betrouwbare Staatspapieren evenveel moet opbrengen als hij vroeger van zijn land genoot. De volledig verbeterde gronden worden ev. beneden de door deze transacties veroorzaakte kostprijzen verkocht, liefst voor de stichting van kleine boerderijen. ²⁾ Doel van deze wet, alsook van de Italiaansche landbouwpolitiek in het algemeen, is, het land meer en meer onafhankelijk te maken van het buitenland. Wat de tarweteelt betreft, gelukte dit reeds. Door middel van betere voorlichtingsdiensten ter verhooging van de kwaliteit der producten, besparing op de kosten, enz. en door reglementeering van den invoer streeft men ook ten aanzien van andere producten naar voorziening in eigen behoeften. ³⁾

Te Moskou vond in Februari j.l. het tweede Russische Congres van vertegenwoordigers van landbouwers in collectieve boerderijen plaats. De Volkcommissaris van den Landbouw, die het Congres opende, noemde als doel van de groote samenkomst het opstellen van een nieuw model-statuut van den kolchoz, den meest voorkomenden vorm van het collectieve boerenbedrijf. Wijziging van het statuut was noodzakelijk geworden, doordat in de laatste jaren de collectieve voortbrenging van landbouwproducten sterk was uitgebreid. In plaats van 31 pCt., als in 1930, wordt thans 85 pCt. van de bezaaide oppervlakte door de kolchozen geëxploiteerd, welke tezamen 77 pCt. van al het graan, 88 pCt. van alle katoen, 85 pCt. van de suikerbieten en 78 pCt. van alle vlas verbouwen. In 1934 zou 1 miljoen particuliere boerderijen in de collectieve bedrijven zijn opgenomen, in de eerste maanden van dit jaar meer dan 20 000. De zware belastingdruk maakt het den particulieren boeren vrijwel onmogelijk tegen de door den Staat bevoorrechte collectieve bedrijven te concurreeren. Verwacht wordt dan ook, dat er in 1937 geen particuliere boerderijen meer zullen bestaan. Het nieuwe model-statuut, dat door den Raad van Volkcommissarissen en het Centrale Comité der Russische Communistische Partij werd goedgekeurd, houdt als voornaamste bepalingen in: het verbod van stichting van nieuwe particuliere boerenbedrijven; intrekking van het recht zich te beroepen op eigendom van den grond; socialisatie van al het groote vee, van de machines en landbouwwerktuigen, van voldoende hoeveelheden veevoeder om den veestapel te onderhouden, van de boerderijen en andere gebouwen, noodig voor het bedrijf van den kolchoz; „toekenning” voor persoonlijk gebruik van ieder lid van een gezinswoning, eenig vee en de voor stalling daarvan noodige gebouwen, kleine landbouwwerktuigen, noodig voor de bewerking van het bij de woning behoorende stukje grond.

In de Vereenigde Staten heeft de groote droogte van den zomer 1934 gebrek aan veevoeder doen ontstaan, waarom rundvee op groote schaal is afgeslacht, met het gevolg, dat er gebrek aan vetten ontstond. Ook de productie van olie uit katoenzaad was ingevolge den minder grooten katoenoogst gering. Dit bracht mee, dat aanzienlijke hoeveelheden vetten uit het buitenland betrokken moesten worden, o.m. leverde ons land boter en Ned-Indië grondnotenolie, cocosolie en palmpitolie. ⁴⁾

1) Socialt. Tidsskrift, no. 1, 1935, B, blz. 4.

2) Frankfurter Zeitung, 29 Januari 1935.

3) Handelsberichten nos. 8 en 12, resp. van 21 Februari en 21 Maart 1935.

4) Ned. Landbouwweekblad no. 5, 1 Februari 1935.

Aangezien de beperking van de Amerikaansche katoenteelt ten gevolge had, dat de andere katoenproduceerende landen, hun aandeel op de wereldmarkt vergrootten ten koste van de Vereenigde Staten, opende de Federale Regeering onderhandelingen met belanghebbende Staten, teneinde ook deze tot inkrimping van den katoenbouw te overreden. In afwachting van de resultaten dezer besprekingen zal de Regeering voorloopig voortgaan met het toekennen van premies op restrictie. Zij verplichtte zich de 12 miljoen balen katoen, welke zij als onderpand voor leeningen ontving, over te nemen.

In Februari j.l. is een wet afgekondigd, waarbij een bedrag van 60 miljoen dollar uit de Overheidskas beschikbaar werd gesteld voor het verstrekken van leeningen in het belang van den graanuitzaai. Deze maatregel houdt verband met de geringe tarweoogsten der laatste twee jaren, waardoor Amerika, dat steeds groote hoeveelheden tarwe heeft uitgevoerd, genoodzaakt was graan te importeeren. ¹⁾ Reeds trok de Federale Regeering ten aanzien van den uitzaai van zomertarwe de regeling in, waarbij de landbouwers zich tot beperking van de tarweteelt hadden verplicht. ²⁾

Nagegaan is, in hoeverre het doel van de Agricultural Adjustment Act — den landbouwers zoodanig inkomen te verzekeren, dat zij daarmee evenveel goederen kunnen kopen en diensten betalen als in de jaren 1910—1914 — is bereikt. Dit bleek slechts gedeeltelijk het geval te zijn: tegenover een indexcijfer der koopkracht voor de jaren 1910—1914 = 100, stond in 1934 het cijfer 80, waarbij de toelagen aan de boeren als vergoeding voor de productiebeperking in rekening zijn gebracht. Aangezien echter slechts met de noodzakelijke aankopen en niet met alle kosten, welke ten laste van de landbouwers komen, rekening is gehouden, moet dit indexcijfer met eenige reserve worden gebruikt. ³⁾

HANDEL EN VERKEER.

Internationaal: Wereldhandel vertoont seizoendaling in het kwartaal; goudwaarde op iets lager niveau dan begin 1934. Handelsverkeer steeds meer aan banden gelegd door beperkende maatregelen. Vele handelsverdragen afgesloten tot verruiming van den export. Toenemende overheidsbemoeiing op scheepvaartgebied. Regeling van de graanvaart op La Plata. Duitschland: ongunstige handelsbalans als gevolg van sterk verminderden uitvoer; overschotten op vrijwel alle clearingrekeningen; handelsverdragen met een aantal landen. Engeland: daling van het invoersaldo door afgenomen import; Regeeringsverklaring inzake schadelijke werking van invoerbeperking; wetsontwerp tot subsidieering van de scheepvaart aangenomen. Frankrijk: belangrijke afnemng van den buitenlandschen handel; handelspolitiek zal in de toekomst gericht zijn op meer vrije handelsbeweging; verdrag met België. België: de export zal na de devaluatie niet worden opgevoerd ten koste van het buitenland. Italië: invoerbeperkingen, daarna diverse handelsverdragen afgesloten. Zwitserland: gunstige werking van contingentieering. Vereenigde Staten: nieuwe handelspolitiek voortgezet met afsluiting van verdragen met Brazilië en België; voorwaarden gesteld voor meestbegünstiging; steun aan de scheepvaart. Japan: invoersaldo over 1934 gestegen door toeneming van den import. Het percentage van Europa bij den invoer gedaald.

De wereldhandel toonde in de eerste maanden van het jaar wederom de in de meeste jaren voorkomende seizoendaling. Volgens het statistisch Bulletin van den Volkenbond bedroeg de waarde van den wereldinvoer in miljoenen gouddollars in December 1934 997, om daarna te dalen tot op 899 in Februari 1935 en vervolgens weder te stijgen tot 956 in Maart. De werelduitvoer vertoonde gedurende dezen tijd een gelijk beeld: in December 1934 was het cijfer 961, in Februari 1935 827 en in Maart 893. Hiermede was de waarde van den wereldhandel gezonken tot een niveau dat iets lager ligt dan dat van de overeenkomstige maanden van het vorige jaar.

Steeds meer werd het internationale handelsverkeer aan banden gelegd door contingentieerings- en andere beperkende maatregelen. Vele landen trachtten echter een verruiming van den export te verkrijgen door het afsluiten van talrijke bilaterale handelsverdragen, waarbij veelal van het principe werd uitgegaan dat de handelsbalans tusschen twee naties in evenwicht moet zijn. In het rapport van de Volkenbondsc commissie tot instelling van een onderzoek naar de werking der clearingverdragen, werd er reeds op gewezen dat deze verdragen tengevolge hebben, dat het z.g. driehoeksverkeer steeds meer wordt

¹⁾ The Quarterly Journal of Economics, no. 2, 1935, blz. 360.

²⁾ Ned. Landbouwweekblad, no. 16, 10 April 1935.

³⁾ Handelsberichten, no. 15, 11 April 1935.

gereduceerd en dat de handel in steeds enger banen wordt geleid. Reeds wint dan ook in verschillende landen de meening veld, dat met een dergelijke handelspolitiek niet kan worden voortgegaan en dat getracht moet worden om door een geleidelijke opheffing der beperkende maatregelen te komen tot een algemeene verruiming van het handelsverkeer. In dit verband zij gewezen op Regeeringsverklaringen in Engeland en Frankrijk, alsmede op handelsbesprekingen der Vereenigde Staten met een aantal landen, ten doel hebbende het afsluiten van handelsverdragen gebaseerd op de meestbegunstigingsclausule.

Op het gebied van het scheepvaartverkeer is de overheidsbemoeiing eveneens toegenomen. Bij de genomen maatregelen bestaat de tegenstelling, dat aan de eene zijde door een aantal staten subsidies worden verleend om door slooping de bestaande tonnage aan te passen aan het verninderde goederen- en reizigersverkeer, terwijl in andere gevallen groote bedragen worden beschikbaar gesteld voor den bouw van nieuwe schepen en bevordering van het nationale scheepvaartverkeer. Toch zou volgens den heer Zaalberg, directeur van de Benas, het diepste punt voor de wereldvrachtvaart overschreden zijn. De heer Zaalberg berekent het zeevervoer over 1934 op 190 miljoen ton tegen 178 miljoen ton in 1933, terwijl het index-eijfer voor de zeevrachten op 73,9 gesteld wordt tegen 72,7 in 1933 (1913=100). De nuttige aangewende tonnage bedroeg 61,8 pCt. tegen 60,0 pCt. in 1933. Als gunstige omstandigheid wordt door hem genoemd de noodzakelijkheid om oude schepen (uiterlijk 20 jaar) snel af te danken, ook door den sterken vooruitgang der techniek; voorts worden voor sommige ladingen veel langer trajecten afgelegd dan vroeger het geval was. Wat het reizigersvervoer betreft, dit had nog een ongunstig verloop; het landverhuizersverkeer is bijna geheel opgehouden, terwijl de luchtvaart een ernstige concurrent wordt.

Wederom werden eenige pogingen gedaan om te komen tot internationale samenwerking op het gebied van de zeevaart. Op de begin Januari te Londen gehouden internationale besprekingen werd besloten een plan ter verbetering in den toestand van de scheepvaart aan de Regeeringen en nationale reedersorganisaties voor te leggen. Dit plan kwam hierop neer, dat van de in de vaart zijnde vracht-tonnage (met uitsluiting van tankvaart, kustvaart en visscherij) maandelijks in de havens een bepaald bedrag per ton zou worden geheven. Deze bedragen zouden tot uitkeering komen aan die reeders, welke er de voorkeur aan geven hun schepen op te leggen, terwijl een eventueel overschot zou worden aangewend tot aankoop en slooping van oude schepen.

In de transcheepvaart kwam een overeenkomst tot stand tusschen Engelsche, Grieksche en Joegoslavische reeders tot regeling van de graanvrachten uit La Plata. Ten einde verbetering te brengen in den noodtoestand, welke was ontstaan als gevolg van de onderlinge concurrentie, werden minimumvrachten vastgesteld, welke elke halve maand met 6 d. verhoogd kunnen worden. Een dergelijke overeenkomst kwam tot stand voor de graanvaart van de St. Lawrence en van Australië. Ook werden daarna pogingen gedaan tot regeling van de lijn- en trampvaart tusschen de Noord-Pacifiek en Europa.

De handelsbalans van Duitschland ontwikkelde zich in het begin van het jaar zeer ongunstig. Nadat in December van het vorige jaar een invoeroverschot van Mk. 45 miljoen was ontstaan, vond in Januari een vermeerdering hiervan plaats tot Mk. 105 miljoen, vrijwel uitsluitend als gevolg van een afneming van den uitvoer van Mk. 354 miljoen in December tot Mk. 299 miljoen in Januari. In Februari nam het invoersaldo weder af tot Mk. 57 miljoen tengevolge van gedaalden invoer. De uitvoer van fabrikaten bleef als gevolg van sterk verminderd concurrentievermogen in de eerste twee maanden belangrijk achter bij het maandelijksch gemiddelde van 1934. De invoer van levensmiddelen, welke in December zeer hoog was geweest, is in Januari aanmerkelijk gedaald en in Februari opnieuw belangrijk verminderd. Daarentegen is de invoer van grondstoffen sinds November toegenomen en hoewel deze in Februari weder een weinig daalde, moet toch geconcludeerd worden, dat de resultaten van het „nieuwe plan”, dat invoerbeperking van grondstoffen welke in Duitschland zelf kunnen worden voortgebracht beoogde, niet aan de verwachting hebben beantwoord. Over Maart trad wederom een verbetering in, waardoor een gering uitvoeroverschot van Mk. 12 miljoen ontstond. De uitvoer van fabrikaten is over dezen maand met 24 pCt. tegenover Februari gestegen. Ook kwam thans de terugkeer van het Saargebied in de handelsstatistiek tot

uitdrukking, waardoor het voor Duitschland passieve verkeer met dit gebied kwam te vervallen.

De ongunstige ontwikkeling van de handelsbalans werd door de Duitsche Regeering toegeschreven aan den toegenomen omvang van compensatie-transacties, waarbij de uitvoer vaak eenige maanden na den invoer plaats vindt. De z.g. „Rohstoffkreditgeschäfte”, waarbij de grondstof in Duitschland wordt verwerkt en daarna weder geëxporteerd, zouden eveneens hebben bijgedragen tot de passivering van de handelsbalans.

Tengevolge van deze ontwikkeling van den buitenlandschen handel gaf het clearingverloop met vrijwel alle landen overschotten te zien, het sterkste bij Frankrijk, welk land gedurende den looptijd van het verdrag frs. 1.075 miljoen naar Duitschland exporteerde en voor slechts frs. 528 miljoen uit dat land invoerde, zoodat een achterstand van frs. 547 miljoen in Duitschland ontstond. De totale achterstand op alle clearingrekeningen tezamen werd door Dr. Schacht aan het begin van Maart beëijerd op ongeveer $\frac{1}{2}$ milliard Rijksmark.

Met een groot aantal landen werden wederom handelsbesprekingen gehouden en overeenkomsten gesloten om te komen tot een uitbreiding van den Duitschen uitvoer. Zoo kwamen in Januari verdragen met Estland en Oostenrijk tot stand, welke uitbreiding van den wederzijdschen goedereninvoer beoogen. De Duitsche uitvoer naar Ierland werd bepaald op het drievoudige van den Ierschen uitvoer naar Duitschland, terwijl ook met Zwitserland een overeenkomst werd gesloten, waarbij van beide zijden verhoogde invoer voor bepaalde waren werd gegarandeerd, nadat door dit land autonoom de invoercontingenten van alle landen op 50 pCt. van den import over 1931 waren vastgesteld. Het verdrag met Tsjechoslowakije beoogt een herstel van het evenwicht in de clearing, welke door terugloopen van den Duitschen uitvoer een belangrijk overschot had te zien gegeven.

Met België werd een overeenkomst gesloten, waarbij de kolenuitvoer naar dit land voor 9 maanden in geringe mate werd beperkt, terwijl de invoer uit België gereduceerd werd om het clearingevenwicht te herstellen. Teneinde betaling te verkrijgen van de ruim Mk. 20 miljoen in Roemenië bevroren vorderingen, werd verhoogde invoer uit dit land toegestaan; hiertegenover verkreeg Duitschland een gunstiger verhouding tusschen in- en export dan mogelijk was bij de algemeene Roemeensche regeling, welke deze verhouding bepaalt op 60 pCt. Aan het einde van het kwartaal werd een verdrag voor drie maanden met Frankrijk gesloten, dat den uitvoer op grondslag van den normalen handel gedurende de overeenkomstige maanden van het vorige jaar verdeelt.

Het passieve saldo van de handelsbalans van Engeland is gedaald van £ 78,1 miljoen in het 4e kwartaal van 1934 tot op £ 59,3 miljoen in het 1e kwartaal van 1935. Deze teruggang was vrijwel uitsluitend het gevolg van een daling van den import, welke in totaal £ 164,8 miljoen bedroeg tegen £ 185,3 miljoen in het 4e kwartaal van 1934. Hierbij was de daling van den import van voedselmiddeelen, afgezien van seizoensinvloeden, van groote beteekenis. De waarde van den export was vrijwel gelijk aan die van het voorgaande kwartaal en bedroeg £ 105,5 miljoen tegen £ 107,2 miljoen. Van Regeeringszijde werd gewezen op de schadelijke werking van het stelsel der contingenteringen en der douane-tarieven en werd de verwachting uitgesproken, dat Engeland's economische politiek zich in de toekomst steeds meer van dit stelsel zou afwenden, waarbij dan in de eerste plaats zou gedacht worden aan den invoer van levensmiddelen. Met Polen werd een verdrag afgesloten, waarbij aan dit land bij een eventueele verlaging van contingenten voor den invoer van bacon, een vast invoerpercentage werd gewaarborgd. Ook verplichtte Engeland zich den invoer van boter uit Polen niet te beperken zoolang deze niet het cijfer van 1929 te boven gaat en niet meer bedraagt dan 1,8 pCt. van den totalen boterinvoer.

In Februari werd het wetsontwerp tot het verleenen van subsidie aan de wilde vaart door het Lagerhuis aangenomen. Het totaal der subsidies zal £ 2 miljoen bedragen en zal tot doel hebben de positie van de Britsche scheepvaart te versterken tegenover de in de Vereenigde Staten, Frankrijk, Italië en Japan gesubsidieerde scheepvaart. De subsidie mag niet worden verspild door onredelijke concurrentie tusschen Britsche reeders. De Regeering uitte den wensch, dat de Britsche reeders de buitenlandsche reeders zullen uitnoodigen

tot samenwerking ten einde het aanbod van tonnage te regelen in verhouding tot de vraag.

De buitenlandsche handel van Frankrijk is tot een peil belangrijk beneden dat van het Ie kwartaal 1934 gedaald. Ten opzichte van de betalingsbalans was er echter een verbetering te constateeren, doordat het invoersaldo, dat in het eerste kwartaal van 1934 frs. 2139 millioen beliep, tot op frs. 1352 millioen was verminderd, hetgeen in hoofdzaak het gevolg was van het door contingententeeringsmaatregelen achteruitgaan van den uitvoer.

Wat de handelspolitiek betreft, ging men voort met het afsluiten van verdragen tot regeling van den import. Het in Januari 1934 ingevoerde stelsel, dat slechts $\frac{3}{4}$ van de totale invoercontingenten direct aan de verschillende landen wordt toegewezen, terwijl over de rest onderhandeld moet worden, brengt mede dat elk land zijn contingent zoo spoedig mogelijk tracht vastgesteld te krijgen, om niet het gevaar te loopen dat het overblijvende $\frac{1}{4}$ contingent uitgeput raakt. De Minister van Handel verklaarde, dat de in de toekomst met andere landen te sluiten handelsaccorden meer dan tot dusver georiënteerd zullen zijn in de richting eener vrije handelsbeweging.

Nadat door Duitschland in de maand Maart groote katoeninkopen in Frankrijk waren gedaan, werd een uitvoerverbod voor huiden, wol, katoen, katoenafval en notenhout uitgevaardigd; de Regeering verklaarde deze maatregel te hebben genomen ten behoeve van de landsverdediging.

Teneinde te voorkomen, dat de Fransche markt na de devaluatie in België met goedkope Belgische producten zou worden overstroomd, werd een overeenkomst gesloten, waarbij de Regeering van dit land zich verplichtte te belletten, dat de export naar Frankrijk zou geschieden tegen prijzen, die lager zijn dan die van voor de devaluatie.

In België werden de exporteurs in verband met bovenstaande overeenkomst verplicht bij uitvoer naar Frankrijk een schriftelijke verklaring over te leggen, dat zij het in de overeenkomst vastgelegde beginsel in acht zullen nemen. Naar aanleiding van de devaluatie werd door den Belgischen premier nadrukkelijk verklaard, dat het niet in de bedoeling lag de verkregen voordeelen op de buitenlandsche markt uit te buiten door abnormale opvoering van den export, doch wel den bestaanden uitvoer voor de exporteerende bedrijven meer rendabel te maken. Aangezien de Regeering handelend zou optreden tegen de industrieelen en handelaren, welke zich niet houden aan de exportregeling, zouden volgens haar alle nieuwe beschermingsmaatregelen in het buitenland tegen eventueele concurrentie als overbodig beschouwd moeten worden.

Gedurende het eerste kwartaal werden handelsovereenkomsten gesloten o.a. met Nederland, Amerika en Duitschland. De koleninvoer uit laatstgenoemd land werd, om tegemoet te komen aan den Belgischen mijnbouw, beperkt van 180000 t tot 173250 t per maand; hiertegenover verklaarde Duitschland zich bereid, het aan België toe te wijzen deviezencontingent te verruimen ter bevordering van het clearingverkeer.

In verband met de deviezenmoeilijkheden werden in Italië bij besluit van Februari sterke invoerbependingen afgekondigd, voorloopig geldende tot einde Maart. Het lag in de bedoeling, hierna handelsverdragen met diverse landen af te sluiten om te komen tot betere aanpassing van den invoer aan de betalingsmogelijkheden en bovendien door het toestaan van contingentverhoogingen een uitbreiding van de exportmogelijkheden in andere landen te verkrijgen. Inderdaad werden overeenkomsten getroffen met Zwitserland en Oostenrijk, daarna met Engeland en Duitschland, alle op basis van goedereninvoer gelijk aan die van het voorgaande jaar. Deze overeenkomsten zijn echter voor zeer korten tijd aangegaan en zullen door definitieve verdragen worden gevolgd. In Maart werden algemeene uitvoeringsvoorschriften gegeven voor het particuliere compensatieverkeer, hetwelk bij den uitvoer voor alle goederen zal zijn toegestaan, terwijl bij den invoer grondstoffen den voorrang zullen hebben.

De gevolgen der contingententeeringsmaatregelen in Zwitserland zijn besproken in een rapport van den Bondsraad, hetwelk op 18 Maart werd uitgebracht. Met betrekking tot de handelsbalans werd opgemerkt, dat de daling van den uitvoer, die in 1933 tot stilstand is gekomen, ook in 1934 geen verderen voortgang heeft gemaakt. De uitvoer was in gewicht met 4,8 pCt. gestegen, in waarde slechts met 1 pCt. gedaald. Het nadeelig saldo der handelsbalans is van frs. 741,7 millioen in 1933 tot op frs. 590,2 millioen in 1934 verminderd. Het

rapport schrijft deze voor de betalingsbalans gunstige ontwikkeling toe aan de getroffen maatregelen van verweer tegen het buitenland.

De Regeering der Vereenigde Staten ging voort met het afsluiten van handelsverdragen welke beoogen een verruiming van het handelsverkeer tegelijk met tariefsverlaging. Op 2 Februari werd een verdrag met Brazilië geteekend, hetwelk viel in het kader van de nieuwe handelspolitiek. De meestbegunstigingsclausule vormt de basis van dit verdrag. Tegenover een vrije invoer van koffie en andere belangrijke Braziliaansche producten, verkregen de Vereenigde Staten voor den import in Brazilië verlaging van invoerrechten op een groot aantal voortbrengselen. Bovendien verplichtte Brazilië zich de invoerrechten op een aantal andere producten niet te zullen verhoogen. De rente en goederenschulden zullen door dit land ten volle in vrije deviezen worden betaald. In aansluiting hierop kwam een handelsverdrag met België tot stand, hetwelk op 1 Mei in werking trad en gebaseerd is op wederzijdsche meestbegunstiging. Beide landen verkregen bepaalde contingenten voor goedereninvoer en consolidatie of belangrijke verlaging van invoerrechten op de voornaamste goederen welke tusschen beide landen worden verhandeld.

Ook met eenige andere landen werden onderhandelingen gevoerd om in aansluiting aan het verdrag met België geleidelijk te komen tot een algemeene tariefsverlaging. De Regeering heeft echter voor de toekenning van gelijke voordeelen als aan België zijn gegeven, bepaalde voorwaarden gesteld en de in aanmerking komende landen in drie groepen verdeeld. Als maatstaf bij de indeeling in deze groepen zal gelden de mate waarin een land de Vereenigde Staten discrimineert door hooge invoerrechten, deviezendestrictie, contingentteeringspolitiek, e.d.

De cijfers der handelsbeweging vertoonden in de eerste drie maanden van het jaar wederom een stijging, zoowel voor den uitvoer als voor den invoer, maar terwijl deze stijging voor het jaar 1934 tegenover 1933 voor den uitvoer grooter dan voor den invoer was geweest, viel in het eerste kwartaal van 1935 een sterke toeneming van den invoer te constataren. De invoer bedroeg in Maart \$ 177 millioen, terwijl het cijfer van den uitvoer over deze maand met \$ 185 millioen hooger was dan in eenige maand sedert Mei 1931. Bij den invoer is het cijfer van katoenen goederen uit Japan belangrijk gestegen, terwijl bij den uitvoer vooral die van machinerieën en automobielen was toegenomen.

De Amerikaansche scheepvaartpolitiek werd voortgezet en aangevuld door de aanneming van de Merchant Marine Bill, tot regeling van den steun aan reederijen die in het verkeer met het buitenland werkzaam zijn. Deze wet beoogt den bouw van groote schepen en oprichting van nieuwe diensten. Subsidies zullen worden gegeven voor bouw- en bedrijfsdoeleinden, waardoor getracht zal worden het verschil tusschen de kosten der binnenlandsche en buitenlandsche reederijen op te heffen. De Regeering wenscht te bereiken, dat minstens 50 pCt. van den in- en export wordt verscheept met nationale schepen, welk percentage over het vorige jaar 36 bedroeg.

Het nadeelige saldo van de handelsbalans van Japan is in het afgelopen jaar gestegen en bedroeg 110,6 millioen yen tegen 56,2 millioen yen in 1933. Deze ontwikkeling was het gevolg van een meerdere toeneming van den invoer (2 282,5 mill. yen in 1934 tegen 1 917,2 in 1933) dan van den uitvoer (2 171,9 mill. yen in 1934 tegen 1 861,0 in 1933). In 1934 bestond 78 pCt. van den invoer uit grondstoffen en halfabrikaten en 72 pCt. van den uitvoer uit fabrikaten. De invoer van fabrikaten was tengevolge van de devaluatie en verhooging van invoerrechten teruggegaan en bedroeg in 1934 16,5 pCt. van den totalen invoer. Gedurende de laatste jaren is bij den invoer de beteekenis van Amerika en Azië toegenomen ten koste van Europa, welks invoer in 1934 slechts 13 pCt. van het totaal uitmaakte, tegen 19 pCt. in 1929. Bij den uitvoer is een toeneming te constataren van dien naar Azië, Midden- en Zuid-Amerika, Afrika en Australië, een geringe stijging naar Europa en een sterke daling naar Noord-Amerika. Over het algemeen kan gezegd worden, dat hoewel de Japansche export nog gestegen is, deze toch met steeds grooter moeilijkheden te kampen heeft, zoolwat betreft de opnemingscapaciteit van de wereldmarkt, als wat de bereidwilligheid der landen tot het koopen van goedkope Japansche producten betreft.

PRIJZEN, KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD.

Weinig prijsbeweging; in de Vereenigde Staten en België prijsstijging, in Frankrijk daling.

De prijsbeweging in de voornaamste landen wordt wederom door onderstaande tabel aangegeven.

Indexcijfers, 1931/1935.

Landen.	Tijdvak.	Algemeen Indexcijfer groot- handelsprijzen.	Landbouw- artikelen.	Voedingsmiddelen.	Industriele artikelen.	Industriele grondstoffen.	Industriele halfabrikaten.	Industriele eindproducten.	Kosten van levensonderhoud.
Duitschland, 1913 = 100 (Kosten v. lev. 1913/14 = 100) 1)	Dec. '34	101,0	100,5	—	—	99,0	118,8	122,2	
	Jan. '35	101,0	100,3	—	—	91,8	119,3	122,4	
	Febr. '35	100,9	99,7	—	—	91,7	119,8	122,5	
	Mrt. '35	100,7	99,3	—	—	91,3	119,7	122,2	
	Apr. '35	100,8	100,0	—	—	90,9	119,5	122,3	
Frankrijk, 1918 = 100 (Kosten v. lev. 1914 = 100)	Dec. '34	844	844	343	—	—	—	—	504 (4e kw.)
	Jan. '35	850	851	350	—	—	—	—	—
	Febr. '35	843	839	346	—	—	—	—	494
	Mrt. '35	835	829	341	—	—	—	—	—
	Apr. '35	836	825	345	—	—	—	—	—
Groot-Britannië, 1930 = 100 1)	Dec. '34	87,8	—	86,6	88,5	84,3	85,6	94,9	81,5
	Jan. '35	88,3	—	86,9	84,1	85,7	86,3	94,7	81,0
	Febr. '35	88,0	—	86,6	88,8	84,9	86,6	94,3	80,5
	Mrt. '35	86,9	—	84,5	88,1	82,3	86,2	94,1	79,5
	Apr. '35	87,5	—	85,3	88,6	84,8	80,6	94,3	79,5
Vereen. Staten, 1926 = 100 (Kosten v. lev. 1923 = 100)	Nov. '34	76,5	70,8	75,1	—	72,2	71,1	79,3	80,8
	Dec. '34	76,9	72,0	75,3	—	73,1	71,0	79,5	80,8
	Jan. '35	78,8	77,6	79,9	—	76,6	71,2	80,8	81,5
	Febr. '35	79,5	79,1	82,7	—	77,4	71,7	81,5	82,4
	Mrt. '35	79,4	78,3	81,9	—	76,6	71,8	81,7	82,4

1) Nieuwe rooks.

2) Bewerkte goederen.

Zoals men ziet, is alleen in de Vereenigde Staten een duidelijke stijging van de prijzen over de geheele linie, maar vooral bij de landbouwproducten, te constateeren. De betrekkelijk gunstige stand van de industriele productie is daarvan een der oorzaken. Daartegenover heeft de betrekkelijk wat ongunstiger ontwikkeling van de bedrijvigheid in Duitschland een daling van de prijzen van grondstoffen meegebracht. In dit land bleven de landbouwproducten vrijwel op peil; in Frankrijk gaven deze een duidelijke daling te zien. In Engeland trad weinig verandering in de groothandelsprijzen op, doch vond een duidelijke verlaging van de kosten van levensonderhoud plaats, ondanks een verdere depreciatie van het pond.

De eind Maart toegepaste devaluatie van 28 pCt. op de belga heeft een groote belangstelling voor het prijzenpeil in België opgewekt. Zeer uiteenlopende cijfers daaromtrent worden door de pers gemeld. Na een aanvankelijke „vlucht in de goederen” door vele consumenten werden door de Regeering verschillende maatregelen ter beteugeling van de prijsstijging genomen. De officieele indexcijfers van de kosten van levensonderhoud vertoonen een stijging van ruim 1 pCt. tusschen 15 Maart en 15 April, en een van ongeveer 6 pCt. in de daarop volgende maand. Op de prijsbeweging van afzonderlijke goederen, zooals b.v. brood, hadden ook wereldmarktbevingen invloed. Meer gedetailleerde overzichten zullen eerst in de volgende Kroniek kunnen worden gegeven. De indexcijfers van de groothandelsprijzen vertoonen 15 pCt. stijging.

Wat de afzonderlijke wereldmarktartikelen betreft, kan het volgende worden vermeld.

Granen en zaden. Terwijl de wereldproductie aanmerkelijk lager is dan het vorige jaar, is de productie van Argentinië groot. Dit verklaart waarschijnlijk de betrekkelijk stabiele prijzen van mais — ondanks lagere wereldvoorraden — en de dalende prijzen van lijnzaad. De tarweprijzen zijn daardoor, wegens de niet zoo overwegende beteekenis van Argentinië voor dit artikel, niet zoo zeer beïnvloed en stijgen de laatste maand. De zichtbare voorraden zijn weer lager dan verleden jaar.

Overige voedings- en genotmiddelen. De suikerpositie is nog steeds zeer ongunstig, doch de verdere vooruitzichten worden gunstiger

beoordeeld. Men rekent met een consumptie die de zeer lage productie met ca. 2 miljoen ton zal overtreffen. De prijzen zijn sedert November stijgende, doch bevinden zich nog weinig boven het niveau van een jaar geleden.

De koffiëprijzen zijn verder gedaald. De vooruitzichten op groote oogsten in Brazilië blijven de markt drukken.

De thee-prijzen zijn na het herstel van 1933 wederom in een dalende lijn, die zich in de afgelopen maanden in 't algemeen heeft voortgezet. De voorraden zijn weer toegenomen.

Textielgrondstoffen. De katoenvoorraden zijn duidelijk lager dan een en twee jaar geleden. De oogst in de Vereenigde Staten zal waarschijnlijk tot 10 miljoen balen worden beperkt. Niettemin is de markt flauw en heeft in Maart gevoelige terugslagen ondervonden. Het onzekere element in de markt vormen de steun die de Amerikaansche regeering verleent à 12 dollarent per pond en de voorraad waarover de regeering beschikt (5,6 mln. balen). De afzet in het eigen land wordt o.m. belemmerd door de verwerkingsbelasting van 4,2 ct. per pond; bovendien komen de concurrerende landen meer en meer op.

De wolprijzen bevinden zich nog steeds in de dalende lijn die gevolgd is op de hausse van 1933.

Metaalen. De ijzerprijzen vertoonden een stijgende beweging op de verschillende markten, in overeenstemming met de verhoogde industrieele bedrijvigheid.

De tinvoorraden dalen verder. De consumptie was ook in 1934 nog hooger dan de productie, doch de afstand was reeds aanmerkelijk geringer dan in 1933. De prijzen zijn vrijwel standvastig, terwijl de exportquota van 40 op 45 pCt. verhoogd zijn.

Bij koper, lood en zink is weinig verandering in prijzen waar te nemen.

Rubber. De wereldvoorraden van dit artikel zijn weer sterk gestegen, hetgeen is toe te schrijven aan de voorraadvermeerdering in de consumptielanden. De prijzen dalen weer eenigszins en de exportquota zijn voor het tweede en derde kwartaal op resp. 70 en 65 vastgesteld (1e kw.: 75). De Amerikaansche automobielinindustrie vertoonde een hooge productie gedurende het eerste kwartaal.

FINANCIËWEZEN.

Internationaal: onzekerheid op monetair gebied tengevolge van scherpe daling van het Pond; devaluatie in België en speculaties tegen eenige andere goudvaluta's. Duitschland: renteverlaging bij credietinstellingen, van openbare leeningen en voor deposito's; verlaging der rente van Stillhalte-credieten; herziening van clearingverdragen; tekort van totaal Mk. $\frac{1}{2}$ miljard op alle clearingrekeningen; Fransche franc in Saargebied vervangen door Rijksmark. België: wantrouwen tegen den franc, instelling Centrale Wisseldienst, goudafvloeiing, devaluatie met 28 pCt. en annuleering goudclausule. Frankrijk: weinig succes met de politiek tot het scheppen van ruimer crediet en verlaging van den rentestand; aanmunting van goudstukken. Engeland: koersdaling van het Pondsterling en kapitaalafvloeiing naar Frankrijk; opleving op de emissiemarkt. Zwitserland: nieuwe bankwet stelt contrôle op het bankwezen in. Zweden: oprichting industriebank. Oostenrijk: regeling betalingsverkeer met het buitenland. Vereenigde Staten: geldruimte als gevolg van goudinvoer en geringe credietbehoefte van bedrijfsleven; veel conversies en aanzienlijke uitgiffen van Staatsfondsen, ook in kleine coupures; aanneming van de volgende wetten: tot uitkeering van \$ 2 miljard aan oudstrijders (waarover veto door den President uitgesproken), tot aankoop van zilver en tot besteding van \$ 4,8 miljard voor werkverschaffing; Regeeringsactie tegen openbare nutsbedrijven. Argentinië: reorganisatie van bank- en muntwezen.

De onzekerheid op monetair gebied is in het eerste kwartaal van 1935 in belangrijke mate toegenomen, hoofdzakelijk tengevolge van valutamoelikheden in eenige landen. Nadat een scherpe daling van het Pond sterling op de internationale valutamarkt verwarring gesticht had en met name de positie der goudlanden had verzwakt, ontstond toenemende druk op het Belgische betaalmiddel. Hiertoe heeft bijgedragen het feit, dat na de conferentie te Brussel de pogingen der goudbloklanden tot meerdere economische samenwerking op vrijwel niets zijn uitgelopen. Een uitgesproken exportland als België moest van de toenemende protectie- en contingentieeringsmaatregelen in de andere landen wel groot nadeel ondervinden. De internationale speculatie richtte zich ook op de overblijvende kleine goudlanden Nederland en Zwitserland, en met name in Engeland werd de verwachting uitgesproken, dat deze landen den gouden standaard niet zouden kunnen handhaven. In

tegenstelling met België kon de aanval in beide landen door een vastberaden politiek der circulatiebanken en een veel gunstiger liquide positie van het particuliere bankwezen, spoedig worden afgeslagen, echter ten koste van een vrij aanzienlijke goudafgifte.

In het laatstverschenen Verslag van de Bank voor Internationale Betalingen, over het jaar 1 April 1934—31 Maart 1935, wordt gepleit voor stabilisatie van de valuta der verschillende landen op goudbasis. De valuta-wanorde, welke thans reeds bijna 4 jaren aanhoudt, werd in het verslagjaar nog versterkt, o.m. door den verderen val van het pond en de daarmee verband houdende valuta's, de devaluta van de belga, de zilverpolitiek van de Vereenigde Staten en de voortdurende abnormale aantrekking van goud door de Amerikaansche markt. Toegestemd wordt, dat in sommige landen met gedeprecieerde valuta in het afgelopen jaar economisch herstel valt waar te nemen, doch neemt men de gegevens van alle landen tezamen, dan blijkt, dat in de landen, die sinds 1931 den gouden standaard loslieten, het aantal werklozen nog tweemaal zoo groot is als in de jaren 1927 en 1928, toen deze landen onder het stelsel van den gouden standaard nog het voordeel genoten van stabiele buitenlandsche wisselkoersen.

Volgens het Verslag behoeft niet te worden gevreesd, dat herstel van den gouden standaard tot prijsdaling zal leiden, integendeel. De steeds toenemende goudproductie; de massa opgepot goud, welke vrij komt, als het vertrouwen terugkeert; de waardeinstijging der goudreserves; het huidige lage peil der wereldgoudprijzen wettigen de verwachting, dat eerder een stijging dan een daling van goudprijzen het gevolg zal zijn van algemeene stabilisatie der voornaamste nog niet gestabiliseerde valuta's.

Een overzicht van de internationale goudbeweging in 1934 toont aan, dat zij voornamelijk een stijging teweegbracht in de voorraden van de landen, die reeds overvloedig van het gele metaal in bezit hadden, de Vereenigde Staten en Frankrijk.

In Duitschland werd in het eerste kwartaal een algemeene renteverlaging ingevoerd. Allereerst werd op 25 Januari de reeds lang verwachte wet op de renteverlaging bij credietinstellingen afgekondigd. Volgens deze wet werden genoemde instellingen gemachtigd, aan houders van 6 pCt. en hooger rentende schuldbrieven een renteverlaging tot $4\frac{1}{2}$ pCt. met een bonusuitkering van 2 pCt. aan te bieden, met de bepaling dat dit aanbod voor aangenomen geldt, indien de houder niet binnen 10 dagen van het tegendeel doet blijken. De rentebesparing moet gebruikt worden voor verlaging van de rentelasten der hypothecaire debiteuren en der publiekrechtelijke lichamen, welke debiteur zijn. Het resultaat van dezen maatregel was, dat vrijwel het geheele bedrag der pandbrieven, zijnde ongeveer Mk. 8 milliard, voor conversie werd aangeboden, waardoor een rentebesparing van ca. Mk 120 millioen per jaar werd verkregen. Hierbij moet in aanmerking genomen worden, dat deze conversie in zooverre gedwongen was, dat niet-geconverteerde stukken praktisch niet meer verhandelbaar zijn.

Voorts werd einde Februari overgegaan tot verlaging der rente op openbare leeningen. Van alle Rijks-, Staats-, stedelijke en provinciale leeningen alsmede Grootboekinschrijvingen, daarvan uitgezonderd de in het buitenland uitgegeven leeningen, de z.g. Altbesitz Anleihe en schatkistpapier, werd de rente tot $4\frac{1}{2}$ pCt. teruggebracht voor zoover die 6 pCt. of meer bedroeg, terwijl wederom een bonus van 2 pCt. werd uitgekeerd, welke echter niet naar het buitenland mag worden overgemaakt. De hierdoor verkregen rentebesparing werd geschat op ongeveer Mk. 30 millioen per jaar.

Onmiddellijk hierop besloot de Centrale Commissie voor het credietwezen de rente voor spaargelden van $3\frac{1}{2}$ pCt. te verlagen tot 3 pCt. en de creditrente voor op termijn opvraagbare gelden met gemiddeld $\frac{1}{2}$ pCt. terug te brengen, met gelijktijdige verlaging der debetrente van eveneens $\frac{1}{2}$ pCt.

Inzake de Stillhalte-credieten werd half Februari met de diverse crediteurenlanden overeengekomen om de bestaande regeling te verlengen, en wel voor de particuliere schulden tot einde Februari 1936 en voor de openbare schulden tot 15 Maart 1936. De Deutsche crediteuren verkregen hierbij een nieuwe renteverlaging en een betere bescherming tegen transfermoeilijkheden. Hiertegenover deden zij afstand van hun aanspraken op een deel der in de laatste twee jaar niet opgevraagde credieten.

Verschiedende betalingsovereenkomsten werden wederom herzien en nieuwe verdragen afgesloten. Zoo trad op 1 Januari een nieuw clearingverdrag

met Noorwegen in werking, waarin verschillende bepalingen van het oude verdrag waren verbeterd en waarbij aan bezwaren van Noorsche zijde was tegemoet gekomen. Met Spanje werd een betalingsovereenkomst afgesloten, terwijl met Frankrijk een regeling werd getroffen ter spoedige liquidatie van achterstallige vorderingen, welke daartoe op een Treuhänderkonto moeten worden gestort. Vanaf 1 April trad ook een nieuw clearingverdrag met dit land in werking, waarbij verwezenlijking van het evenwicht wordt gezocht door rekening te houden met de normale handelsbeweging der overeenkomstige maanden van het vorige jaar en waarin ook de wijziging van het douanegebied door den terugkeer van het Saargebied naar Duitschland in aanmerking wordt genomen. Nadat tengevolge van de devaluatie een stagnatie was ingetreden in de clearing met België, werd begin April met dit land overeengekomen, dat dagelijks een omrekeningskoers zal worden vastgesteld.

Ondanks wijzigingen in de clearingverdragen is de werking van de clearing met de meeste landen niet verbeterd, hetgeen in hoofdzaak moet worden toegeschreven aan het passief worden van de Deutsche handelsbalans.

Dr. Schacht verklaarde begin Maart in een rede op de Leipziger Messe, dat alle clearingrekeningen tezamen een tekort toonden van ruim een half milliard Mk. Tevens wees hij er op, dat de verrekeningsovereenkomsten belenmerend werken op de toepassing van het nieuwe grondbeginsel, volgens hetwelk voor geen grooter bedrag gekocht zal worden dan deviezen ter beschikking zijn. Ook de transferovereenkomsten voor rentebetaling hebben in dezen remmend gewerkt. De oplossing van het transfervraagstuk zou dan ook volgens den Reichsbankpresident slechts op twee wijzen mogelijk zijn: hetzij door verlaging van rente en aflossingsverplichtingen tezamen met een gedeeltelijke opschorting, hetzij door voldoende stijging van het uitvoeroverschot.

In verband met den terugkeer van het Saargebied bij Duitschland werd op 18 Februari de Fransche franc als betaalmiddel in dit gebied vervangen door de Rijksmark. Doordat de banken reeds langen tijd van te voren waren begonnen met het opbouwen van een aanzienlijk tegoed in Fransche francs, waren zij in staat om het hoofd te bieden aan de moeilijkheden welke konden voortspuiten uit het terugtrekken van bank- en hypotheekcredieten uit Frankrijk, zoomede uit de weigering van goederencredieten door Fransche leveranciers.

Ofschoon in België de einde Januari ingediende staatsbegrooting voor 1935 getuigde van aanpassing der uitgaven aan de sterk verminderde inkomsten en zodoende een tekort van slechts frs. 184 miljoen vertoonde, ontstond kort daarna wantrouwen tegen de Belgische valuta, hetwelk tot uiting kwam in een steeds toenemende kapitaalvlucht en een sterke goudonttrekking aan de circulatiebank. Dit wantrouwen vond zijn oorzaak in den ongunstigen economischen toestand van België, alsmede in de weinig liquide positie der banken, welke de hun toevertrouwde gelden voor een groot deel hadden vastgelegd in industriecredieten. Teneinde den grooten druk, waaraan de franc onderhevig was, te weerstaan en de valuta te beschermen, kondigde de Regeering op 18 Maart een besluit af, waarbij de in-, uit- en doorvoer van fondsen, goederen, goud en zilver werd gereglementeerd. Tegelijkertijd werd een Centrale Wisseldienst ingesteld, welke tot taak kreeg de contrôle op de buitenlandse betalingen en gemachtigd werd alle vreemde betalingsmiddelen te koopen en te verkoopen. Ook werd aan de „Nationale Mij. voor Crediet aan de Nijverheid” toegestaan tot een bedrag van frs. 500 miljoen onder Staatsgarantie voorschotten te verleen aan gezonde ondernemingen, teneinde deze in staat te stellen bestellingen te doen en haar voorraden liquide te maken.

Nadat de onderhandelingen met Frankrijk over het verleen van een crediet mislukt waren en de Regeering was afgetreden, werd de druk op de Belga nog sterker en daalde het gouddekkingspercentage, dat einde Februari nog 70 pCt. had bedragen, op 56,7 pCt. einde Maart. Op 28 Maart werd toen door de nieuwe Regeering-Van Zeeland de wet tot devaluatie van de Belga ingediend, waarbij de verplichting der Nationale Bank tot terugbetaling van haar biljetten op de bestaande voorwaarden werd opgeheven en bepaald werd, dat zoodra de omstandigheden het zullen veroorloven, de nieuwe goudpariteit bij Koninklijk Besluit zal worden vastgesteld op een niveau, liggende tusschen 70 pCt. en 75 pCt. der oude goudwaarde. Door herschatting van den goudvoorraad was het mogelijk een egalisatiefonds te vormen tot stabilisatie van

de wisselkoersen. Maatregelen werden genomen om prijsopdrijving tegen te gaan. Op 31 Maart werd daarop de nieuwe goudpariteit vastgesteld op 72 pCt. Hierna keerden, aangetrokken door de valutawinst en in het vertrouwen, dat dit niveau voorloopig gehandhaafd zal blijven, weder op grooten schaal kapitalen naar België terug.

In aansluiting op de devaluatiemaatregelen werd de goudclausule in huurcontracten, pachtovereenkomsten en leeningsverdragen door de Regeering geannuleerd. Dit besluit is echter niet van toepassing op contracten, welke in vreemde valuta zijn afgesloten zonder vermelding van den franc; hierdoor zullen de afgestempelde dollarobligaties van den Staat voorloopig op de oude basis betaald worden.

In verband met het feit, dat België in principe aan den gouden standaard blijft vasthouden, werd door de Regeering verklaard, dat het in de bedoeling lag het initiatief te nemen tot een internationale valutastabilisatie-conferentie.

In Frankrijk werd na langdurige debatten over de financieele politiek op 25 Februari door de Kamer het wetsontwerp aangenomen, dat het „plafond” der schatkistmissies met frs. 5 milliard verhoogt; de Regeering hoopte hierdoor in de komende jaren zonder leeningen aan de behoeften van de schatkist te kunnen voldoen. De minister-president wees er bij de verdediging van het wetsontwerp op, dat de binnenlandsehe staatsschuld sinds 1927 met frs. 34 milliard is toegenomen en thans frs. 318 milliard bedraagt, zoodat de dienst hiervan 42 pCt. van de staatsbegrooting voor haar rekening neemt.

Overigens heeft de Regeering tot nog toe slechts een matig succes gehad met haar poging tot het scheppen van ruimer crediet. Nadat zij verlangd had, dat de Bank van Frankrijk te allen tijde schatkistpapier in her-disconto zou nemen, werd door deze instelling verklaard, dat dit slechts zou kunnen geschieden voor bepaalde categorieën schatkistpapier en dan nog in overeenstemming met de bestaande marktverhoudingen. Ook liet de verlaging van de beleeningsrente, waartoe besloten was, op zich wachten, tengevolge waarvan de kapitaalrente nog steeds hoog bleef.

Na de devaluatie van den Belgischen franc toonde de Fransche Regeering haar voornemen om den gouden standaard te handhaven o.a. door over te gaan tot het aanmunten van goudstukken bestemd voor de circulatie. Bij de beoordeeling hiervan moet echter in aanmerking genomen worden, dat de Fransche Munt om technische redenen niet in staat is om meer dan één milliard franc aan goudstukken per jaar te slaan.

Het betaalmiddel van Engeland was op de internationale valutamarkt wederom onderhevig aan een aanzienlijke daling. De koers van het pond sterling, welke gedurende het jaar 1934 en de eerste maanden van 1935 geleidelijk was gezakt tot 7,20, vertoonde in de eerste dagen van Maart plotseling een scherpe teruggang tot 6,90. Omtrent de oorzaken van dezen val bestond onzekerheid. Waarschijnlijk hebben den laatsten tijd een druk op het pond uitgeoefend de crisis op de pepermarkt, voorts de afvloeiing van kapitaal naar Frankrijk, als gevolg van de reeds genoemde Fransche regeeringsmaatregelen. Ook dient in dit verband te worden gewezen op de stijging van den import uit een aantal staten als Frankrijk, België, Nederland en de Vereenigde Staten. Men nam aan, dat het Egalisatiefonds heeft nagelaten te intervenieeren en dat men van Engelsche zijde op deze wijze een stimulans heeft willen geven aan het bedrijfsleven, aan de opleving waarvan een eind scheen te zijn gekomen.

Er was een opleving te constateeren op de Londensche emissiemarkt, welke des te meer opvalt, doordat in den regel het emissiebedrijf aan het begin van het jaar zeer kalm is. Het totaal der uitgiften bedroeg in het eerste kwartaal £ 27,3 millioen tegen £ 20,1 millioen in het overeenkomstige kwartaal van 1934. Verreweg het grootste aandeel hierin hadden binnenlandsche uitgiften, terwijl die van Britsche bezittingen £ 2,7 millioen en die van het buitenland slechts £ 182 600 uitmaakten.

Op 1 Maart 1935 is in Zwitserland een bankwet in werking getreden, welke tot doel heeft de positie der banken te versterken en aan het publiek meer zekerheid te verschaffen. Behalve aan het algemeen verbintennisrecht worden de bankbedrijven voortaan ook onderworpen aan de bijzondere bepalingen van de bankwet. Regelen zijn gegeven met betrekking tot het crediet en ter bescherming van de spaargelden, zoomede tegen oneerlijke concurrentie. Door grootere publiciteit en inlevering van cijfers bij de Nationale Bank zal

een betere contrôle op de transacties verkregen worden, terwijl laatstgenoemde bank een recht van veto zal hebben ten aanzien van transacties met het buitenland. Door de z.g. „Revisie-instanties” zal een geregelde contrôle op het bankwezen worden uitgeoefend.

In verband met de scherpere bepalingen van de Bankwet van Januari 1934 inzake de credietverleening van het particuliere bankwezen werd in Zweden een industriebank als gemengd overheidsbedrijf opgericht. Deze bank zal credieten verlenen aan handel en industrie; het aandelenkapitaal bedraagt Kr. 8 millioen, waarvan Kr. 6 millioen door de Regeering werd overgenomen, terwijl voor het resterende bedrag door vijf particuliere banken werd ingeschreven. De Regeering heeft voorts een garantiefonds van Kr. 12 millioen in den vorm van Staatsobligaties verstrekt, hetwelk zal dienen als bijzondere zekerheid voor de verplichtingen van de bank. Inzake de te verlenen credieten is o.m. bepaald, dat deze slechts tegen een positieve zekerheid worden verstrekt, voor een bedrag dat 50 pCt. van de waarde hiervan niet mag overschrijden.

Door de Regeering van Oostenrijk werd in Maart een contrôle ingesteld op de betalingen aan buitenlandsche schuldeischers met name in die landen, welke het betalingsverkeer naar Oostenrijk beperken of waarmede geen overeenkomst omtrent het wederzijdsche betalingsverkeer is tot stand gekomen. De betalingen zullen in schillingen moeten plaats vinden via een fonds, dat onder toezicht van de Regeering is gesteld.

In de Vereenigde Staten kenmerkte zich de geldmarkt door een ruimte, welke o.a. het gevolg was van groote goudtoevloeiingen en geringe credietbehoefte van het bedrijfsleven. De koersen van obligaties ondergingen een stijging, waardoor in de maand Maart een groot aantal conversie- en consolidatie-operaties kon plaats vinden. Op grond van de einde Januari aangenomen wet tot machtiging van uitgiffen tot een bedrag van \$ 11,5 milliard, vonden aanzienlijke emissies van Staatsfondsen plaats, waaronder voor een gedeelte z.g. „baby-obligaties” met een zoo geringe nominale waarde, dat ook weinig-kapitaalkrachtigen deze fondsen kunnen aankopen. In Februari werd een decreet uitgevaardigd, waarbij de bevoegdheid der Federal Reserve banken om staatsobligaties als dekking voor bankbiljetten te gebruiken, voor twee jaar werd verlengd.

Groot was de aandrang van inflationistische zijde tot verhooging van de koopkracht door monetaire maatregelen. Nadat de wet tot onmiddellijke uitbetaling van \$ 2 milliard aan de oudstrijders in het Huis van Afgevaardigden met 2/3 meerderheid was aangenomen, vond later ook aanneming in den Senaat plaats; de President heeft echter zijn veto over deze wet uitgesproken, welk veto door den Senaat werd bekrachtigd. Een succes der inflationisten beteekende de aanneming van de machtigingswet tot uitgifte van zilvertificaten, waarbij de Regeering tevens werd verplicht om zilver tegen de vastgestelde prijzen van het buitenland te accepteren tot afbetaling van verplichtingen. Hiermede werd de nieuwe zilverpolitiek bekrachtigd, welke er op is gericht, zilver aan te koopen totdat de prijs hiervan tot \$ 1,29 is gestegen of de metaaldekking van het ruilmiddel met 3/4 goud en 1/4 zilver is bereikt. Na langdurige besprekingen werd ook het werkverschaffingsplan van den President aangenomen, hetwelk een bedrag van \$ 4,8 milliard van de schatkist zal eischen.

Aan den aanvang van het jaar begon de Amerikaanse Regeering een actie tegen de openbare nutsbedrijven, speciaal tegen die welke georganiseerd zijn in holdingmaatschappijen en waarbij in de financiering gedurende den laatsten tijd groote fouten aan het licht waren gekomen. Begin Maart werd een wetsontwerp ingediend, waarbij deze maatschappijen onder contrôle van drie speciale commissies zullen worden gesteld en vanaf 1 Januari 1936 de z.g. service contracts, d.z. contracten waarbij de houdstermaatschappijen bijstand verlenen in de uitvoering van het bouwprogramma der exploitatieondernemingen, verboden zullen zijn. Voorts werd o.m. bepaald, dat houdstermaatschappijen vanaf 1 Januari 1937 geen andere dan „utility” belangen mogen hebben en ook niet tegelijkertijd in gas- en electriciteitsmaatschappijen mogen deelnemen.

In Argentinië werd een vijftal wetsontwerpen aangenomen tot reorganisatie van het bank- en muntwezen. Het belangrijkste ontwerp is dat betreffende de oprichting van een Centrale Bank, waarin diverse bestaande

instellingen zullen worden opgenomen. De vorm van deze bank zal een compromis zijn tusschen staats- en particuliere instelling. De Centrale Bank zal contrôle uitoefenen op de operaties van alle banken; deze laatsten zullen verplicht zijn, tot waarborg der liquiditeit, in verhouding tot de deposito's op zicht minimaal 16 pCt. en tot de andere deposito's minimaal 8 pCt. in kasgelden aan te houden. De deviezenoperaties zullen bij de Centrale Bank gecentraliseerd zijn, terwijl tevens het buitenlandsche deviezenfonds van den Staat onder haar contrôle zal komen.

ARBEIDSTOESTANDEN. SOCIALE ZORG.

Werkloosheid en werkloosheidsverzekering. Arbeidsbemiddeling. Werkverschaffing. Binnen- en buitenlandsche trek. Vakopleiding en leerlingwezen. Internationaal: De in den strijd tegen de economische depressie en de werkloosheid toegepaste middelen (Jaarverslag van den Directeur van het Internationaal Arbeidsbureau). **Denemarken:** Regeeringsprogram tot verdere terugdringing der werkloosheid. **België:** Voorstellen van de Commissie van den Arbeid. Program der nieuwe Regeering tot bestrijding van de crisis. **Duitschland:** Maatregelen om te voorzien in het tekort aan werkkrachten in enkele bedrijven, met name in den landbouw. De vervanging van jeugdige werkkrachten door ouderen. **Polen:** Nieuwe organisatie der arbeidsbemiddeling. Leening tot uitvoering van een groot plan van openbare werken. **Vereenigde Staten:** Vonnis van het Opperste Gerechtshof over de N. I. R. A. Wetsontwerpen tot verlenging van den duur der Herstelwet, tot verlening van credieten voor werkverruiming en tot invoering van een werkloosheidsverzekering.

In zijn jaarverslag wijst de Directeur van het Internationaal Arbeidsbureau er o.m. op, hoe het ruilverkeer tusschen de volken na ruim 5 crisisjaren nog slechts geringe sporen van verbetering doet zien en de werkloosheid een der meest brandende vraagstukken van het oogenblik is gebleven. Volgens zijn schatting zijn er op de geheele wereld nog ten minste 25 millioen werkloozen, w.o. zeker 6 à 7 millioen beneden den leeftijd van 25 jaar. Een der voornaamste onderdeelen van het werkloosheidsvraagstuk vormt dan ook ongetwijfeld de werkloosheid onder de jongeren. Velen van dezen waren nog nooit in de gelegenheid hun eigen brood te verdienen of een vak grondig te leeren, wat voor de toekomst mede het ernstige gevaar in zich bergt, dat deze jonge menschen nooit in staat zullen zijn geheel voor zichzelf te zorgen. In vele landen ziet men dit gevaar dan ook duidelijk in en wordt reeds veel ten behoeve van de jeugdige werkloozen gedaan. Ook komt dit vraagstuk op de a.s. Internationale Arbeidsconferentie aan de orde. Van verschillende zijden zijn verzoekschriften tot deze Conferentie gericht, om onmiddellijk maatregelen te treffen tot verbetering van het lot der jongeren. Een der doeltreffendste middelen daartoe schijnt de verlenging van den duur van het verplicht onderwijs te zijn. Reeds verhoogden verschillende landen den leerplichtigen leeftijd en schiepen zij cursussen of opleidingscentra voor jonge werkloozen.

Een algemeen toegepast, zij het ook geen volkomen afdoend, middel, zoolwel tot vermindering van den druk der werkloosheid, als tot verhooging van de bedrijvigheid in het algemeen, is de uitvoering van openbare werken. In zijn nadere uiteenzetting over dit onderwerp vestigt de Directeur er de aandacht op, dat de ervaring der laatste jaren heeft geleerd, dat het middel der openbare werken slechts uitwerking van beteekenis heeft, indien het op ruime schaal binnen een betrekkelijk kort tijdsbestek wordt toegepast. De financiering blijkt het best te kunnen geschieden door leeningen, waarvan de lasten over een reeks van jaren worden verdeeld. Tot evenwichtsverstoring van het budget behoeft dit niet te leiden. Het spreekt echter vanzelf, dat dergelijke maatregelen alleen genomen kunnen worden door landen met voldoende financiële draagkracht, zoodat geen inflatie of vermindering van credietwaardigheid behoeft te worden gevreesd. Echter schijnt vast te staan, dat openbare werken alleen dan stimuleerend op het bedrijfsleven inwerken, indien zij gepaard gaan met uitzetting der geldecirculatie, terwijl men het er algemeen over eens is, dat slechts die werken het beoogde doel kunnen dienen, waarvan de economische beteekenis aan geen twijfel onderhevig is. Mogelijkheden tot sterke uitbreiding van de programs voor openbare werken acht de Directeur ook in de sterkst geïndustrialiseerde landen nog in overvloed aanwezig; deze programs dienen echter vooraf en met zorg te worden ontworpen door een daarvoor speciaal aangewezen orgaan.

Een ander reeds veelvuldig gebruikt middel in den strijd tegen de werk-

loosheid vormt de verkorting van den arbeidsduur, die dan veelal tevens wordt beschouwd als een logisch en noodzakelijk gevolg van de snelle toename van het productievermogen der bedrijven. Vele landen zijn in den laatsten tijd den 8-urendag strenger gaan toepassen of beperkten de gelegenheid tot overwerk. Daarnaast kwam in verscheidene landen en bedrijven de 40-urenweek in zwang, terwijl in de Vereenigde Staten van Amerika thans een scherpe actie wordt gevoerd ten gunste van een werkweek van 30 uren, waarvan inschakeling van ± 6 millioen werkloozen in het bedrijfsleven wordt verwacht. In den laatsten tijd is vooral duidelijk een tendens waar te nemen, om het vraagstuk der werktijdverkorting bedrijfsgewijs te regelen, wat de snelheid van toepassing niet behoeft te doen verminderen. De Internationale Arbeidsconferentie neemt dit jaar ook deze kwestie in behandeling.

Verder bespreekt de Directeur in zijn verslag de pogingen tot ordening van het bedrijfsleven, welke in een toenemend aantal landen worden aangevend. Hoe verschillend van aard deze onderling ook zijn, bij vrijwel alle zit het doel voor een bruikbaren tusschenvorm te vinden tusschen een stelsel van bijna volledige vrijheid en een van volkomen reglementeering van het bedrijfsleven, ten einde zoowel de voordeelen van het particuliere initiatief te behouden, als een nieuwen organisatievorm van het bedrijfsleven te scheppen, waarvan de noodzakelijkheid zich deed gevoelen.

De pogingen tot ordening schijnen het best te slagen, wanneer alle betrokken partijen daaraan hun volle medewerking geven en geen star stelsel wordt toegepast, doch de mogelijkheid openstaat voor voortdurende aanpassing aan de veranderende tijdsomstandigheden.

Een zeer belangrijke factor vormt daarbij ook de financieele politiek. Sterker dan ooit tevoren heeft de huidige crisis den invloed doen kennen van de verdeling en het gebruik van de koopkracht op de ontwikkeling van handel en werkgelegenheid.

Tot dusver is aan de internationale kanten van het ordeningsvraagstuk zeer weinig aandacht geschonken. Toch heerscht algemeen de opvatting, dat terugkeer naar een aan welvaart nabij komenden toestand niet mogelijk zal zijn, vóór het ruilverkeer tusschen de landen zich in behoorlijke mate heeft hersteld. Een der vraagstukken, welke zich in dit verband in de naaste toekomst ter oplossing opdringen, is dan ook een vorm van aanpassing te vinden voor de zich ontwikkelende nationale stelsels tot regeling van productie en verbruik aan een zich herstellenden wereldhandel.

Na deze internationale beschouwingen mogen nu nog enkele belangrijke gebeurtenissen worden vermeld, welke zich in de laatste maanden in verschillende landen op het gebied van werkloosheidsbestrijding en plaatsing van arbeidskrachten in het bedrijfsleven hebben voorgedaan.

In Februari j.l. verklaarde de Deensche Regeering, dat de tot dusver getroffen maatregelen onvoldoende waren gebleken, om de werkloosheid terug te dringen, waarom zij o.m. voorstelde een bedrag van 36 millioen Kr. uit de Staatskas beschikbaar te stellen voor gedeeltelijke bekostiging van door plaatselijke besturen in de eerstvolgende twee jaren uit te voeren werken, waarbij uitsluitend personen zullen worden geplaatst, die in de voorafgaande twee jaren tenminste 10 maanden zonder werk zijn geweest en — veelal door gemis aan vakbekwaamheid of geoefendheid — niet in aanmerking komen voor plaatsing bij andere door de Overheid uitgevoerde of gesubsidieerde werken. Tegelijk met dit ontwerp, diende de Regeering een aanvraag in voor 10 millioen Kr. tot voortzetting van werkzaamheden tot bodemverbetering, benevens een van 26,5 millioen Kr. voor den aanleg van wegen en den bouw van bruggen en havens, Ten einde de uitvoering van werken door plaatselijke besturen en andere instellingen te versnellen, wenschte de Regeering bovendien de subsidie, welke het Rijk reeds voor dergelijke werken verleent, te verhoogen.

Ten slotte diende de Deensche Regeering opnieuw het ten vorige jare door het Parlement verworpen voorstel in, om tijdelijk (thans tot 1 April 1936) den maximum-arbeidsduur bij alle werken, welke door de Overheid worden uitgevoerd of gesubsidieerd, met het doel de werkloosheid te bestrijden, te bepalen op 40 uur per week. Een commissie onderzoekt de mogelijkheid om tot algemeene verkorting van den werktijd over te gaan. ¹⁾

1) Industrial and Labour Information, Vol. LIII nos. 8, 9, 10 en 12 van resp. 25 Februari, 4, 11 en 25 Maart 1935.

Als gevolg van de scherpe actie, welke van de zijde der arbeiders in België was gevoerd tegen verdere verlaging van de loonen, had de Regeering op 10 Februari een Nationale Commissie van den Arbeid ingesteld, met opdracht een oplossing te vinden voor de meest brandende vraagstukken op dit gebied. Deze Commissie heeft — overeenkomstig haar opdracht — dit werk met grooten spoed verricht. Reeds kort na haar instelling deed zij voorstellen aan de Regeering omtrent de pensioeneering der mijnwerkers, waardoor een dreigende staking in den kolennijnbouw voorloopig kon worden afgewend. Voorts beval genoemde Commissie een nieuwe regeling aan voor den werkloozensteun; zij zond een circulaire aan de werkgevers, om aan te dringen op tewerkstelling van jonge werklozen in een ploegenstelsel. Ten slotte aanvaardde zij een resolutie omtrent de toepassing van de 40-urenweek bij werken, welke met steun uit het Nationaal Crisisfonds worden uitgevoerd, met dien verstande, dat deze maatregel alleen zal gelden, wanneer voldoende arbeidskrachten beschikbaar zijn, de tijdsduur der uit te voeren werken er niet door wordt verlengd en hun kwaliteit er niet onder te lijden heeft. ¹⁾

De nieuwe inmiddels in België opgetreden Regeering kondigde een uitgebreid program aan tot bestrijding van de crisis en tot herstel van het economisch leven, o.m. door bevordering van de koopkracht der bevolking, door uitvoering van een groot plan van openbare werken en door bijzondere maatregelen ten behoeve van de werkloze jeugd. ^{*})

Blijkens verschillende in den laatsten tijd in Duitschland getroffen maatregelen, heeft men daar te kampen met een tekort aan geschikte werkkrachten voor bepaalde beroepen, met name in de metaalnijverheid en den landbouw. Een wet van 26 Februari j.l. schrijft voor, dat, ter verzekering van een meer regelmatige verdeling van de beschikbare arbeidskrachten over het land, alle arbeiders en bedienden, die in bepaalde bedrijven of beroepen werken, in het bezit moeten zijn van een door de arbeidsbeurs af te geven werkboekje. Geschoolde arbeiders uit de ijzer- en staalindustrie mochten reeds sinds 15 Januari niet dan met bijzondere vergunning werkzaam zijn buiten het district, waar zij domicilie hebben.

Ten einde voldoende toevoer van arbeidskrachten naar den landbouw te verzekeren, waar dit jaar een sterke campagne voor productie-uitbreiding en -wijziging is ingezet, heeft de Voorzitter van den Dienst der Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering bepaald, dat alle personen, die in andere bedrijven werkzaam zijn, doch vroeger (d.w.z. tusschen 1 Jan. 1932 en 1 April 1935) landarbeid hebben verricht, door hun tegenwoordigen werkgever moeten worden ontslagen. Alle nijverheidsondernemingen zijn verplicht een opgave in te zenden van alle in haar dienst zijnde voormalige landarbeiders. Voorts is nagegaan, welke der bij de arbeidsbeurzen ingeschreven werklozen voor landarbeid geschikt kunnen worden geacht.

De in Augustus van het vorige jaar voorgeschreven vervanging van jonge door oudere werkkrachten vorderde tot dusver slechts langzaam. Thans is besloten hierachter meer spoed te zetten, waarbij tevens getracht wordt de vrijkomende jeugdige arbeiders in het landbouwbedrijf te plaatsen. Indien de betrokken arbeidsbeurs verklaart geen voldoende aantal landarbeiders beschikbaar te hebben, kunnen de hoeren — zonder dat daarvoor langer de te voren voorgeschreven toestemming van bedoeld orgaan is vereischt — werkloze jongelui in groepen van ten minste 4 tegelijk in dienst nemen.

Een verordening van 1 Maart j.l. bepaalt, dat gelegenheid tot plaatsing bij den Arbeidsdienst zooveel mogelijk moet worden opengehouden voor jongeren, die uit het bedrijfsleven worden ontslagen, omdat hun werk door ouderen wordt overgenomen. Aan den anderen kant zullen de vrijkomende plaatsen in de ondernemingen, behalve voor oudere werkkrachten, ook beschikbaar zijn voor jongeren, die reeds in Arbeidsdienst waren. Ten einde de aanstelling van werklozen boven 40 jaar te bevorderen, is nader bepaald, dat in zulke gevallen gedurende 6 maanden een toeslag van ten hoogste 50 R.M. per maand op het loon kan worden gegeven. ²⁾

Na de samensmelting van het werkloosheidsfonds en het arbeidsfonds en de reorganisatie van laatstgenoemde instelling, welke op het eind van het vorige jaar haar beslag kreeg, heeft de Regeering van Polen een nieuw net

^{*}) Persberichten.

¹⁾ Persbericht van het I. V. V. van 13 Maart 1935.

²⁾ Industrial and Labour Information, Vol. LIII no. 11 van 18 Maart en Vol. LIV nos. 1 en 9 van 1 April en van 27 Mei 1935.

van plaatselijke arbeidsbeurzen over het land gelegd, welke op 1 April j.l. haar werkzaamheden hebben aangevangen. Deze nieuwe organen voeren tevens het beheer over de werkloosheidsverzekering en de steunregeling voor werkloozen.

Met de opbrengst van een binnenlandsche leening van 230 millioen zloty wordt een nieuw plan van openbare werken bekostigd, dat voor ongeveer $\frac{2}{3}$ bestaat uit het aanleggen en verbeteren van land- en waterwegen. ¹⁾

In de Vereenigde Staten is groote beroering gewekt door het op 27 Mei j.l. door het Opperste Gerechtshof gevelde vonnis over de Wet van 16 Juni 1933 tot herstel van het bedrijfsleven (de N.I.R.A.), waardoor het geheele op deze wet berustende stelsel van regelingen van zijn grondslagen is beroofd. In de uitspraak wordt vastgesteld, dat de Herstelwet aan den President de bevoegdheid toekent om bedrijfsregelingen af te kondigen en toe te passen, terwijl het recht tot het nemen van dergelijke maatregelen uitsluitend aan het Congres toekomt. Uitteraard heeft dit verstrekkende gevolg voor de tot dusver geldende bedrijfscodes, benevens voor de daaruit voortvloeiende maatregelen en overeenkomsten.

Het vonnis zegt verder, dat de bevoegdheid, welke bij de Grondwet aan de Federale Regeering is toegekend, om den handel tusschen de Staten te regelen, niet insluit, dat deze Regeering zich mag mengen in aangelegenheden als loonen en arbeidsvoorwaarden, welke slechts in verwijderd verband met dien handel staan. ²⁾

Het thans zittend Congres heeft tot dusver reeds meermalen blijk gegeven van sterker verzet tegen de in het kader der herstelbeweging van Regeeringswege voorgestelde maatregelen, dan zijn voorganger.

Op 29 Maart j.l. is in beide Huizen van het Congres een wetsontwerp ingediend, om den duur der Herstelwet, welke op 15 Juni a.s. ten einde loopt, met een aantal wijzigingen, voor twee jaar te verlengen. Dit ontwerp is nog in behandeling.

Begin April ontving het wetsontwerp tot verleening van een crediet van 4 880 millioen dollar ter verdere bestrijding van de werkloosheid de goedkeuring van den President. De wijzigingen, welke dit ontwerp tijdens de behandeling onderging, betreffen in hoofdzaak de inperking van de bevoegdheid van den President om over de toegestane bedragen te beschikken. Thans is in groote trekken vastgesteld, welke som voor elk der onderdeelen van het program mag worden besteed; echter heeft de President nog de vrijheid behouden om een sluitpost van 800 millioen naar gebleken behoefte te verdeelen over de andere posten. De vaststelling van de loonen bij de voor het nieuwe crediet uit te voeren werken was in het Congres een strijdpunt van beteekenis geweest. Ten slotte is bepaald, dat voor federale bouwwerken van blijvenden aard aan de arbeiders het gebruikelijke loon moet worden betaald, doch dat aan hen die bij werken worden geplaatst, welke meer als werkverschaffing zijn te beschouwen, een garantieloon van 50 dollars per maand kan worden toegekend. „The Economist” van 27 April j.l. wijst erop, dat een groot aantal der ontworpen werken ver afgelegen zijn van de plaatsen, waar de werkloosheid in hoofdzaak is geconcentreerd. Alleen de 450 millioen, uitgetrokken voor woningbouw in de steden, de 300 millioen voor hulpverleening van werklooze hoofdarbeiders en de 950 millioen, welke zullen worden toegekend als subsidies en leeningen aan andere organen en instellingen, die werken uitvoeren, komen rechtstreeks ten goede aan de eigenlijke centra der werkloosheid. Het grootste deel van het crediet is bestemd voor woningbouw, bevoeiingswerken en electricificatie in de landbouwstreken en voor uitbreiding van het werk van het zgn. burgerlijk arbeidsleger.

Het program voor sociale bescherming (social security program) ³⁾ onderging bij de behandeling in het Huis van Afgevaardigden, waar het op 19 April is aanvaard, een volledige vormverandering, zonder dat de opzet daardoor ingrijpend is gewijzigd. ⁴⁾ Ook de in het program opgenomen voorstellen ten behoeve van een werkloosheidsverzekering bleven in wezen volledig behouden. Uitdrukkelijk zijn thans echter van de verzekering uitgesloten: landarbeiders, huispersoneel van particulieren, zeelieden, benevens personen in dienst van

1) Industrial and Labour Information, Vol. LIV no. 9 van 27 Mei 1935.

2) The Economist no. 4788 van 1 Juni 1935.

3) Zie hiervoor de vorige kroniek.

4) Chamber of Commerce of the U. S. of America, Legislative no. 13 van 5 April 1935.

de Federale en Staatsregeeringen en haar organen. In de Parlementen van verschillende Staten zijn in totaal reeds 79 wetsontwerpen aanhangig tot invoering van een werkloosheidsverzekering. ¹⁾

Werkstakingen en uitsluitingen. Denemarken en Noorwegen: Dreigende groote arbeidsconflicten door tusshenkomst Rijksbemiddelaars voorkomen. Zweden: Instelling commissie van onderzoek naar de verhoudingen in het bedrijfsleven. Frankrijk: Senaat aanvaardt wetsvoorstel tot verplichte bemiddeling in arbeidsgeschillen. België: Staking in de steenkolenmijnen. Vereenigde Staten: Wetsontwerp tot regeling van de verhouding tusshen werkgevers en werknemers. Ernstige arbeidsgeschillen dreigen als gevolg van uitspraak Opperste Gerechtshof over de herstelwetgeving.

Ingrijpen van Overheidswege wordt een steeds veelvuldiger toegepast middel om stopzetting van belangrijke deelen van het bedrijfsleven te voorkomen, terwijl de wetgeving op dit gebied zich gestadig uitbreidt.

Zowel in Denemarken als in Noorwegen liep de geldigheidsduur ten einde van een groot aantal collectieve arbeidsovereenkomsten, terwijl de onderhandelingen over vernieuwing op moeilijkheden stuitten. Door tusshenkomst van de Rijksbemiddelaars is nu in beide landen een bevredigende oplossing bereikt. In Noorwegen is daardoor voor den tijd van twee jaar voor $\pm 50\,000$ werknemers de bedrijfspvrede verzekerd; het loon voor jeugdige werkrachten en de vergoeding voor overwerk is verhoogd, de bepalingen omtrent den arbeidsduur en de vacantie zijn verbeterd. Van bijzondere beteekenis is tevens, dat reeds tevoren een overeenkomst tusshen de centrale organisaties van werkgevers en werknemers was tot stand gekomen, waardoor o.m. de bij arbeidsconflicten te volgen verzoeningsprocedure tot eind 1939 is vastgelegd. ²⁾

De nieuwe contracten in Denemarken, die eveneens de arbeidsvoorwaarden van $\pm 50\,000$ arbeiders regelen, brengen — voor het meerendeel der betrokken groepen voor den tijd van één jaar — verhooging van de laagste loonen, benevens toekenning van vacantie aan groepen van werknemers, voor wie hieromtrent tot dusver geen regeling in het contract was vastgelegd. ³⁾

Het in de vorige kroniek vermelde Zwedsche wetsontwerp tot bescherming van de rechten van derden, die bij arbeidsgeschillen in het gedrang dreigen te komen, is door het Parlement verworpen. Thans is aan een commissie opdracht gegeven, een onderzoek op breede basis in te stellen naar de bestaande verhoudingen in het bedrijfsleven en naar de maatregelen, welke getroffen kunnen worden om storingen daarin te voorkomen. Deze kunnen niet alleen ontstaan door botsingen tusshen de belangen van werkgevers en werknemers, doch evenzeer uit de belangentegenstellingen van deze en andere groepeerings, welke vooral in de laatste jaren aan beteekenis hebben gewonnen, dan wel uit den strijd tusshen laatstgenoemde groepen onderling. Blijkens een door den Minister-President afgelegde verklaring worden hiermee bedoeld de organisaties van boeren, pachters, huiseigenaren, overheidsperoneel e.d. De te ontwerpen maatregelen zullen volgens hem, om doeltreffend te zijn, wellicht tevens moeten omvatten inperking van het recht van ondernemers om zelfstandig over het lot van hun bedrijf en van de daaraan verbonden werknemers te beslissen, alsmede van den invloed der banken, voorzover deze strijdig is met het algemeen belang. ⁴⁾

De Fransche Senaat heeft op 5 Maart jl. een reeds in 1929 door de Kamer goedgekeurd wetsontwerp aangenomen, dat beoogt verplichte bemiddeling toe te passen in alle collectieve arbeidsgeschillen, ook als het werk reeds is stopgezet en het eerste verzoeningspogen faalt. Van belang is hierbij de bepaling, dat ook vakvereenigingen haar tusshenkomst kunnen verleenen. ¹⁾

In de kolennijndistricten van België hield — ook na de in het begin van dit jaar voorloopig tot stand gekomen verzoening — de onrust aan. Nadat de nieuwe Regeering was opgetreden, werd spoedig verhooging van de (met ingang van 31 Maart wederom met 5 pCt.) verlaagde loonen verwacht, doch toen die verhooging nog eenigen tijd uitbleef en ingevolge vroeger uitgevaardigde besluiten de gezinstoeslag werd verminderd, legden in Mei jl. de arbeiders bij een aantal kolennijnen in de Borinage — buiten de vakvereenigingen om — het werk neer. Ten slotte werd aan 32 mijnen door $\pm 18\,000$ arbeiders gestaakt, waarbij algemeen de eisch tot verhooging van het loon werd gesteld. Nadat de besluiten omtrent den gezinstoeslag waren ingetrokken, de politietroepen uit het

1) Industrial and Labour Information, Vol. LIV no. 9 van 27 Mei 1935.

2) Arbejderen van 1 Maart 1935.

3) Arbejderen van 15 April en 1 Mei 1935.

4) Industrial and Labour Information, Vol. LIV no. 2, van 8 April 1935.

mijngebied waren teruggeroepen en de toezegging was gedaan, dat het loonpeil voorloopig met 2½ pCt. zou worden verhoogd, keerde de rust weder. Eind Mei was het werk overal hervat. *)

In de Vereenigde Staten is in Februari jl. bij het Congres een wetsontwerp ingediend, dat ten doel heeft, bij het voeren van onderhandelingen tusschen werkgevers en werknemers, aan beide partijen gelijke rechten te waarborgen, voorts om de oorzaken van arbeidsgeschillen te verminderen en een permanenten Raad voor behandeling van dergelijke conflicten in te stellen. Deze Raad zal volgens het ontwerp uitgebreidere bevoegdheden krijgen dan het tijdelijk orgaan van denzelfden naam (National Labor Relations Board), dat bij verordening van 29 Juni 1934 was geschapen. ¹⁾ Nu de herstelwetgeving door de kortgeleden gevallen uitspraak van het Opperste Gerechtshof ²⁾ op losse schroeven is komen te staan, dus ook art. 7a der wet van 16 Juni 1933, dat collectieve onderhandelingen van de werkgevers met de werknemers voorschreef, is het vraagstuk van het behoud van den vrede in het bedrijfsleven in een kritiek stadium gekomen en dreigen arbeidsconflicten van grooten omvang uit te breken. *)

Arbeidsvoorwaarden. Engeland. Verschillende gevallen van loonsverhoging. Aanvraag tot bindend verklaring van een arbeidsovereenkomst in de katoenindustrie. Duitschland. Eenige cijfers betreffende het inkomen uit arbeid. België. Wijziging salarisregeling voor rijksambtenaren. Verlaging der loonen en pensioenen voor mijnwerkers. Denemarken en Noorwegen. Vele collectieve arbeidsovereenkomsten verlengd. Finland. Loonen in den boschbouw. Staatsbemoeiing inzake loonen. Italië en eenige andere landen. De 40-uren-week. Vereenigde Staten. Intrekking loon- en salarisverlagingen voor ambtenaren en spoorwegpersoneel. De loonen bij de werkverschaffing. Loonen en arbeidsduur onder de werking der codes.

Het verschijnsel dat in Engeland in 1934 voor het eerst sedert verscheidene jaren viel waar te nemen, n.l. dat het aantal arbeiders, betrokken bij een loonsverhoging, het aantal arbeiders, wier loonen verlaagd werden, overtrof, deed zich ook in de afgelopen maanden wederom voor. Tot de arbeiders, die een loonsverhoging ontvingen, behoorden o.a. de bouwvakarbeiders en de zeelieden, voor welke laatste categorie een gedeelte der 10 pCt. loonsverlaging, welke in 1932 is ingevoerd, werd ingetrokken. Bij de indiening der begroting in April jl. is aangekondigd dat de indertijd ingevoerde salarisverlaging voor het personeel in dienst van het Rijk, welke reeds gedeeltelijk was ingetrokken, tegen 1 Juli geheel zal worden te niet gedaan.

De werkgevers- en werknemersorganisaties in de katoenindustrie van Lancashire hebben den Minister van Arbeid verzocht de na zeer langdurige onderhandelingen door hen gesloten collectieve arbeidsovereenkomst, ingevolge de wet van Juni 1934 voor de geheele industrie bindend te verklaren. De Minister heeft een commissie benoemd om te onderzoeken of aan de in de wet gestelde voorwaarden is voldaan.

In aansluiting op hetgeen in het overzicht over het vorige kwartaal aangaande de loonen in Duitschland in het jaar 1934 is vermeld, kunnen hier nog enkele cijfers gegeven worden met betrekking tot het inkomen uit arbeid in genoemd jaar en eenige vroegere jaren. ³⁾ De op de loonhoogte gebaseerde bijdragen voor de arbeidersinvaliditeitsverzekering vertoonden in de jaren 1929—1932 een sterke verlaging, in het bijzonder in de hoogere premieclassen; ook bij de bijdragen voor de Angestellten-verzekering doet zich een dergelijk verschijnsel voor, zij het in mindere mate. In de jaren 1933 en 1934 zijn de bijdragen weer eenigszins toegenomen. In 1929 verdiende 45 pCt. van de loontrekkenden een weekloon van 24 R.M. of minder tegen 63 pCt. in 1933 en 58 pCt. in 1934; van degenen, die salaris ontvingen, had in 1929 58,5 pCt. een maand-salaris van hoogstens 200 R.M., terwijl dit percentage in 1933 69 en in 1934 68 bedroeg. Het totaal-inkomen vertoont in 1934 voor de weeklooners een flinke stijging, vooral in de hoogere loongroepen, waaruit de conclusie wordt getrokken dat in 1934 de hooger betaalde vakarbeiders weder in sterke mate gevraagd werden. Voor de Angestellten was de stijging van de totaal-salarissen meer gelijkmatig over de verschillende groepen verdeeld. Stelt men het totale inkomen uit arbeid van arbeiders, Angestellten, ambtenaren en

*) Persberichten.

1) Chamber of Commerce of the U. S. A. Legislative no. 8 van 1 Maart 1935.

2) Zie hiervoor in deze kroniek onder het hoofd „Werkloosheid enz.”.

3) Wirtschaft und Statistik, 1935, no. 7. Zie ook Maandschrift afl. 4, 1935, blz. 600.

overige personen te zamen in 1929 op 100, dan bedroeg dit in 1933 60,4 en in 1934 68,5; wordt de koopkracht van deze inkomens in 1929 op 100 gesteld, dan was deze in 1933 78,8 en in 1934 87,2.

De Regeering van België heeft een wijziging gebracht in het stelsel van salariering van het Rijkspersoneel. Hierbij zijn minimum- en maximum-salarissen ingevoerd inplaats van vaste bedragen en is er verband gelegd tusschen de salarissen en de kosten van levensonderhoud; een bepaald aantal punten stijging of daling van de indexcijfers dezer kosten heeft automatisch een verhooging of verlaging van de salarissen ten gevolge. Verder wordt een toelage voor ieder kind beneden 21 jaar toegekend en voor bepaalde gemeenten een standplaatstoelage. ¹⁾ Ook is een Koninklijk Besluit tot stand gekomen, waarbij de gemeenten worden aangemaand haar salarisregelingen te herzien, waarbij het peil der rijks-salarissen en dat der loonen in het vrije bedrijf als richtsnoer moeten dienen.

Ten aanzien van de mijnwerkerspensioenen, waarvan reeds in het overzicht over het vorige kwartaal melding werd gemaakt, is thans een regeling getroffen, waarbij de betrokken partijen zich hebben neergelegd. Het bedrag der pensioenen is verlaagd (in bepaalde gevallen wordt echter geen verlaging toegepast) en de bijdragen der werkgevers en werknemers ten behoeve der pensioenen zijn verhoogd.

Voor de mijnwerkers kwam in Maart j.l. een nieuwe loonovereenkomst tot stand. In de nieuwe regeling wordt alleen verband gelegd tusschen de loonen en de indexcijfers der kleinhandelsprijzen, zoodat niet meer, zooals in de vorige regeling geschiedde, met de steenkolenprijzen rekening wordt gehouden. Deze regeling had een loonsverlaging van 5 pCt. tengevolge. Daarna zijn door de mijnwerkers van Charleroi en omgeving looneischen gesteld, welke tot een ernstig conflict aanleiding gaven. Door tusschenkomst der Regeering werd tenslotte overeenstemming bereikt en een loonsverhoging toegekend. ²⁾

Verder had o. a. nog in de metaalindustrie een loonsverlaging plaats, eveneens ten bedrage van 5 pCt.

In Denemarken, waar in het voorjaar tal van collectieve arbeids-overeenkomsten in de voornaamste industrieën afliepen, zijn na Rijksbemiddeling werkgevers en werknemers het eens geworden over verlenging van die overeenkomsten; de verlenging geldt in de meeste gevallen voor een jaar, voor de zeelieden voor twee jaar. In deze nieuwe contracten zijn de laagste loonen iets verhoogd, terwijl voor vele groepen van arbeiders vacantie is ingevoerd.

Eveneens werden in Noorwegen na tusschenkomst van den Rijksbemiddelaar vele collectieve arbeidsovereenkomsten (\pm 30 000 arbeiders omvat- tend) verlengd en wel voor twee jaren, o. a. in de mijnindustrie, de bouwbedrijven, de metaalindustrie, de houtindustrie, het zeevaartbedrijf, enz. Hierin zijn geen algemeene loonsverhoogingen vastgelegd, doch wel werden hier en daar enkele verbeteringen in de loonen, voornamelijk voor jeugdige werkrachten, ingevoerd. Van te voren was een algemeene overeenkomst tot stand gekomen tot regeling van de verhouding tusschen werkgevers- en werknemersorganisaties in de industrie. ³⁾ Deze overeenkomst bevat voorschriften, welke als grondslag dienen bij het afsluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten.

Volgens een voorloopig rapport van den Inspecteur-Generaal van den Boschbouw in Finland heeft een onderzoek naar de loonen in dat bedrijf nitgewezen, dat deze over het algemeen 5 tot 20 pCt. hooger zijn dan in den vorigen winter. Tusschenkomst van den door de Regeering ingestelden controle-dienst (zie vorige kroniek) was in verband met te lage loonen in een aantal gevallen noodig, doch de meerderheid der ondernemers heeft zich daarna geschikt naar de adviezen der controleurs en de loonregelingen herzien. ⁴⁾

Het Parlement van dit land besloot de Regeering te verzoeken een wetsontwerp uit te werken, waarbij zij gemachtigd wordt tot regeling van de loonen over te gaan bij de productiemiddelen-industrie, daar waar het loonpeil te laag zou blijken te zijn en de onderhandelingen om tot loonsverhoging te komen zonder resultaat zouden blijven. ⁵⁾

¹⁾ Informations Sociales, 25 Februari 1935.

²⁾ Voor verdere bijzonderheden, zie Hoofdstuk „Werkstakingen en uitsluitingen”.

³⁾ Zie ook Hoofdstuk „Organisatie van werkgevers en werknemers”.

⁴⁾ Informations Sociales, 11 Februari 1935.

⁵⁾ Informations Sociales, 6 Mei 1935.

De in October 1934 in Italië aangegane tijdelijke overeenkomst tusschen de organisaties van werkgevers en werknemers in de industrie inzake de verkorting van den arbeidsduur, waar dit mogelijk was, tot 40 uur per week, zou in April afloopen. De Minister der Corporaties heeft echter aan de organisaties verzocht nieuwe collectieve arbeidsovereenkomsten af te sluiten waarin de 40-uren-week permanent wordt verklaard.

In verschillende andere landen worden sedert eenigen tijd maatregelen overwogen tot invoering van de 40-uren-week. Wettelijke voorschriften daaromtrent zijn thans in voorbereiding of reeds aanhangig gemaakt in Denemarken, Frankrijk, Tsjecho-Slowakije.

In de Vereenigde Staten is een indertijd ingevoerde verlaging der ambtenaarsalarissen, waarop men reeds te beginnen met 1 Juli 1934 bij gedeelten was teruggekomen, vanaf 1 April j.l. geheel ingetrokken. Ook het loon van het spoorwegpersoneel is op het peil van vóór de crisis teruggebracht; op 1 April is n.l. een loonsverhooging van 10 pCt. ingevoerd.

De kwestie van het loonpeil bij de werkverschaffingen heeft een punt van strijd uitgemaakt bij de behandeling van het wetsontwerp tot steunverleening en uitvoering van een werkverschaffingsprogram van President Roosevelt in den Senaat. Een amendement om de loonen bij de werkverschaffing niet beneden het peil der normale loonen in het vrije bedrijf vast te stellen, werd verworpen. Echter werd een amendement aangenomen, waarin de verwachting werd uitgesproken, dat de Regeering redelijke loonen zal betalen en dat de uitvoering van openbare werken de in het normale bedrijf bestaande loonschaal niet zal aantasten.

Eenigen tijd geleden werden enkele cijfers gegeven betreffende de loonen in Juni 1934 tegenover Juni 1933. Thans is in het Bulletin van het National Bureau of Economic Research een artikel verschenen van den gewezen voorzitter van het Arbeids-Adviescollege uit den N.R.A., Dr. Wolman, waarin beschouwingen en cijfers over de loonen en den arbeidsduur onder de codes worden gegeven. Hierin wordt medegedeeld dat de werking der codes tengevolge heeft gehad een stijging der uurverdiensten en een verkorting der werktijden. De uurverdiensten staan thans over het geheel weer op het peil van 1929 en — in de belangrijkste bedrijven — ongeveer op dat van de welvaartsjaren 1922—1929; in vele gevallen zijn zij zelfs niet veel lager dan zij in 1920 waren, het topjaar der loonen. Houdt men rekening met de kosten van levensonderhoud, dan zijn in verband met de daling daarvan, de „werkelijke” uurverdiensten thans in verschillende bedrijfsgroepen aanzienlijk hooger dan in 1929 en zelfs hooger dan in 1920. Doordat het aantal arbeidsuren thans belangrijk minder is dan in 1929, zijn de gemiddelde weekverdiensten, hoewel sinds 1933 ook gestegen, niet in dezelfde mate toegenomen als de uurverdiensten en blijven zij over het geheel nog ver beneden het peil van 1929. In enkele bedrijven echter (anthracietkolennijnen, openbare diensten, handel, spoorwegen) zijn zij niet zoo heel veel lager dan in 1929 en de „werkelijke” weekverdiensten zijn in die gevallen hooger dan in laatstgenoemd jaar. ¹⁾

Organisatie van werkgevers en werknemers. De strijd tegen crisis en werkloosheid. Maatregelen inzake het organisatiewezen in sommige landen; in Duitschland vereniging van de Bedrijfsorganisatie met het Arbeidsfront. Verhouding tusschen socialisten en communisten. Een overeenkomst tusschen het Verbond van werkgevers en dat van werknemers in Noorwegen.

Ook dit kwartaal drukte de crisis haar stempel op de werkzaamheden der organisaties. Eenige van de voornaamste voorvallen dienaangaande worden hier opgesomd. In België kwam het tot een uitgebreide actie tegen de bezuinigingsplannen der Regeering-Theunis ten aanzien van de salarissen van het personeel in openbaren dienst, de verlaging van werklozensteun e.d. Zoo belegde het socialistische vakverbond een protestvergadering, waar besloten werd zich met alle middelen, zoo noodig werkstakingen, tegen verslechteringen te verzetten. Het Christelijk vakverbond nam eveneens een protestresolutie aan. Bij de hervatting van de werkzaamheden van het Parlement werd van socialistische zijde een nationale werklozenbijeenkoms belegd. Voorts werden in vele steden demonstraties gehouden voor het socialistische „Plan van den arbeid”, het zgn. plan-De Man. Een voorgenenom nationale betooging voor dit plan werd van Overheidswege verboden. Een protest-vergadering van socialistisch vakverbond en werkliedenpartij besloot daarop o.m., op wettige wijze

1) Voor meer uitvoerige gegevens zie Maandschrift, afl. 4, 1935, blz. 601.

een nog grooter actie voor het plan te ontwikkelen. ¹⁾ In een rapport van het Centrale Comité van Belgische Industrieelen kwam men o.a. tot de conclusie, dat de werkzaamheid van den Staat op economisch gebied zich moet beperken tot de allernoodzakelijkste maatregelen in verband met de crisis; deze maatregelen moeten zoodanig genomen worden, dat zij terugkeer tot de vrijheid van bedrijfsleven niet belemmeren. ²⁾

Het Fransche socialistische vakverbond uitte met het oog op zijn in een vorige kroniek vermelde „program voor economische vernieuwing” den wensch tot stichting van een centraal orgaan voor werkverschaffing, terwijl een plan werd ontworpen tot financiering dezer werkverschaffing. Ten opzichte van de valuta-moeilijkheden werd aangedrongen op belegging van een internationale conferentie tot vaststelling van stabiele munt-verhoudingen. ³⁾ Het Tsjechisch Verbond van Industrieelen verklaarde zich tegen plan-economie in dezen geest, dat ingrijpen der Regeering alleen zal plaats hebben, nadat de werkgevers alle middelen beproefd hebben en hun organisatie ingrijpen verlangt. ⁴⁾ De Socialistische Jeugd-Internationale zette een actie op touw voor een petitionnement aan de Internationale Arbeidconferentie 1935 teneind maatregelen te treffen tot werkverschaffing en steun aan jeugdige werkloozen. ⁵⁾ Het Algemeen Vakverbond in de Vereenigde Staten stelde in verband met voorgekomen moeilijkheden bij de toepassing van de Wet tot herstel van het bedrijfsleven verschillende eischen tot verbetering van de werking dezer Wet, welke eischen o.m. vermeerdering van de zeggenschap der werknemers inhielden. ⁶⁾

Weder vallen voor sommige landen maatregelen betreffende het organisatiewezen te vermelden. Zoo besloot men in Duitschland tot vereeniging en samenwerking van de Bedrijfsorganisatie met het Arbeidsfront; eerstgenoemde organisatie houdt zich bezig met de belangen van het bedrijfsleven, laatstgenoemde met sociale aangelegenheden. Blijkens een gegeven toelichting moet men in dit besluit de voltooiing zien van de grondslagen der nationaal-socialistische sociale leiding; nauwe samenwerking tusschen de organisaties van arbeid en bedrijf onder toezicht van den staat. ⁷⁾ In Bulgarije kwam in aansluiting op reeds vroeger vermelde voorschriften een nadere regeling betreffende de vakvereenigingen tot stand, waarbij deze tot publiek-rechtelijke instellingen werden verklaard, o.a. belast met afsluiting van collectieve arbeidsovereenkomsten, oprichting van steunkassen, afvaardiging van vertegenwoordigers naar scheidsrechterlijke instellingen en naar de economische en sociaal-politieke Regeeringsorganen. Zij benoemen zelf haar leiders, doch deze benoemingen behoeven de goedkeuring der Regeering. Voor de werkgevers werd een regeling getroffen, waarbij aan deze, uitgezonderd de kleinere, de verplichting werd opgelegd, van een patroonsorganisatie deel uit te maken. ⁸⁾ In Oostenrijk werden de Statuten vastgesteld van het bij Regeeringsvoorschrijft gestichte Algemeene Verbond van Arbeiders en Bedienden. Het Verbond wordt gevormd door 5 nationale vakverbonden, resp. voor industrie en mijnen, handwerk, handel en verkeer, crediet- en verzekeringswezen en vrije beroepen. Elk van deze vakverbonden is verdeeld in nationale vakbonden, die op hun beurt weer verdeeld zijn in vakbonden naar de landen en deze weder in plaatselijke vakvereenigingen. ⁹⁾ In Spanje besloot de Regeering aan de Cortes een wetsontwerp voor te leggen, waarin o.m. bepaald is, dat vakvereenigingen alleen beroepsbelangen mogen behartigen. Zij mogen niet ondergebracht worden in lokalen, waar ook politieke organisaties zijn gevestigd. ¹⁰⁾ In verschillende landen werd voorts weder opgetreden tegen de actie van links- en rechts-radicalen politieke richtingen.

Met betrekking tot de verhouding tusschen de verschillende richtingen zij medegedeeld, dat de Roode-Vak-Internationale (Moskou) aan het I.V.V. het voorstel deed een conferentie te beleggen om o.a. te beraadslagen over gemeenschappelijke demonstraties van de aangesloten vakorganisaties op

1) Belgische Vakbeweging, 20 Januari; Persberichten I.V.V., 16 Januari; N. Rott, Courant, 30 Januari; Vooruit, II, 15 en 22 Februari 1935.

2) Informations Sociales, 1 April 1935.

3) Persberichten I.V.V., 27 Maart 1935.

4) Persberichten I.V.V., 6 Maart 1935.

5) Vooruit, 30 Januari en 8 Maart 1935.

6) Persdienst I.V.V., 13 Maart 1935.

7) Der Deutsche Unternehmer, 31 Maart en 7 April 1935.

8) Persberichten I.V.V., 20 Februari en 6 Maart 1935.

9) Informations Sociales, 7 Januari 1935.

10) De Syndicalist, 2 Maart 1935.

1 Mei tegen het fascisme en over de mogelijkheid tot herstel van de eenheid in de internationale vakbeweging. Het I.V.V. wees dit voorstel af, doch merkte aangaande de vakvereëningseenheid op, dat men deze voor noodzakelijker houdt dan ooit en het I.V.V. den grondslag vormt, waarop de arbeiders van de geheele wereld zich kunnen vereenigen. ¹⁾ Wat de afzonderlijke landen betreft werd in Frankrijk de samenwerking tusschen de socialistische en de communistische partij voortgezet. Beide partijen besloten te trachten ook organisatorisch tot eenheid te komen. ²⁾ Pogingen tot vereëning van de Fransche socialistische en communistische vakbeweging hadden geen resultaat. Het socialistisch vakverbond bleef zich op het standpunt stellen, dat eenheid slechts verwezenlijkt kon worden op den grondslag van absolute onafhankelijkheid der vakbeweging van de politieke organisaties. Het stichten van zgn. eenheidsvakbonden, waartoe men in sommige beroepen overging, werd afgekeurd. ³⁾ In Engeland wees de Nationale Raad van Arbeid, bestaande uit Arbeiderspartij, Vakverbond en Unie van coöperaties, een voorstel af van de Communistische partij en de Onafhankelijke Arbeiderspartij om in een gezamenlijke conferentie maatregelen tegen de verlaging der werkloozenuitkeeringen te bespreken. ⁴⁾ De socialistische jeugdorganisatie in België, die tot een gemeenschappelijke anti-fascistische actie met de communistische jeugdorganisatie besloot, kwam op dit besluit terug en zegde de met de communisten aangegane overeenkomst op. ⁵⁾

De zetel van de socialistische Arbeiders-Internationale werd uit financiële overwegingen van Zürich naar Brussel verlegd. ⁶⁾

Van de verdere voorvallen verdient nog het volgende vermelding. In Noorwegen werden het Verbond van Werkgevers en het Vakverbond van werknemers het in beginsel eens over een algemeene overeenkomst, welke o.a. voorschriften bevat omtrent het stemmen over bemiddelingsvoorstellen, het opzeggen van collectieve arbeidscontracten, de positie van vertrouwensmannen e.d. Deze voorschriften zullen, na goedkeuring door de verschillende bij de centralen aangesloten vakbonden, de kern uitmaken van de te sluiten collectieve arbeidsovereenkomsten voor de diverse vakken en bedrijven, terwijl dan de regeling van de loonen afzonderlijk vastgesteld moet worden. ⁷⁾

Arbeidersbescherming. Jaarverslag Directeur Internationaal Arbeidsbureau. Rapporten over de in de 19de zitting der Internationale Arbeidsconferentie te behandelen onderwerpen. Toepassing der arbeidsovereenkomsten. Voorbereiding speciale zoelieden-conferentie. Onderzoek naar besteding vrijen tijd der arbeiders en naar de mogelijkheid een internationaal studie-orgaan voor rationalisatie-vraagstukken te scheppen.

In zijn jaarverslag aan de Internationale Arbeidsconferentie ⁸⁾ wijst de Directeur van het Arbeidsbureau er o.m. op, dat de wijzigingen, welke sinds het begin der crisis bezig zijn zich te voltrekken in den aard der sociale beoefeningen, zich in den laatsten tijd scherper gaan afteekenen. Dit blijkt zoowel uit den veranderden gezichtshoek, waaronder in het algemeen het verband tusschen economische en sociale verschijnselen en de rol, welke de Staat daarbij heeft te spelen, worden gezien, als uit de wijziging in de geaardheid van de werkzaamheden der Internationale Organisatie van den Arbeid zelf. Haar in den aanvang in hoofdzaak feitelijk negatieve doelstelling — het scheppen van een complex van internationale verdragen tot bescherming van de werkers tegen gevaren en misbruiken — maakt plaats voor het veel positievere streven om hun bestaansmogelijkheid te verzekeren. Gevolg van de nieuwe oriëntatie in het maatschappelijk leven is mede, dat verschillende vraagstukken thans tegen een geheel nieuwen achtergrond komen te staan. Zoo worden b.v. de steeds veelvuldiger aangewende pogingen tot ordening van het bedrijfsleven of deelen daarvan niet langer uitsluitend gezien als een middel om grootere rijkdommen te scheppen, doch veeleer als een werkmethode, welke kan leiden tot betere verdeling van de maatschappelijke goederen en tot voorkoming van de verkwisting daarvan. De oplossing van de talrijke vraagstukken, waarvoor de menschheid zich in verband hiermede ziet gesteld, kan — naar

1) Rundschau, 21 Maart; de Tribune, 17 en 25 April 1935.

2) De Tribune, 7 Maart en 6 April 1935.

3) Persberichten I.V.V., 27 Maart 1935.

4) N. Rott, Courant, 4 Februari 1935.

5) Vooruit, 28 Januari 1935.

6) Vooruit, 8 April 1935.

7) N. Rott, Courant, 30 Januari 1935.

8) Conférence Internationale du Travail, 19me Session, Genève 1935. Rapport du Directeur.

de Directeur meent — niet worden gebracht door op zichzelf staande pogingen van Regeeringen, werkgevers of werknemers, doch slechts door samenwerking van deze drie groepen, een beginsel waarop ook de Internationale Organisatie van den Arbeid berust. Ook deze organisatie heeft zich voortdurend aan te passen aan de veranderende tijdsomstandigheden en nieuwe wegen te zoeken, om succes te kunnen bereiken. Haar werkterrein heeft zich sterk verruimd, naarmate de vroeger getrokken grenzen tusschen economische en sociale verschijnselen gaan verdwijnen, terwijl datgene, wat oorspronkelijk haar voornaamste taak uitmaakte — t.w. het aangeven van internationale normen van arbeidswetgeving — nog lang niet is voltooid of, voor zoover deze reeds vorm kregen, voor een deel reeds weer verouderd zijn. Als voorbeelden van achterhaling der wetgeving door de tijdsomstandigheden noemt de Directeur den 8-urendag en de leeftijds grenzen voor de in beroepen werkzame arbeiders (waarvoor tot dusver algemeen resp. 14 en 65 jaar werd aanvaard). Tot de vraagstukken, welke zich in de naaste toekomst voor verder onderzoek en internationale regeling opdringen, rekent de Directeur o.m. het loon (gezien als bestaansmiddel, als deel van de productiekosten en als factor in de verhoudingen tusschen de bedrijven onderling), den vrouwenarbeid, den landarbeid, de beroepsopleiding, het gebruik van vrijen tijd, de zorg voor gezondheid en veiligheid.

Behalve door het uitkomen van het jaarverslag van den Directeur maakte het naderen van de zitting der Internationale Arbeidsconferentie zich, als gebruikelijk, ook dit jaar lang vooruit kenbaar door de verschijning van een reeks rapporten over de ter sprake komende onderwerpen. Twee daarvan komen thans voor de 2de maal aan de orde, waarom de over deze vraagstukken uitgebrachte rapporten tevens ontwerp-conventies bevatten, waarover de conferentie zich zal hebben uit te spreken. Dit zijn: Behoud van de rechten in de invaliditeits- en ouderdomsverzekering door arbeiders, die zich in een ander land vestigen ¹⁾; ondergrondse mijnarbeid van vrouwen. ²⁾ Ook de herziening van de conventie van 1931 omtrent den arbeidsduur in de steenkolenmijnen zal in deze zitting worden afgedaan. ¹⁾ Twee vraagstukken — t.w. de werkloosheid onder de jongeren ³⁾ benevens de verkorting van den arbeidsduur in enkele daarvoor het eerst in aanmerking komende bedrijven (openbare werken, ijzer- en staalindustrie, bouwbedrijf, flesschenfabricage, steenkolenmijnen ⁴⁾ — zijn in de huidige tijdsomstandigheden van zoo groote beteekenis, dat de gelegenheid tot onmiddellijke afdoening is opengesteld, ook al komen zij voor het eerst voor op de agenda der Arbeidsconferentie. De over deze onderwerpen uitgebrachte rapporten bevatten, in verband hiermede, zoowel het ontwerp voor een aanbeveling, waarin de Conferentie haar standpunt kan samenvatten, als dat voor een conventie. Voor eerste bespreking komen ten slotte nog in aanmerking: het werven van arbeidskrachten in de koloniën en dergelijke gebieden ⁴⁾ en het verleen van vacantie met behoud van loon ⁵⁾, waaromtrent nadere raadpleging der Regeeringen wordt voorgesteld.

De Commissie van Deskundigen, die in Maart j.l. den inhoud besprak van de door de Regeeringen ingezonden verslagen over reeds geratificeerde arbeidsconventies (521 in getal tegen 436 een jaar tevoren), constateerde ge-regelde uitbreiding in de toepassing van deze overeenkomsten, met name in de koloniën, bezittingen en protectoraten. In vele gevallen werden de tijdsomstandigheden de hinderpaal genoemd, waarop de aanpassing der in de landen geldende wetten en regelingen aan de voorschriften der conventies tot dusver afstuitte. ⁶⁾

De Arbeidsconferentie van 1935 zou aanvankelijk op den voet worden gevolgd door een speciale conferentie voor zeelieden-aangelegenheden, doch later werd tot uitstel hiervan besloten. In zijn April-zitting heeft de Raad van Beheer nu bepaald, dat — overeenkomstig een daartoe door de paritaire Commissie der internationale reeders- en zeeliedenorganisaties gedaan voorstel — in November 1935 een voorbereidende technische driepartijen-conferentie zal worden gehouden, om een oplossing te zoeken voor de kwestie van den omvang

¹⁾ Zie het Maandschrift, afl. 5, 1935.

²⁾ Rapport II, 19de Session, Genève 1935. *Emploi des femmes aux travaux souterrains dans les mines de toutes catégories.*

³⁾ Zie het Maandschrift, afl. 1, 1935, blz. 117.

⁴⁾ Zie het Maandschrift, afl. 11, 1934, blz. 1739.

⁵⁾ Zie het Maandschrift, afl. 1, 1935, blz. 118.

⁶⁾ *Résumé mensuel des Travaux de l'Organisation Internat. du Travail* van Febr.-Maart 1935.

der bemanning op zeeschepen, in verband met de regeling van den arbeidsduur, welke conferentie dan tevens het vraagstuk van het verleenen aan zeelieden van vacantie, met behoud van loon, onder de oogen zal hebben te zien. Alle 24 landen met een koopvaardijvloot van meer dan 250 000 ton zullen tot deze conferentie worden uitgenoodigd. De Internationale Zeeliedenconferentie zal dan in den herfst van 1936 bijeen kunnen komen, om zoowel de sedert 1929 hangende vraagstukken omtrent de werktijden aan boord van schepen, als de sindsdien naar voren gebrachte kwesties betreffende den omvang der bemanning en het verleenen van vacantie te behandelen. ¹⁾

De Raad van Beheer wees tevens een kleine commissie uit haar midden aan, om na te gaan, wat reeds werd gedaan om den arbeiders gelegenheid te verschaffen tot een bevredigend gebruik van hun vrijen tijd, en welke taak hierbij voor de Internationale Organisatie van den Arbeid is weggelegd. ¹⁾

In verband met het feit, dat enkele maanden geleden het Internationaal Instituut voor Bedrijfsleiding ophield te bestaan, besloot de Raad van Beheer de mogelijkheid te doen onderzoeken, om bij het Internationaal Arbeidsbureau een orgaan te scheppen tot bestudeering van de sociale, technische en economische kanten der rationalisatie. ¹⁾

Arbeidersverzekering. Frankrijk: Rapport over de verplichte sociale verzekering. Uitbreiding van het werkterrein dier verzekering. Zweden: Wetsontwerp tot verhooging der ouderdomspensioenen. Bulgarije: Wijziging der invaliditeits- en ongevalverzekering. Verplichte inschrijving der ondernemingen en legitimatiekaarten voor verplicht verzekerden. Rusland: De ontwikkeling der sociale verzekering. Canada: Wetsontwerp op de sociale verzekering. Vereenigde Staten: Wetsontwerp op de sociale bescherming.

Opnieuw ging een aantal Europeesche landen over tot wijziging van het bestaande stelsel van sociale verzekering, terwijl elders — met name in Amerika — de beweging tot invoering daarvan snel voortgang maakte.

Kortgeleden is in Frankrijk een rapport ²⁾ verschenen, waaruit o.m. blijkt, dat in 1933 in dit land ongeveer 8 miljoen werkkrachten uit handel en nijverheid en 800 000 uit den landbouw onder de verplichte sociale verzekering vielen; van dezen hadden in genoemd jaar ongeveer 80 pCt. contributie betaald. Door verdere toeneming der werkloosheid liep dit percentage daarna nog wat terug.

Volgens de bestaande wetgeving geldt de verplichte verzekering voor loontrekkenden van beide geslachten, wier inkomen uit arbeid een bepaald bedrag niet te boven gaat. Onder „loontrekkenden” worden dan verstaan allen, die in een verhouding van persoonlijke ondergeschiktheid staan tot een werkgever. Deze definitie gaf in de praktijk vaak aanleiding tot moeilijkheden en leidde tot uitsluiting van groote groepen van werknemers. De Regeering stelde nu voor, in de wet op de sociale verzekering een bepaling op te nemen, volgens welke allen, die in dienst van een ander werkzaam zijn en wier levensomstandigheden met die van loonarbeiders zijn gelijk te stellen, beschouwd worden als vallende onder het stelsel van sociale verzekering. De nieuwe bepaling opent de mogelijkheid de verzekering uit te breiden tot groepen als thuiswerkers, taxichauffeurs, winkelchefs, hotel-, café- en restaurantpersoneel, stationskruisers e.d., waarop tot dusver de definitie „loontrekkende” niet van toepassing was. ³⁾

Van veel beteekenis voor de toekomstige levensomstandigheden der ouden van dagen is een in Zweden ingediend wetsontwerp, dat wijziging beoogt in de daar sinds 1913 geldende rijkspensioenverzekering met bijslag uit de Staatskas. Een Regeeringscommissie had voorgesteld de verplichte ouderdomsverzekering los te maken van de invaliditeitsverzekering en laatstgenoemde toe te voegen aan de vrijwillige ziekteverzekering; voorts om den Staatsbijslag op het ouderdomspensioen te verhoogen en de grootte van dien bijslag te doen afhangen van de duurte van de plaats of streek, waar de verzekerde woont. Het eerste deel van dit voorstel (scheiding der ouderdoms- en invaliditeitsverzekering) aanvaardde de Regeering niet; wel echter de verdeling van het land in 3 duurtegroepen met verschillenden Staatsbijslag op het pensioen (t.w. resp. 250, 350 en 450 Kr. voor beide geslachten, terwijl thans voor het geheele land een gelijke bijslag van 225 Kr. voor mannen en 210 Kr. voor

¹⁾ Industrial and Labour Information, Vol. LIV, no. 5 van 29 April 1935.

²⁾ Industrial and Labour Information, Vol. LIV, no. 7 van 13 Mei 1935.

³⁾ Industrial and Labour Information, Vol. LIII, no. 8 van 25 Februari 1935.

vrouwen geldt). Verder zal — volgens het Regeeringsvoorstel — het pensioen (zonder bijslag) tenminste 70 Kr. per jaar bedragen, ongeacht het aantal betaalde premies, terwijl het bedrag aan persoonlijke inkomsten, dat niet op het pensioen in mindering wordt gebracht, wordt verhoogd. De ontworpen regeling zal een belangrijk grootere bijdrage uit de Staatskas vergen, dan tot dusver voor onderdompensioeneering werd bestemd, en wel — naar berekening — in het eerste jaar 35 miljoen Kr. meer, welke som dan na 10 jaar (dus in 1945) tot 65 miljoen Kr. zal oplopen. Ter dekking van deze hogere kosten overweegt de Regeering een koffie- en benzine-monopolie.¹⁾

In Bulgarije heeft de invaliditeits- en ongevallenverzekering belangrijke veranderingen ondergaan. In het algemeen zijn de pensioenen en uitkeeringen voor invaliden en nabestaanden verlaagd. Verder is de opleiding van door ongevallen getroffen en voor een nieuw beroep geregeld, de mogelijkheid opengesteld voor de ondernemingen om herclassificatie van de beroepsgroepen aan te vragen, terwijl de premie in het vervolg voor het grootste deel door zegelplakken moet worden betaald, in plaats van door storting van bedragen ineens bij de Nationale Bank, als tot dusver.²⁾

Een besluit van 2 Januari 1935 bepaalt, dat, ten behoeve van de arbeidsstatistiek alle ondernemingen, welke onder de verplichte verzekering vallen, moeten worden ingeschreven en dat alle arbeiders en bedienden, die in bedoelde ondernemingen werkzaam zijn, een legitimatiekaart moeten bezitten.³⁾

De Chef van de afdeling voor Sociale verzekering bij het Internationaal Arbeidsbureau vestigt in het maandblad van dit Bureau over Maart j.l. de aandacht op de belangrijke veranderingen, welke zich, sinds het optreden der bolsjewistische Regeering, hebben voltrokken in het voor Rusland geldende stelsel van sociale verzekering. Aanvankelijk (t.w. in 1917) werd geproclameerd, dat het alle personen met geringe inkomsten zou omvatten en de kosten geheel ten laste van de werkgevers zouden komen. In toepassing is dit stelsel echter nooit gebracht. Nadat in 1921 de nieuwe economische politiek (N.E.P.) haar intrede had gedaan, kwam een wetboek van den arbeid tot stand, waarin de grondslagen werden gelegd voor een nieuw stelsel van verzekering van alle loontrekkenden tegen lichamelijke gevaren van elken aard en (tot 1930) ook tegen werkloosheid. Sindsdien ontwikkelde het verzekeringsstelsel in Rusland zich snel. Het aantal verzekerden steeg van 6,7 miljoen in 1924—'25 tot 20,7 miljoen in 1932 en 23,2 miljoen in 1934. De inkomsten en uitgaven beliepen in 1926 0,7 milliard roebels, in 1932 4,4 milliard, in 1934 5,4 milliard. Deze budgetverhoging ging gepaard met ingrijpende verandering in den aard van het stelsel. Vóór de toepassing van het eerste 5-jarenplan bestonden de uitgaven voor het meereendeel uit uitkeeringen in geld. In 1930 werd de werklozensteun opgeheven, wat het bedrag der vergoeding in contanten naar verhouding deed terugloopen. Aan den anderen kant stegen snel de uitgaven voor hulpverlening van anderen aard: geneeskundige bijstand, maatregelen ter voorkoming van ziekten, rusthuizen en reizen voor arbeiders, lichamelijke ontwikkeling, speciale voeding, kinderczorg, organisatie van den arbeid voor invaliden, bouw van arbeiderswoningen. Deze posten vertegenwoordigden tezamen in 1932 een bedrag van 1985 miljoen roebels of 45,1 pCt. van het geheele budget der verzekering; in 1937 zal hiervoor — volgens het tweede vijfjarenplan — 4204 miljoen of 62,3 pCt. van alle uitgaven voor sociale verzekering worden besteed.

Ook de administratie der verzekering onderging in den loop der jaren een algeheele verandering. Hierin zijn duidelijk 3 tijdperken te onderscheiden: van 1922—1931 werd het beheer gevoerd door algemeene territoriale verzekeringsinstellingen onder toezicht van een Centraal Directoraat; van 1931 tot 1933 kwamen daarnaast bedrijfsverenigingen voor de arbeiders, die noodig waren voor de uitvoering van het plan, terwijl van 1933 af de administratie geheel berust bij de vakverenigingen (met haar plaatselijke afdelingen en ondernemingscommissies aan de basis en aan den top de Centrale Vakverenigingsraad), voor wie deze verzekering thans een belangrijk onderdeel van haar werkzaamheden uitmaakt. Aanvankelijk waren er 47 centrale bedrijfsfondsen, waarvan echter spoedig onderverdeling noodig bleek; in Februari 1935 bestonden in de Sovjet-Unie 163 verzekeringskassen van vakorganisaties.

Het voor Canada in de troonrede van dit jaar aangekondigde wetsont-

1) Industrial and Labour Information, Vol. LIV, no. 4 van 22 April 1935.

2) Industrial and Labour Information, Vol. LIII, no. 6 van 11 Februari 1935.

3) Industrial and Labour Information, Vol. LIII, no. 10 van 11 Maart 1935.

werp op de sociale verzekering ¹⁾ is thans bij het Parlement in behandeling. In hoofdzaak bevat het voorstellen tot organisatie van een arbeidsbemiddeling en een werkloosheidsverzekering. De daarvoor in te stellen centrale commissie heeft echter mede tot taak, gegevens te verzamelen omtrent collectieve of coöperatieve verzekering van medischen bijstand, met inbegrip van het verstrekken van geneesmiddelen, ziekenhuisverpleging, vergoeding van loonverlies bij ziekte of ongeval, welke gegevens ter beschikking worden gesteld van instanties, die een stelsel van ziekteverzekering willen toepassen. ²⁾

Het wetsontwerp op de sociale bescherming — dat o.m. voorstellen bevat voor kosteloos Staatspensioen aan personen boven 65 jaar en voor een verplichte ouderdomsverzekering voor jongeren, wier inkomen beneden een bepaalde grens blijft ¹⁾ — is in de Vereenigde Staten na langdurige commissie-onderzoek, in gewijzigden vorm, op 19 April j.l. door het Huis van Afgevaardigden aangenomen. Volgens den nieuwen opzet wordt de vaststelling van de grootte van het kosteloos ouderdomspensioen geheel aan de Staten zelf overgelaten, terwijl de administratie der subsidie uit de federale Schatkist (ten hoogste 15 dollar per persoon en per maand + 5 pCt. administratiekosten) is opgedragen aan den nieuw in te stellen Socialen Verzekeringsraad. Van de verplichte ouderdomsverzekering zijn landarbeiders, huispersoneel en losse werkkrachten uitgesloten. De door werkgevers en werknemers ieder voor de helft te betalen premie is voorloopig vastgesteld op 2 pCt. van het loon; dit percentage wordt — telkens met 3 jaar tusschenruimte — verhoogd tot resp. 3, 4, 5 en 6, waardoor de verzekering zichzelf geheel zal kunnen bedruipen en subsidie uit de federale kas overbodig is geworden. ³⁾

Van de 43 Staten, waar in het eerste kwartaal van 1935 de wetgevende vergadering bijeenkwam, kregen 42 wetsontwerpen ingediend tot invoering van ouderdomspensioen; in totaal zijn 345 voorstellen ontvangen, waarvan de meeste hogere pensioenen beoogen toe te kennen, dan het federale wetsontwerp oorspronkelijk voorschreef, dikwijls reeds op 60-jarigen leeftijd. De financiering wordt in vele gevallen gezocht in een bijzondere belasting op genotmiddelen, petroleum of wedstrijden, een enkele maal in bijdragen van werkgevers en werknemers. ³⁾

1) Zie vorige Kroniek.

2) Labour Gazette van Canada van Februari 1935.

3) Industrial and Labour Information, Vol. LIV, no. 2 van 8 April 1935.